

○ Q U I N T I
HORATII FLACCI
O P E R A.

V O L. II.



Ex Num. in Thes. Christinae Reg. Aug.

L O N D I N I :

Prostant apud GUL. SANDBY in vico dicto Fleetstreet.

M D C C X L I X.

100-111-1145-11

Bowie Collection

C
C
M
C
M
M
A
S
H
S

D
Q

Q U I N T I
H O R A T I I F L A C C I
S A T Y R A R U M

L I B E R I.

S A T Y R A I.

QUI fit, Maecenas, ut nemo, quam tibi for-
tem

Seu Ratio dederit, seu Fors objecerit, illa
Contentus vivat; laudet diversa sequentes?

O fortunati mercatores, gravis annis

Miles ait, multo jam fractus membra labore.

5

Contra mercator, navim jaçantibus Austris,

Militia est potior. quid enim? concurritur: horae

Momento cita mors venit, aut victoria laeta.

Agricolam laudat juris legumque peritus,

Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsar.

10

Ille, datis vadibus, qui rure extractus in urbem est,

Solos felices viventes clamat in urbe.

Caetera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem

Delassare valent Fabium. ne te morer, audi

Quo rem deducam. si quis Deus, en ego, dicat,

15

Jam

158 Q. HORATII FLACCI

Jam faciam quod vultis : eris tu, qui modo miles,
 Mercator ; tu consultus modo, rusticus : hinc vos,
 Vos hinc mutatis discedite partibus. eia,
 Quid statis ? Nolint : atqui licet esse beatis.
 Quid causae est, merito quin illis Jupiter ambas 20
 Iratus buccas inflet, neque se fore posthac
 Tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem ?
 Praeterea, ne sit, ut qui jocularia, ridens
 Percurram : (quanquam ridentem dicere verum
 Quid vetat ? ut pueris olim dant crustula blandi 25
 Doctores, elementa velint ut discere prima.
 Sed tamen amoto quaeramus seria ludo.)
 Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
 Perfidus hic caupo, miles, nautæque, per omne
 Audaces mare qui currunt, hac mente laborem 30
 Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
 Aiunt, cum sibi sint congesta cibaria : sicut
 Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris
 Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo
 Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri. 35
 Quae, simul inversum contristat Aquarius annum,
 Non usquam prorepat, et illis utitur ante
 Quaefitis sapiens : cum te neque fervidus aestus
 Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum ;
 Nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter. 40
 Quid juvat immensum te argenti pondus et auri
 Furtim defossa timidum deponere terra ?
 Quod si comminuas, vilem redigatur ad assem.
 At, ni id sit, quid habet pulchri constructus acervus ?
 Millia

20

25

30

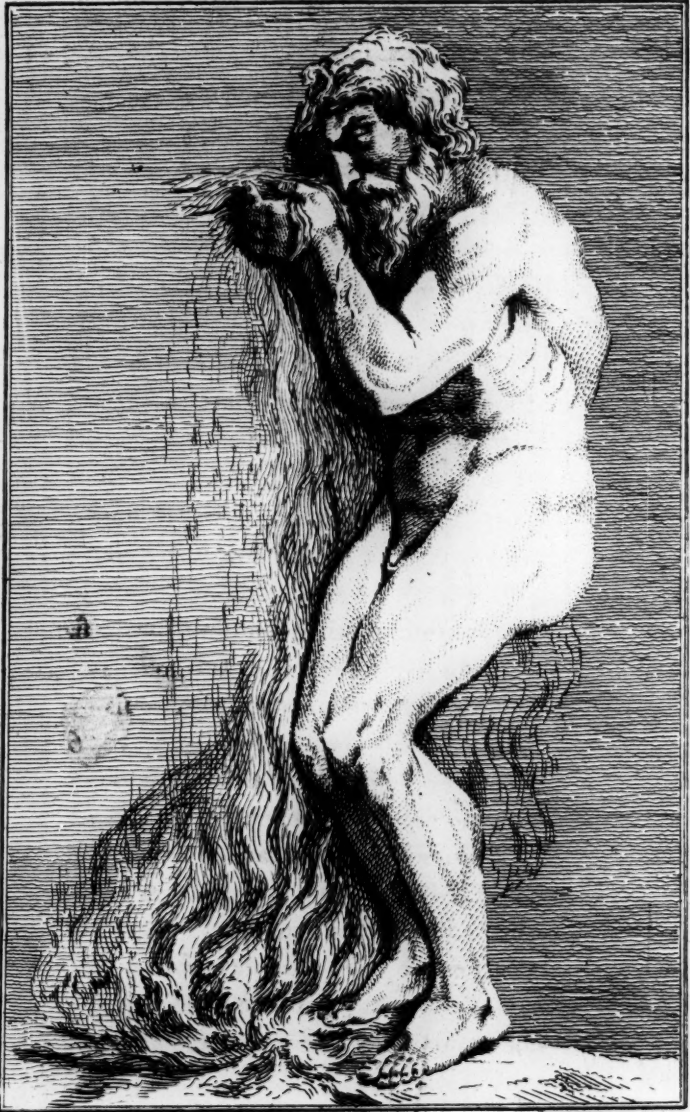
35

n ;

40

is in

llia



J. J. Müller sc.

SATYRARUM LIBER I. 159

Millia frumenti tua triverit area centum ; 45
 Non tuus hoc capiet venter plus quam meus : ut si
 Reticulum panis venales inter onusto
 Forte vehas humero ; nihilo plus accipias quam
 Qui nil portarit. vel dic, quid referat intra
 Naturae fines viventi, jugera centum, an 50
 Mille aret ? At suave est ex magno tollere acervo.
 Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquo,
 Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris ?
 Ut, tibi si sit opus liquidi non amplius urna,
 Vel cyatho ; et dicas, Magno de flumine malim 55
 Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere. eo fit,
 Plenior ut si quos delectet copia iusto,
 Cum ripa simul avulsos ferat Ausidus acer.
 At qui tantuli eget, quanto est opus, is neque limo
 Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
 At bona pars hominum decepta cupidine falso, 61
 Nil satis est, inquit : quia tanti, quantum habeas, sis.
 Quid facias illi ? jubeas miserum esse, libenter
 Quatinus id facit. ut quidam memoratur Ather 65
 Sordidus ac dives, populi contemnere voces
 Sic solitus : Populus me sibilat ; at mihi plaudo
 Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
 Tantalus a labris sitiens fugientia captat
 Flumina—quid rides ? mutato nomine, de te
 Fabula narratur. congestis undique saccis 70
 Indormis inhians, et tanquam parcere sacris
 Cogaris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
 Nescis quo valeat nummus, quem praebeat usum ?

Panis

160 Q. HORATII FLACCI

Panis ematur, olus, vini sextarius; adde,
 Queis humana sibi doleat natura negatis. 75
 An vigilare metu exanimem, noctesque diesque
 Formidare malos fures, incendia, servos,
 Ne te compilent fugientes; hoc juvat? horum
 Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
 At si condoluit tentatum frigore corpus, 80
 Aut alius casus lecto te affixit; habes qui
 Affideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
 Suscitet, ac reddat gnatis carisque propinquis?
 Non uxor saluum te vult, non filius; omnes
 Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellae. 85
 Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
 Si nemo praestat, quem non merearis, amorem?
 Atqui cognatos nullo natura labore
 Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos;
 Infelix operam perdas: ut si quis asellum 90
 In campo doceat parentem currere frenis.
 Denique sit finis quaerendi: cumque habeas plus,
 Pauperiem metuas minus; et finire laborem
 Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
 Umidius quidam (non longa est fabula) dives 95
 Ut metiretur nummos, ita sordidus, ut se
 Non unquam servo melius vestiret; ad usque
 Supremum tempus, ne se penuria victus
 Opprimeret, metuebat: at hunc liberta securi
 Divisit medium, fortissima Tyndaridarum. 100
 Quid mi igitur suades? ut vivam Maenius? aut sic
 Ut Nomentanus? Pergis pugnantia secum

Fron-

SATYRARUM LIBER I. 161

Frontibus adversis componere. non ego avarum
 Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
 Est inter Tanaim quiddam, focerumque Viselli: 105
 Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
 Quos ultra citraque nequit consistere rectum.
 Illuc, unde abii, redeo. nemon' ut avarus
 Se probet, ac potius laudet diversa sequentes?
 Quodque aliena capella gerat distentius uber 110
 Tabescat? neque se majori pauperiorum
 Turbae comparet? hunc atque hunc superare laboret?
 Sic festinanti semper locupletior obstat:
 Ut cum carceribus missos rapit ungula currus;
 Instat equis auriga suos vincentibus, illum 115
 Praeteritum temnens extremos inter euntem.
 Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
 Dicat, et exacto contentus tempore, vita
 Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.
 Jam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi 120
 Compilasse putes, verbum non amplius addam.

SATYRA II.

AMBUBAIARUM collegia, pharmacopolae,
 Mendici, mimae, balatrones; hoc genus omne
 Moeustum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli:
 Quippe benignus erat. contra hic, ne prodigus esse
 Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico, 5
 Frigus quo duramque famem depellere possit.

M

Hunc

Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
 Praeclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
 Omnia conductis coemens obsonia nummis;
 Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi, 10
 Respondet: laudatur ab his, culpatur ab illis.
 Fusidius vappae famam timet ac nebulonis,
 Dives agris, dives positus in fenore nummis.
 Quinas hic capiti mercedes exsecat; atque
 Quanto perditior quisque est, tanto acrius urget: 15
 Nomina sectatur, modo sumpta veste virili,
 Sub patribus duris tironum. Maxime, quis non,
 Jupiter, exclamat, simul atque audivit? At in se
 Pro quaestu sumtum facit. Hic? vix credere possis
 Quam sibi non sit amicus: ita ut pater ille, Terenti 20
 Fabula quem miserum gnato vixisse fugato
 Inducit, non se pejus cruciaverit atque hic.
 Si quis nunc quaerat, Quo res haec pertinet? illuc:
 Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
 Malthinus tunicis demissis ambulat; est qui 25
 Inguen ad obscoenum subductis usque facetus:
 Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
 Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse, nisi illas,
 Quarum subsuta talos tegat instita veste:
 Contra, alius nullam, nisi olenti in fornice stantem. 30
 Quidam notus homo cum exiret fornice; Maeste
 Virtute esto, inquit sententia dia Catonis.
 Nam simul ac venas inflavit tetra libido;
 Huc juvenes aequum est descendere, non alienas
 Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit, 35
 Sic

Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.

Audire est operae precium, procedere recte
 Qui moechis non vultis, ut omni parte laborent;
 Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
 Atque haec rara, cadat dura inter saepe pericla. 40
 Hic se praecipitem tecto dedit: ille flagellis
 Ad mortem caesus: fugiens hic decedit acrem
 Praedonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
 Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud
 Accidit, ut cuidam testes caudamque falacem 45
 Demeteret ferrum. jure omnes: Galba negabat.

Tutior at quanto merx est in classe secunda!

Libertinarum dico: Sallustius in quas
 Non minus insanit quam qui moechatur. at hic si,
 Qua res, qua ratio suaderet, quaque modeste 50
 Munifico esse licet, vellet bonus atque benignus
 Esse; daret quantum fatis esset, nec sibi damno
 Dedecorique foret. verum hoc se amplectitur uno;
 Hoc amat, et laudat: matronam nullam ego tango.
 Ut quondam Marfaeus amator Originis; ille, 55
 Qui patrium mimae donat fundumque laremque,
 Nil fuerit mi, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
 Verum est cum mimis, est cum meretricibus: unde
 Fama malum gravius, quam res, trahit. an tibi abunde
 Personam satis est, non illud, quidquid ubique 60
 Officit, evitare? bonam deperdere famam,
 Rem patris oblimare, malum est ubicunque. quid inter-
 est in matrona, ancilla, peccesse togata?

164 Q. HORATII FLACCI

Villius in Fausta Sullae gener (hoc miser uno
 Nomine deceptus) poenas dedit usque superque 65
 Quam satis est, pugnis caesus, ferroque petitus,
 Exclusus fore, cum Longareus foret intus.
 Huic si, mutonis verbis, mala tanta videnti
 Diceret haec animus: quid vis tibi? nunquid ego a te
 Magno prognatum deponco consule cunnum, 70
 Velatumque stola, mea cum conferbuit ira?
 Quid responderet? Magno patre nata puella est.
 At quanto meliora monet, pugnantiaque istis
 Dives opis natura suae! tu si modo recte
 Dispensare velis, ac non fugienda petendis 75
 Immiscere. tuo vitio, rerumne labores,
 Nil referre putas? quare, ne poeniteat te,
 Define matronas sectarier: unde laboris
 Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.
 Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos 80
 (Sit licet hoc, Cerinthe, tuum) tenerum est femur, aut
 crus

Rectius; atque etiam melius persaepe togatae.
 Adde huc, quod mercem sine fucis gestat; aperte
 Quod venale habet, ostendit; nec, si quid honesti est,
 Jactat, habetque palam, quaerit quo turpia celet. 85
 Regibus hic mos est; ubi equos mercantur, opertos
 Inspiciunt: ne, si facies (ut saepe) decora
 Molli fulta pede est, emtorem inducat hiantem,
 Quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua cervix.
 Hoc illi recte. ne corporis optima lynceis 90
 Contemplere oculis; Hypsaea caecior, illa

Quae

65

te
70

75

80
aut

t,
85

ix.
90

uae



SATYRARUM LIBER I. 165

Quae mala sunt, spectes. O crus, o brachia! Verum
Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.

Matronae, praeter faciem, nil cernere possis,
Caetera, ni Catia est, demissa veste tegentis. 95

Si interdicta petes, vallo circumdata, (nam te
Hoc facit infanum) multae tibi tum officient res:

Custodes, lectica, cinisflones, parasitae,
Ad talos stola demissa, et circumdata palla:

Plurima, quae inuideant pure apparere tibi rem. 100

Altera nil obstat: Cois tibi pene videre est
Ut nudam; ne crure malo, ne sit pede turpi:

Metiri possis oculo latus. an tibi mavis
Insidias fieri, preciumque avellier, ante

Quam mercem ostendi? Leporem venator, ut alta 105
In nive sectatur, positum sic tangere nolit:

Cantat, et apponit: Meus est amor huic similis; nam
Transvolat in medio posita, et fugientia captat.

Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
Atque aestus, curasque graves, e pectore pelli? 110

Nonne, cupidinibus statuatur natura modum quem,
Quid latura, sibi quid sit dolitura negatum,
Quaerere plus prodest, et inane abscindere foldo?

Num, tibi cum fauces urit fitis, aurea quaeris
Pocula? num esuriens fastidis omnia praeter 115

Pavonem rhombumque? tument tibi cum inguina,
num, si

Ancilla, aut verna est praesto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?

Non ego: namque parabilem amo venerem, facilemque.

166 Q. HORATII FLACCI

Illam : post paulo, sed pluris, si exierit vir, 120
 Gallis : hanc, Philodemus ait, sibi, quae neque magno
 Stet precio, neque cunctetur, cum est iussa, venire.
 Candida rectaque sit, munda haecenus, ut neque longa,
 Nec magis alba velit, quam det natura, videri.
 Haec ubi supposuit dextro corpus mihi laevum, 125
 Ilia et Egeria est : do nomen quodlibet illi.
 Nec vereor, ne, dum futuo vir rure recurat ;
 Janua frangatur ; latret canis ; undique magno
 Pulsa domus strepitu resonet ; ne pallida lecto
 Defiliat mulier ; miseram se conscia clamet ; 130
 Cruribus haec metuat, doti deprensa, egomet mi.
 Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo ;
 Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
 Deprendi miserum est : Fabio vel iudice vincam.

S A T Y R A III.

OMNIBUS hoc vitium est cantoribus, inter amicos
 Ut nunquam inducant animum cantare rogati ;
 Injussi nunquam desistant. Sardus habebat
 Ille Tigellius hoc. Caesar, qui cogere posset,
 Si peteret per amicitiam patris, atque suam, non 5
 Quidquam proficeret : si collibuisse, ab ovo
 Usque ad mala citaret, Io Bacchae, modo summa
 Voce, modo hac, resonat quae chordis quatuor ima.
 Nil aequale homini fuit illi : saepe velut qui
 Currebat fugiens hostem ; persaepe velut qui 10
 Junonis

Junonis sacra ferret: habebat saepe ducentos,
 Saepe decem servos: modo reges atque tetrarchas,
 Omnia magna loquens; modo: Sit mihi mensa tri-
 pes, et

Concha salis puri, et toga, quae defendere frigus,
 Quamvis crassa, queat. decies centena dedisses 15

Huic parco, paucis contento; quinque diebus
 Nil erat in oculis. noctes vigilabat ad ipsum
 Mane: diem totum stertebat. nil fuit unquam
 Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
 Nullane habes vitia? Imo alia, et fortasse minora. 20

Maenius absentem Novium cum carperet: Heus tu,
 Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
 Verba putas? Egomet mi ignosco, Maenius inquit.
 Stultus et improbus hic amor est, dignusque notari.
 Cum tua praevideas oculis mala lippus inunctis; 25
 Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
 Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius? at tibi contra
 Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.

Iracundior est paulo; minus aptus acutis
 Naribus horum hominum: rideri possit, eo quod 30
 Rusticius tonso toga defluit, et male laxus
 In pede calcaeus haeret. at est bonus, ut melior vir
 Non alius quisquam; at tibi amicus: at ingenium in-
 gens

Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
 Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim 35
 Natura, aut etiam consuetudo mala. namque
 Neglectis urenda filix innascitur agris.

Illuc praevertamur, amatorem quod amicae
 Turpia decipiunt caecum vitia, aut etiam ipsa haec
 Delectant; veluti Balbinum polypus Agnae. 40
 Vellem in amicitia sic erraremus, et isti
 Errori nomen virtus posuisset honestum.
 At, pater ut gnati, sic nos debemus, amici
 Si quod sit vitium, non fastidire. strabonem
 Appellat paetum pater; et pullum, male parvus 45
 Si cui filius est; ut abortivus fuit olim
 Sisyphus: hunc varum, distortis cruribus; illum
 Balbutit scaurum, pravis fultum male talis.
 Parcius hic vivit; frugi dicatur: ineptus
 Et jaetantior hic paulo est; concinnus amicis 50
 Postulat ut videatur: at est truculentior atque
 Plus aequo liber; simplex fortisque habeatur:
 Caldior est; acres inter numeretur. opinor,
 Haec res et jungit, junctos et servat amicos.
 At nos virtutes ipsas invertimus, atque 55
 Sincerum cupimus vas incrustare. probus quis
 Nobiscum vivit, multum demissus homo: illi
 Tardo, cognomen pingui damus: hic fugit omnes
 Infidias, nullique malo latus obdit apertum;
 (Cum genus hoc inter vitae versetur, ubi acris 60
 Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene fano
 Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
 Simplicior quis et est, qualem me saepe libenter
 Obtulerim tibi, Maecenas) ut forte legentem
 Aut tacitum impellat, quovis sermone molestus; 65
 Communi sensu plane caret, inquit. cheu

Quam

Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam!
 Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
 Qui minimis urgetur. amicus dulcis, ut aequum est,
 Cum mea compenset vitiis bona; pluribus hisce 70
 (Si modo plura mihi bona sunt) inclinet, amari
 Si volet: hac lege, in trutina ponetur eadem.
 Qui ne tuberibus propriis offendat amicum
 Postulat; ignoscat verrucis illius. aequum est
 Peccatis veniam poscentem, reddere rursus. 75

Denique, quatinus excidi penitus vitium irae,
 Caetera item nequeunt stultis haerentia; cur non
 Ponderibus modulisque suis ratio utitur? ac, res
 Ut quaeque est, ita suppliciis delicta coercet?
 Si quis eum servum, patinam qui tollere iussus, 80
 Semefos pisces tepidumque ligurrierit jus,
 In cruce suffigat; Labeone infanior inter
 Sanos dicatur. quanto hoc furiosius atque
 Majus peccatum est? paulum deliquit amicus;
 Quod nisi concedas, habere insuavis, acerbus: 85
 Odisti, et fugis, ut Drusonem debitor aeris;
 Qui nisi, cum tristes misero venere Calendae,
 Mercedem, aut nummos unde unde extricat, amaras,
 Porrecto jugulo, historias, captivus ut, audit.
 Commixxit lectum potus, mensave catillum 90
 Evandri manibus tritum dejecit. ob hanc rem,
 Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
 Sustulit esuriens, minus hoc jucundus amicus
 Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit, aut si
 Prodiderit commissa fide, sponsumve negarit? 95
 Queis

170 Q. HORATII FLACCI

Queis paria esse fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum est : sensus moresque repugnant,
Atque ipsa utilitas, iusti prope mater et aequi.

Cum prorepserunt primis animalia terris, 99
Mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia propter
Unguibus et pugnīs, dein fustibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quae post fabricaverat usus :
Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
Nominaque invenere: dehinc absistere bello,
Oppida coeperunt munire, et ponere leges, 105
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos, Venerem incertam rapientes, more ferarum,
Viribus editior caedebat, ut in grege taurus. 110
Jura inventa metu iniusti fateare necesse est,
Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
Nec Natura potest iusto secernere iniquum,
Dividit ut bona diversis, fugienda petendis:
Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet, idemque,
Qui teneros caules alieni fregerit horti, 116
Et qui nocturnus sacra Divum legerit. adfit
Regula, peccatis quae poenas irroget aequas:
Ne scutica dignum horribili sectere flagello.
Nam ut ferula caedas meritum majora subire 120
Verbera, non vereor; cum dicas esse pares res
Furta latrociniiis, et magnis parva mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. si dives, qui sapiens est,

Et

SATYRARUM LIBER I. 171

Et futor bonus, et solus formosus, et est rex; 125
 Cur optas quod habes? Non nosti quid pater (inquit)
 Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam
 Nec soleas fecit: futor tamen est sapiens. Qui?
 Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
 Optimus est modulator: ut Alfenus vaser, omni 130
 Abiecto instrumento artis, clausaque taberna,
 Sutor erat: sapiens operis sic optimus omnis
 Est opifex, sic rex solus. Vellunt tibi barbam
 Lascivi pueri; quos tu nisi fuste coerces,
 Urgeris turba circum te stante, miserque, 135
 Rumperis, et latras, magnorum maxime regum.
 Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
 Rex ibis, neque te quisquam stipator, ineptum
 Praeter Crispinum, sectabitur; et mihi dulces
 Ignoscent, si quid peccavero stultus, amici, 140
 Inque vicem illorum patiar delicta libenter;
 Privatusque magis vivam te rege beatus.

SATYRA IV.

EUPOLIS, atque Cratinus, Aristophanesque po-
 etae,

Atque alii, quorum comoedia prisca virorum est,
 Si quis erat dignus describi, quod malus, aut fur,
 Quod moechus foret, aut sicarius, aut alioqui
 Famossus; multa cum libertate notabant. 5

Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
 Mutatis tantum pedibus numerisque; facetus,

Emunctae

172 Q. HORATII FLACCI

Emunctae naris, durus componere versus :
 Nam fuit hoc vitiosus ; in hora saepe ducentos,
 Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno. 10
 Cum fluere lutulentus, erat quod tollere velles :
 Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem ;
 Scribendi recte : nam ut multum, nil moror. ecce
 Crispinus minimo me provocat : Accipe, si vis,
 Accipe jam tabulas : detur nobis locus, hora, 15
 Custodes ; videamus uter plus scribere possit.
 Di bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
 Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis :
 At tu conclusas hircinis foliis auras,
 Usque laborantes dum ferrum molliat ignis, 20
 Ut mavis, imitare. beatus Fannius, ultro
 Delatis capsis et imagine : cum mea nemo
 Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
 Quod sunt quos genus hoc minime juvat ; utpote plures
 Culpari dignos. quem vis media erue turba ; 25
 Aut ob avaritiam, aut misera ambitione laborat.
 Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum :
 Hunc capit argenti splendor : stupet Albis aere :
 Hic mutat merces surgente a sole, ad eum quo
 Vespertina tepet regio : quin per mala praeceps 30
 Fertur, uti pulvis collectus turbine ; ne quid
 Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
 Omnes hi metuunt versus, odere poetas.
 Foenum habet in cornu ; longe fuge : dummodo risum
 Excutiat sibi, non hic cuiquam parceret amico : 35
 Et quodcunque semel chartis illevertit, omnes

Gestiet

Gestiet a furno redeuntē scire, lacuque,
Et pueros et anus. Agedum, pauca accipe contra.

Primum ego me illorum, dederim quibus esse poetas,
Excerpam numero: neque enim concludere versum 40

Dixeris esse fatis; neque si quis scribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.

Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.

Idcirco quidam comoedia, necne, poema 45

Effet, quaesivere: quod acer spiritus ac vis
Nec verbis nec rebus inest; nisi quod pede certo
Differt sermoni, sermo merus. At pater ardens

Saevit, quod meretrice nepos insanus amica
Filius, uxorem grandi cum dote recuset; 50

Ebrius et (magnum quod dedecus) ambulet ante
Noctem cum facibus. Numquid Pomponius istis
Audiret leviora, pater si viveret? ergo

Non fatis est puris versum perscribere verbis;
Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem 55

Quo personatus pacto pater. his, ego quae nunc,
Olim quae scripsit Lucilius, eripias si

Tempora certa, modosque, et, quod prius ordine ver-
bum est,

Posterior facias, praeponens ultima primis;
Non, (ut si solvas, *Postquam discordia tetra* 60
Belli ferratos postes portasque refregit;)

Invenias etiam disjecti membra poetae.

Haec tenus haec; alias, justum sit necne poema:
Nunc illud tantum quaeram, meritone tibi sit

Suspectum

174 Q. HORATII FLACCI

Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer 65
 Ambulat, et Caprius, rauci male, cumque libellis;
 Magnus uterque timor latronibus: at bene si quis
 Et puris vivat manibus; contemnat utrumque.
 Ut sis tu similis Coeli Byrrhique latronum;
 Non ego sim Capri neque Sulci: cur metuas me? 70
 Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
 Queis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli.
 Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus;
 Non ubivis, coramve quibuslibet. in medio qui
 Scripta foro recitent, sunt multi; quique lavantes: 75
 Suave locus voci resonat conclusus. inanes
 Hoc juvat, haud illud quaerentes, num sine sensu,
 Tempore num faciant alieno. Laedere gaudes,
 Inquit, et hoc studio pravus facis. Unde petikum
 Hoc in me jadis? est auctor quis denique eorum 80
 Vixi cum quibus? absentem qui rodit amicum;
 Qui non defendit, alio culpante; solutos
 Qui captat risus hominum, famamque dicacis;
 Fingere qui non visa potest; commissa tacere
 Qui nequit; hic niger est: hunc tu, Romane, caveto.
 Saepe tribus lectis videas coenare quaternos; 86
 E quibus unus avet quavis aspergere cunctos,
 Praeter eum qui praebet aquam; post, hunc quoque potus,
 Condita cum verax aperit praecordia Liber.
 Hic tibi comis, et urbanus, liberque videtur, 90
 Infesto nigris: ego, si risi, quod ineptus
 Passillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
 Lividus et mordax videor tibi? mentio si qua

De

De Capitolini furtis injecta Petilli
 Te coram fuerit; defendas, ut tuus est mos: 95
 Me Capitolinus convictore usus amicoque
 A puero est, caufaque mea permulta rogatus
 Fecit; et incolumis laetor quod vivit in Urbe:
 Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
 Fugerit. Hic nigrae succus loliginis, haec est 100
 Aerugo mera: quod vitium procul abfore chartis,
 Atque animo prius, ut si quid promittere de me
 Possum aliud, vere promitto. liberius si
 Dixero quid, si forte jocofius, hoc mihi juris
 Cum venia dabis. infuevit pater optimus hoc me, 105
 Ut fugerem exemplis vitiorum quaeque notando.
 Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
 Viverem uti contentus eo quod mi ipse paraffet:
 Nonne vides, Albi ut male vivat filius? utque
 Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem
 Perdere quis velit. a turpi meretricis amore 111
 Cum deterreret: Sectani diffimilis fis.
 Ne fequerer moechas, concessa cum venere uti
 Possem: Deprenfi non bella est fama Treboni,
 Aiebat. fapiens, vitatu quidque petitu 115
 Sit melius, caufas reddet tibi. mi fatis est, si
 Traditum ab antiquis morem fervare, tuamque,
 Dum custodis eges, vitam famamque tueri
 Incolumem poffim: fimul ac duraverit aetas
 Membra animumque tuum, nabis fine cortice. Sic me
 Formabat puerum dictis: et five jubebat 121
 Ut facerem quid; Habes auctorem, quo facias hoc;
 Unum

176 Q. HORATII FLACCI

Unum ex iudicibus selectis obiebat :
 Sive vetabat ; An hoc inhonestum et inutile factu,
 Necne sit, addubites, flagret rumore malo cum 125
 Hic atque ille ? Avidos vicinum funus ut aegros
 Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit :
 Sic teneros animos aliena opprobria saepe
 Absterrent vitiis. ex hoc ego sanus ab illis,
 Perniciem quaecunque ferunt : mediocribus, et queis
 Ignoscas, vitiis teneor. fortassis et istinc 131
 Largiter abstulerit longa aetas, liber amicus,
 Consilium proprium. neque enim, cum lectulus, aut me
 Porticus exceptit, desum mihi : Rectius hoc est :
 Hoc faciens vivam melius : sic dulcis amicis 135
 Occurram : hoc quidam non belle : numquid ego illi
 Imprudens olim faciam simile ? Haec ego mecum
 Compressis agito labris. ubi quid datur oti,
 Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
 Ex vitiis unum : cui si concedere nolis, 140
 Multa poetarum veniat manus, auxilio quae
 Sit mihi : (nam multo plures sumus) ac veluti te
 Judaei, cogemus in hanc concedere turbam.

S A T Y R A V.

EGRESSUM magna me accepit Aricia Roma
 Hospitio modico : rhetor comes Heliodorus,
 Graecorum longe doctissimus : inde Forum Appi,
 Differtum nautis, cauponibus atque malignis.

Hoc

SATYRARUM LIBER I. 177

Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos 5
 Praecinctis unum: minus est gravis Appia tardis.
 Hic ego, propter aquam, quod erat deterrima, ventri
 Indico bellum, coenantes haud animo aequo
 Expectans comites. jam nox inducere terris
 Umbras, et coelo diffundere signa parabat. 10
 Tum pueri nautis, pueris convicia nautae
 Ingerere. Huc appelle. trecentos inferis: ohe
 Jam satis est. Dum aes exigitur, dum mula ligatur,
 Tota abit hora. mali culices, ranaeque palustres
 Avertunt somnos. absentem ut cantat amicam 15
 Multa prolutus vappa nauta, atque viator
 Certatim: tandem fessus dormire viator
 Incipit; ac missae pastum retinacula mulae
 Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.
 Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem 20
 Sentimus: donec cerebrosus profilit unus,
 Ac mulae nautaeque caput lumbosque saligno
 Fuste dolat. quarta vix demum exponimur hora.
 Ora manusque tua lavimus, Feronia, lympa.
 Millia tum pransi tria repimus; atque subimus 25
 Impositum faxis late candentibus Anxur.
 Huc venturus erat Maecenas, optimus atque
 Cocceius, missi magnis de rebus uterque
 Legati; averfos soliti componere amicos.
 Hic oculis ego nigra meis collyria lippus 30
 Illinere. interea Maecenas advenit, atque
 Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
 Factus homo; Antoni, non ut magis alter, amicus.

N

Fundos

178 Q. HORATII FLACCI

Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
 Linquimus, infani ridentes praemia scribae, 35
 Praetextam, et latum clavum, prunaeque batillum.
 In Mamurrarum lassī deinde urbe manemus,
 Murena praebente domum, Capitone culinam.

Postera lux oritur multo gratissima: namque
 Plotius et Varius Sinuessae, Virgiliusque 40
 Occurrunt; animae, quales neque candidiores
 Terra tulit, neque quēis me sit devinctior alter.
 O qui complexus, et gaudia quanta fuerunt!
 Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
 Proxima Campano ponti quae villula, tectum 45
 Praebuit; et parochi, quae debent, ligna salemque.
 Hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
 Lusum it Maecenas, dormitum ego Virgiliusque:
 Namque pila lippis inimicum et ludere crudis.

Hinc nos Coccei recipit plenissima villa, 50
 Quae super est Caudi cauponas. nunc mihi paucis
 Sarmenti scurrae pugnam Messique Cicirri,
 Musa, velim memores; et quo patre natus uterque
 Contulerit lites. Messī clarum genus—Osci:
 Sarmenti domina exstat. ab his majoribus orti 55
 Ad pugnam venire. prior Sarmentus; Equi te
 Esse feri similem dico. Ridemus; et ipse
 Messius, Accipio: caput et movet. O! tua cornu
 Nī foret exsecto frons, inquit, quid faceres; cum
 Sic mutilus minitaris? at illi foeda cicatrix 60
 Setosam laevi frontem turpaverat oris.
 Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
 Pastorem

Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat :
 Nil illi larva aut tragicis opus esse cothurnis.
 Multa Cicirrus ad haec : Donasset jamne catenam 65
 Ex voto Laribus, quaerebat : scribe quod esset,
 Deterius nihilo dominae jus esse. rogabat
 Denique, cur unquam fugisset ; cui satis una
 Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
 Prorsus jucunde coenam produximus illam. 70

Tendimus hinc recta Beneventum ; ubi sedulus hospes
 Pene arsit, macros dum turdos versat in igne :
 Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
 Vulcano, summum properabat lambere tectum.
 Convivas avidos coenam, servosque timentes 75
 Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres.

Incipit ex illo montes Appulia notos
 Ostentare mihi, quos torret Atabulus : et quos
 Nunquam erepsimus, nisi nos vicina Trivici
 Villa recepisset, lacrymoso non sine fumo ; 80
 Udos cum foliis ramos urente camino.
 Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
 Ad mediam noctem exspecto : somnus tamen aufert
 Intentum Veneri : tum immundo somnia visu
 Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum. 85

Quatuor hinc rapimur viginti et millia rhedis,
 Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est,
 Signis perfacile est. venit vilissima rerum
 Hic aqua ; sed panis longe pulcherrimus, ultra
 Callidus ut soleat humeris portare viator ; 90
 Nam Canusi lapidosus : aquae non ditior urna ;

Qui locus a forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius discedit moestus amicis.

Inde Rubos fessi pervenimus; utpote longum
Carpentes iter, et factum corruptius imbri. 95
Postera tempestas melior, via pejor, adusque
Bari moenia piscosi. dehinc Gnatia lymphis
Iratis exstructa dedit risusque jocosque;
Dum flamma sine, thura liquefcere limine sacro
Persuadere cupit. credat Judaeus Apella, 100
Non ego. namque Deos didici securum agere aevum;
Nec, si quid miri faciat Natura, Deos id
Tristes ex alto coeli demittere tecto.
Brundisium longae finis chartaeque viaeque est.

S A T Y R A VI.

NON, quia, Maecenas, Lydorum quidquid
Etruscos

Incoluit fines, nemo generosior est te:
Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint;
Ut plerique solent, naso suspendis adunco 5
Ignotos, ut me libertino patre natum:
Cum referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus. persuades hoc tibi vere,
Ante potestate nulli, atque ignobile regnum,
Multos saepe viros nullis majoribus ortos 10
Et vixisse probos, amplis et honoribus auctos:
Contra, Laevinum, Valeri genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulsus fugit, unius assis Non

Non unquam precio pluris licuisse, notante
 Iudice, quem nosti, populo; qui stultus honores 15
 Saepe dat indignis, et famae servit ineptus;
 Qui stupet in titulis et imaginibus. quid oportet
 Nos facere, a vulgo longe longeque remotos?
 Namque esto; populus Laevino mallet honorem
 Quam Decio mandare novo; cenforque moveret 20
 Appius, ingenuo si non essem patre natus;
 Vel merito, quoniam in propria non pelle quiessem.
 Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
 Non minus ignotos generosis. quo tibi, Tulli,
 Sumere depositum clavum, ferique tribuno? 25
 Invidia accrevit, privato quae minor esset.
 Nam ut quisque insanus nigris medium impediit crus
 Pellibus, et latum demisit pectore clavum;
 Audit continuo; Quis homo hic est? quo patre natus?
 Ut si qui aegrotet quo morbo Barrus, haberi 30
 Et cupiat formosus; eat quacunque, puellis
 Injiciat curam quaerendi singula; quali
 Sit facie, fura, quali pede, dente, capillo:
 Sic qui promittit cives, Urbem sibi curae,
 Imperium fore, et Italiam, et delubra Deorum; 35
 Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
 Omnes mortales curare et quaerere cogit.
 Tune Syri, Damae, aut Dionysi filius, audes
 Dejicere e saxo cives, aut tradere Cadmo?
 At Novius collega gradu post me sedet uno: 40
 Namque est ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paulus,
 Et Messala videris? at hic, si plostra ducenta,

182 Q. HORATII FLACCI

Concurrantque foro tria funera, magna sonabit
Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.

Nunc ad me redeo libertino patre natum; 45

Quem rodunt omnes libertino patre natum,
Nunc, quia, Maecenas, tibi sim convictor; at olim,
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.

Dissimile hoc illi est: quia non, ut forsit honorem
Jure mihi invidet quisvis, ita te quoque amicum; 50
Praesertim cautum dignos assumere, prava
Ambitione procul. felicem dicere non hoc

Me possum, casu quod te fortitus amicum:
Nulla etenim tibi me fors obtulit. optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem. 55

Ut veni coram; singultim pauca locutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed, quod eram, narro: respondes (ut tuus est mos) 60
Pauca: abeo: et revocas nono post mense, jubetque
Esse in amicorum numero. magnum hoc ego ducō,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre praeclaro, sed vita et pectore puro.

Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis 65
Mendosa est natura, alioqui recta; (velut si
Egregio insperfos reprendas corpore naevos)
Si neque avaritiam, neque fordes, ac mala lustra
Objiciet vere quisquam mihi; purus et infons,
(Ut me collaudem) si et vivo carus amicis; 70
Causa fuit pater his: qui macro pauper agello

Noluit

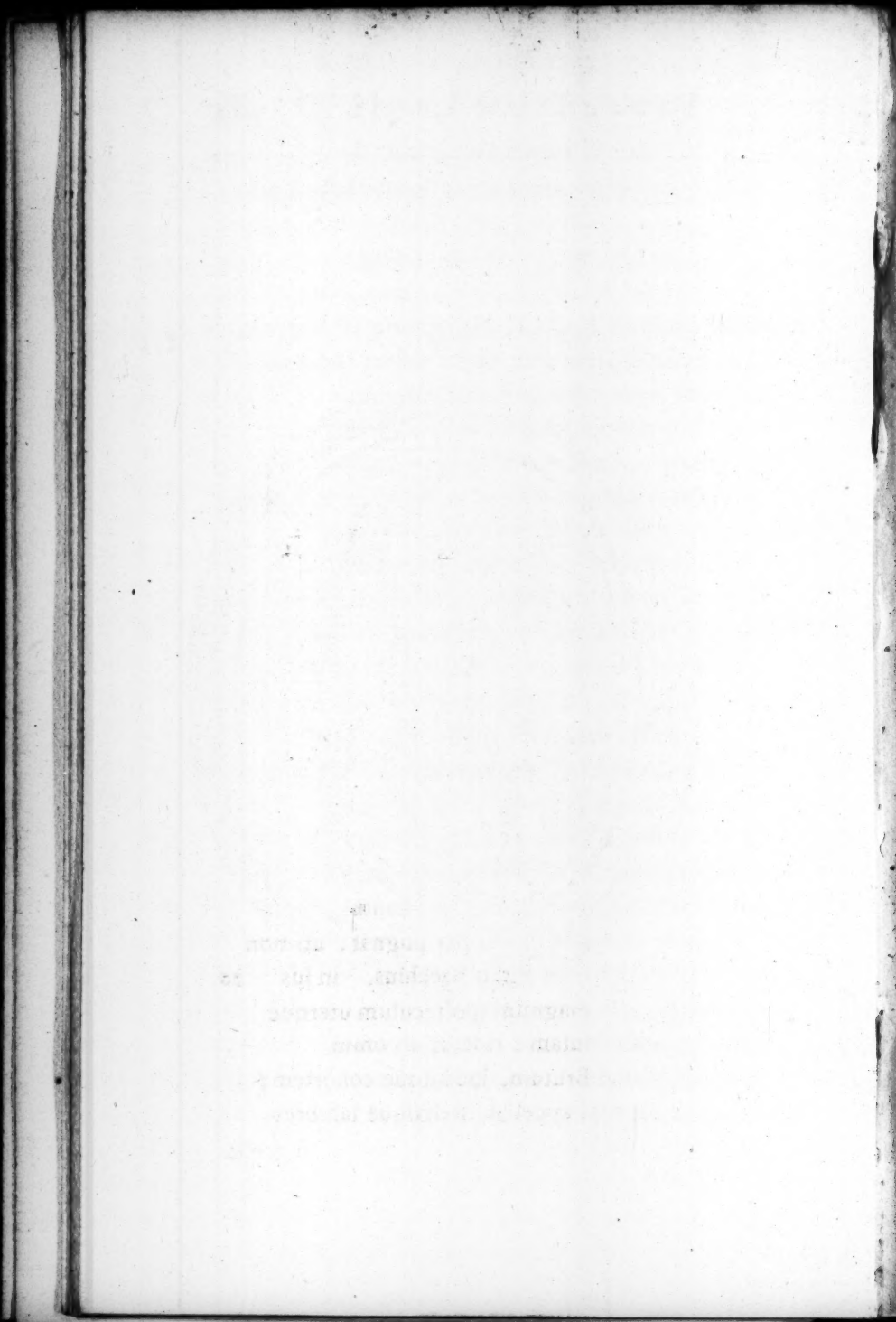
Noluit in Flavi ludum me mittere; magni
 Quo pueri magnis e centurionibus orti,
 Laevo suspensi loculos tabulamque lacerto,
 Ibant ostionis referentes Idibus aera; 75
 Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
 Artes, quas doceat quivis eques atque senator
 Semet prognatos. vestem, servosque sequentes
 In magno ut populo si quis vidisset; avita
 Ex re praeberi sumtus mihi crederet illos. 80
 Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
 Circum doctores aderat. quid multa? pudicum
 (Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
 Non solum factio, verum opprobrio quoque turpi:
 Nec timuit sibi ne vitio quis verteret, olim 85
 Si praeco parvas, aut (ut fuit ipse) coactor
 Mercedem sequer; neque ego essem questus. ob hoc
 Laus illi debetur, et a me gratia major. (nunc
 Nil me poeniteat sanum patris hujus: eoque
 Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars, 90
 Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
 Sic me defendam. longe mea discrepat istis
 Et vox et ratio. nam si natura juberet
 A certis annis aevum remeare peractum,
 Atque alios legere ad fastum quoscunque parentes 95
 Optaret sibi quisque: meis contentus, honestos
 Fascibus et sellis nollem mihi fumere; demens
 Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo; quod
 Nollem onus, haud unquam solitus, portare molestum.
 Nam mihi continuo major quaerenda foret res, 100

184 Q. HORATII FLACCI

Atque salutandi plures; ducendus et unus
 Et comes alter, uti ne solus rufve peregreve
 Exirem; plures calones atque caballi
 Pascendi; ducenda petorrita. nunc mihi curto
 Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum; 105
 Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
 Objiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tulli,
 Cum Tiburte via praetorem quinque sequuntur
 Te pueri, lasanum portantes oenophorumque.
 Hoc ego commodius, quam tu, praeclare senator, 110
 Millibus atque aliis vivo. quacunque libido est,
 Incedo solus: percontor quanti olus, ac far:
 Fallacem Circum, vespertinumque pererro
 Saepe forum: assisto divinis: inde domum me
 Ad porri et ciceris refero laganique catinum. 115
 Coena ministratur pueris tribus: et lapis albus
 Pocula cum cyatho duo sustinet: adstat echinus
 Vilis, cum patera guttus, Campana supellex.
 Deinde eo dormitum; non sollicitus, mihi quod cras
 Surgendum sit mane, obeundus Marſya, qui se 120
 Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
 Ad quartam jaceo: post hanc vagor, aut ego lecto,
 Aut scripto quod me tacitum juvet. ungor olivo,
 Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
 Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum 125
 Admonuit, fugio rabiosi tempora signi.
 Pransus non avide, quantum interpellat inani
 Ventre diem durare, domesticus otior. haec est
 Vita solutorum misera ambitione gravique,

His





SATYRARUM LIBER I. 185

His me consolor, victurum suavius, ac si 130
Quaestor avus, pater atque meus patruusque fuissent.

SATYRA VII.

PROSCRIPTI Regis Rupili pus atque venenum
Hybrida quo pacto sit Perſius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege moleſtas; 5
Durus homo, atque odio qui poſſet vincere Regem;
Conſidens, tumidus, adeo ſermonis amari,
Siſennas, Barros ut equis praecurreret albis.

Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter utrumque
Convenit; (hoc etenim ſunt omnes jure moleſti, 10
Quo fortes, quibus adverſum bellum incidit. inter
Hectora Priamiden, animoſum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors;
Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque
Summa fuit. duo ſi diſcordia vexet inertes; 15
Aut ſi diſparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glaucō; diſcedat pigrior, ultro
Muneribus miſſis) Bruto praetore tenente
Ditem Aſiam, Rupili et Perſi par pugnat; uti non
Compoſitus melius cum Bitho Bacchius. in juſ 20
Acres procurrunt; magnum ſpectaculum uterque.

Perſius exponit cauſam; ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum, laudatque cohortem;
Solem Aſiae Brutum appellat, ſtellaſque ſalubres
Appellat

186 Q. HORATII FLACCI

Appellat comites, excepto Rege: Canem illum, 25

Invisum agricolis fidus, venisse: ruebat

Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.

Tum Praenestinus falso multoque fluenti

Expressa arbussto regerit convicia, durus

Vindemiator, et invictus, cui saepe viator 30

Cessisset, magna compellans voce cucullum.

At Graecus, postquam est Italo perfusus aceto,

Perfius, exclamat: Per magnos, Brute, Deos te

Oro, qui reges consueris tollere, cur non

Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuo-
rum est. 35

S A T Y R A VIII.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum:

Cum faber incertus scamnum faceretne Priapum,

Maluit esse Deum. Deus inde ego, furum aviumque

Maxima formido: nam fures dextra coercet,

Obscenoque ruber porrectus ab inguine palus: 5

Ast importunas volucres in vertice arundo

Terret fixa, vetatque novis confidere in hortis.

Huc prius angustis ejecta cadavera cellis

Conservus vili portanda locabat in arca.

Hoc miserae plebi stabat commune sepulcrum, 10

Pantolabo scurrae, Nomentanoque nepoti.

Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum

Hic dabat; heredes monumentum ne sequeretur.

Nunc licet Esquiliis habitare salubribus, atque

Aggere

Aggere in aprico spatium; quo modo tristes 15
 Albis informem spectabant ossibus agrum :
 Cum mihi non tantum furesque, feraeque suetae
 Hunc vexare locum, curae sunt atque labori,
 Quantum carminibus quae versant atque venenis
 Humanos animos. has nullo perdere possum 20
 Nec prohibere modo, simul ac vaga luna decorum
 Protulit os, quin ossa legant, herbasque nocentes.
 Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
 Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
 Cum Sagana majore ululantem. pallor utrasque 25
 Fecerat horrendas aspectu. scalpere terram
 Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam
 Coeperunt. cruor in fossam confusus, ut inde
 Manes elicerent, animas responsa daturas.
 Lanea et effigies erat, altera cerea : major 30
 Lanea, quae poenis compesceret inferiorem.
 Cerea suppliciter stabat, servilibus, utque
 Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera, faevam
 Altera Tisiphonen. serpentes, atque videres
 Infernas errare canes; lunamque rubentem, 35
 Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
 Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
 Corvorum; atque in me veniant mictum atque cacatum
 Julius, et fragilis Pediatia, furque Voranus.
 Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
 Umbrae cum Sagana resonarent triste et acutum? 41
 Utque lupi barbam variae cum dente colubrae
 Abdiderint furtim terris, et imagine cerea

Largior

Largior arserit ignis? et ut non testis inultus
 Horruerim voces Furiarum et facta duarum? 45
 Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
 Diffissa nate fœus: at illae currere in Urbem:
 Canidiae dentes, altum Saganæ caliendum
 Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
 Vincula, cum magno risuque jocoque videres. 50

S A T Y R A I X.

IBAM forte via Sacra, sicut meus est mos,
 Nescio quid meditans nugarum, et totus in illis.
 Accurrit quidam notus mihi nomine tantum;
 Arreptaque manu, Quid agis, dulcissime rerum?
 Suaviter, ut nunc est, inquam; et cupio omnia quae vis.
 Cum affectaretur; Numquid vis? occupo. at ille. 6
 Noris nos, inquit: docti sumus. Hic ego, Pluris
 Hoc, inquam, mihi eris. Misere discedere quaerens,
 Ire modo ocus, interdum consistere, in aurem
 Dicere nescio quid puero. cum sudor ad imos 10
 Manaret talos; O te, Bollane, cerebri
 Felicem, aiebam tacitus. cum quidlibet ille
 Garriret, vicos, urbem laudaret; ut illi
 Nil respondebam; Misere cupis, inquit, abire:
 Jamdudum video: sed nil agis: usque tenebo: 15
 Persequar hinc, quo nunc iter est tibi? Nil opus est te
 Circumagi: quendam volo visere non tibi notum:
 Trans Tiberim longe cubat is, prope Caesaris hortos.
 Nil habeo quod agam, et non sum piger; usque sequar te.
 Demitto

SATYRARUM LIBER I. 189

Demitto auriculas, ut iniquae mentis asellus, 20

Cum gravius dorso subiit onus. incipit ille:

Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,

Non Varium facies; nam quis me scribere plures

Aut citius possit versus? quis membra movere

Mollius? invideat quod et Hermogenes, ego canto. 25

Interpellandi locus hic erat: Est tibi mater,

Cognati, queis te salvo est opus? Haud mihi quisquam.

Omnes composui. Felices! nunc ego resto.

Confice: namque instat fatum mihi triste, Sabella

Quod puero cecinit divina mota anus urna: 30

Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis,

Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra;

Garrulus hunc quando consumet cunque: loquaces,

Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit aetas.

Ventum erat ad Vestae, quarta jam parte diei 35

Praeterita: et casu tunc respondere vadato

Debebat; quod ni fecisset, perdere litem.

Si me amas, inquit, paulum hic ades. Inteream, si

Aut valeo stare, aut novi civilia jura:

Et propero quo scis. Dubius sum, quid faciam, in-
quit; 40

Tene relinquam, an rem. Me sodes. Non faciam, ille;

Et praecedere coepit. ego (ut contendere durum est

Cum victore) sequor. Maecenas quomodo tecum?

Hinc repetit. Paucorum hominum, et mentis bene
sanae.

Nemo dexterius fortuna est usus. haberes 45

Magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,

Hunc

190 Q. HORATII FLACCI

Hunc hominem velles si tradere: dispeream, ni
 Summosses omnes. Non isto vivitur illic,
 Quo tu rere modo: domus hac nec purior ulla est,
 Nec magis his aliena malis. nil mi officit inquam, 50
 Ditior hic, aut est quia doctior: est locus uni-
 cuique suus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
 Sic habet. Accendis quare cupiam magis illi
 Proximus esse. Velis tantummodo: quae tua virtus,
 Expugnabis: et est qui vinci possit; eoque 55
 Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:
 Muneribus servos corrumpam; non, hodie fi
 Exclusus fuero, desistam; tempora quaeram;
 Occurram in triviis; deducam. nil sine magno
 Vita labore dedit mortalibus. Haec dum agit, ecce 60
 Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, et illum
 Qui pulchre nosset. consistimus. Unde venis? et
 Quo tendis? rogat, et respondet. vellere coepi,
 Et prensare manu lentissima brachia, nutans,
 Distorquens oculos, ut me eriperet. male falsus 65
 Ridens dissimulare: meum jecur urere bilis.
 Certe nescio quid secreto velle loqui te
 Aiebas mecum. Memini bene; sed meliori
 Tempore dicam: hodie tricesima sabbata. vin' tu
 Curtis Judaeis oppedere? Nulla mihi, inquam, 70
 Religio est. At mi: sum paulo infirmior, unus
 Multorum. ignoscas: alias loquar. Hunc cine solem
 Tam nigrum surrexe mihi? Fugit improbus, ac me
 Sub cultro linquit. casu venit obvius illi
 Adversarius: et, Quo tu, turpissime? magna 75
 Exclamat

Exclamat voce: et, Licet antestari? Ego vero
 Oppono auriculam. rapit in jus: clamor utrinque,
 Undique concursus. sic me servavit Apollo.

S A T Y R A X.

NEMPE incompósito dixi pede currere versus
 Lucili. quis tam Lucili fautor inepte est,
 Ut non hoc fateatur? at idem, quod sale multo
 Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
 Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque caetera;
 nam sic

5

Et Laberi mimos, ut pulchra poemata, mirer.
 Ergo non fatis est risu diducere rictum
 Auditoris: et est quaedam tamen hic quoque virtus.
 Est brevitate opus, ut currat sententia, neu se
 Impediat verbis lassas onerantibus aures: 10
 Et sermone opus est, modo tristi, saepe jocofo,
 Defendente vicem modo rhetoris, atque poetae,
 Interdum urbani parcentis viribus, atque
 Extenuantis eas consulto. ridiculum acri
 Fortius et melius magnas plerumque secat res. 15
 Illi, scripta quibus comoedia prisca viris est,
 Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque pulcher
 Hermogenes unquam legit, neque simius iste,
 Nil praeter Calvum et doctus cantare Catullum.

At magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis 20
 Miscuit. O feri studiorum! quine putetis
 Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti

Contigit.

192 Q. HORATII FLACCI

Contigit. At sermo lingua concinnus utraque
 Suavior, ut Chio nota si commissa Falerni est.
 Cum versus facias, teipsum percontor, an, et cum 25
 Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli,
 Scilicet oblitus patriaeque patrisque, Latine
 Cum Pedius causas exfudet Poplicola, atque
 Corvinus ; patriis intermiscere petita
 Verba foris malis, Canusini more bilinguis? 30
 Atqui ego cum Graecos facerem natus mare citra,
 Verficulos ; vetuit me tali voce Quirinus
 Post mediam noctem visus, cum somnia vera :
 In silvam non ligna feras infanius, ac si
 Magnas Graecorum malis implere catervas. 35
 Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
 Diffingit Rheni luteum caput, haec ego ludo ;
 Quae nec in aede sonent certantia, iudice Tarpa,
 Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
 Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta 40
 Eludente senem, comis garrire libellos,
 Unus vivorum, Fundani : Pollio regum
 Facta canit pede ter percussio : forte epos acer,
 Ut nemo, Varius ducit : molle atque facetum
 Virgilio annuerunt gaudentes rure Camenae. 45
 Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
 Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem ;
 Inventore minor : neque ego illi detrahere ausim
 Haerentem capiti multa cum laude coronam.

At dixi fluere hunc lutulentum, saepe ferentem 50
 Plura quidem tollenda relinquendis. age, quaeso,

Tu

Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?

Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?

Non ridet versus Enni gravitate minores?

Cum de se loquitur, non ut majore reprehens. 55

Quid vetat et nosmet Lucili scripta legentes,

Quaerere num illius, num rerum dura negarit

Verficulos natura magis factos, et euntes

Mollius, ac si quis, pedibus quid claudere senis
(Hoc tantum) contentus, amet scripisse ducentos 60

Ante cibum versus, totidem coenatus? Etrusci

Quale fuit Cassi rapido ferventius amni

Ingenium; capsis quem fama est esse librisque

Ambustum propriis. fuerit Lucilius, inquam,

Comis et urbanus; fuerit limatior idem, 65

Quam rudis, et Graecis intacti carminis auctor,

Quamque poetarum seniorum turba: sed ille,

Si foret hoc nostrum fato dilatus in aevum;

Detereret sibi multa: recideret omne, quod ultra

Perfectum traheretur; et in versu faciendo 70

Saepe caput scaberet, vivos et roderet ungues.

Saepe stylum vertas, iterum quae digna legi sint

Scripturus: neque te ut miretur turba, labores,

Contentus paucis lectoribus. an tua demens

Vilibus in ludis dictari carmina malis? 75

Non ego. nam satis est equitem mihi plaudere: ut

audax,

Contemtis aliis, explosa Arbuscula dixit.

Men' moveat cimex Pantilius? aut cruciet, quod

Vellicet absentem Demetrius! aut quod ineptus

O

Fannius

194 Q. HORATII FLACCI

Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli? 80
 Plotius, et Varius, Maecenas, Virgiliusque,
 Valgius, et probet haec Octavius, optimus atque
 Fuscus; et haec utinam Viscorum laudet uterque :
 Ambitione relegata, te dicere possum,
 Pollio; te, Messala, tuo cum fratre; simulque 85
 Vos Bibuli, et Servi; simul his te, candide Furni;
 Complures alios, doctos ego quos et amicos
 Prudens praetereo: quibus haec, sint qualiacunque,
 Arridere velim; doliturus, si placeant spe
 Deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli, 90
 Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
 I puer, atque meo citus haec subscribe libello.



QUINTI

Q U I N T I
H O R A T I I F L A C C I
S A T Y R A R U M
L I B E R I I.

S A T Y R A I.

SUNT quibus in satyra videar nimis acer, et
ultra
Legem tendere opus : sine nervis altera, quid-
quid

Composui, pars esse putat, similesque meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,
Quid faciam, praescribe. Quiescas. Ne faciam, inquis,
Omnino versus? Aio. Peream male, si non 6
Optimum erat : verum nequeo dormire. Ter uncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto ;
Irriguumque mero sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude 10
Caesaris invicti res dicere, multa laborum
Praemia laturus. Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt : neque enim quivis horrentia pilis

196 Q. HORATII FLACCI

Agmina, nec fracta pereuntes cuspide Gallos,
 Aut labentis equo describat vulnere Parthi. 15
 Attamen et iustum poteras et scribere fortem,
 Scipiadam ut sapiens Lucilius. Haud mihi deero,
 Cum res ipsa feret: nisi dextro tempore, Flacci
 Verba per attentam non ibunt Caesaris aurem;
 Cui male si palpare, recalcitrat undique tutus. 20
 Quanto rectius hoc, quam tristi laedere versu
 Pantolabum scurram, Nomentanumque nepotem?
 Cum sibi quisque timet, quanquam est intactus, et odit:
 Quid faciam? saltat Milonius, ut semel icto
 Accessit fervor capiti, numerusque lucernis. 25
 Castor gaudet equis; ovo prognatus eodem,
 Pugnīs. quot capitum vivunt, totidem studiorum
 Millia. me pedibus delectat claudere verba,
 Lucili ritu, nostrum melioris utroque.
 Ille velut fidis arcana sodalibus olim 30
 Credebat libris; neque, si male gesserat, usquam
 Decurrens alio, neque si bene: quo fit ut omnis
 Votiva pateat veluti descripta tabella
 Vita senis. sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps:
 Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus, 35
 Missus ad hoc, pulsus (vetus est ut fama) Sabellis,
 Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis:
 Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum
 Incuteret violenta. sed hic stylus haud petet ultro
 Quemquam animantem, et me veluti custodiet ensis 40
 Vagina tectus: quem cur distringere coner,
 Tutus ab infestis latronibus? o pater et rex

Jupiter,

Jupiter, ut pereat positum rubigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commorit, (melius non tangere, clamo) 45
Flebit, et insignis tota cantabitur Urbe.

Cervius iratus leges minitatur et urnam;
Canidia Albuti, quibus est inimica, venenum;
Grande malum Turius, si quis se iudice certet.
Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utque 50
Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.
Dente lupo, cornu taurus petit. unde, nisi intus
Monstratum? Scaevae vivacem crede nepoti
Matrem; nil faciet sceleris pia dextera: mirum!
Ut neque calce lupo quemquam, neque dente petit
bos: 55

Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.

Ne longum faciam, seu me tranquilla senectus
Exspectat, seu mors atris circumvolat alis;
Dives, inops, Romae, seu fors ita jusserit, exsul;
Quisquis erit vitae, scribam, color. O puer, ut sis 60
Vitalis metuo; et majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. Quid? cum est Lucilius ausus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere et pellem, nitidus qua quisque per ora
Cederet, introrsum turpis; num Laelius, aut qui 65
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offensi? aut laeso doluere Metello,
Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi arripuit populumque tributum;
Scilicet uni aequus virtuti atque ejus amicis. 70

198 Q. HORATII FLACCI

Quin, ubi se a vulgo et scena, in secreta remorant
 Virtus Scipiadae et mitis sapientia Laeli;
 Nugari cum illo, et discincti ludere, donec
 Decoqueretur olus, soliti. quidquid sum ego, quamvis
 Infra Lucili censum ingeniumque; tamen me 75
 Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
 Invidia; et fragili quaerens illidere dentem,
 Offendet solido: nisi quid tu, docte Trebati,
 Dissentis. Equidem nihil hic diffindere possum.
 Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti 80
 Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
 Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est
 Judiciumque. Esto, si quis mala: sed bona si quis
 Judice condiderit laudatus Caesare? Si quis
 Opprobriis dignum latraverit, integer ipse?
 Solventur risu tabulae: tu missus abibis.

S A T Y R A II.

QUÆ virtus et quanta, boni, sit vivere parvo,
 (Nec meus hic sermo est; sed quae praecepit
 Ofellus,

Rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva)
 Discite, non inter lances mensasque nitentes;
 Cum stupet infans acies fulgoribus, et cum 5
 Acclinis falsis animus meliora recusat;
 Verum hic impransi mecum disquirite. Cur hoc?
 Dicam, si potero. male verum examinat omnis

Corruptus

Corruptus iudex. leporem sectatus, equove
 Lassus ab indomito; vel si Romana fatigat 10
 Militia assuetum graecari; seu pila velox,
 Molliter austerum studio fallente laborem;
 Seu te discus agit, pete cedentem aera disco:
 Cum labor extuderit fastidia; siccus, inanis
 Sperne cibum vilem; nisi Hymettia mella Falerno 15
 Ne biberis diluta. foris est promus, et atrum
 Defendens pisces hiemat mare: cum sale panis
 Latrantem stomachum bene leniet. unde putas? aut
 Qui partum? non in caro nidore voluptas
 Summa, sed in teipso est. tu pulmentaria quaere 20
 Sudando. pinguem vitiis albumque nec ostrea,
 Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagois.
 Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
 Hoc potius quam gallina tergere palatum,
 Corruptus vanis rerum; quia veneat auro 25
 Rara avis, et picta pandat spectacula cauda:
 Tanquam ad rem attineat quicquam. num vesceris
 ista,
 Quam laudas, pluma? cocto num adest honor idem?
 Carne tamen quamvis distat nihil, hac magis illa;
 Imparibus formis deceptum te patet. esto. 30
 Unde datum sentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
 Captus hiet? pontesne inter jactatus, an amnis
 Ostia sub Tusci? laudas, insane, trilibrem
 Mullum; in singula quem minuas pulmenta necesse est.
 Ducit te species, video. quo pertinet ergo 35
 Proceros odisse lupos? quia scilicet illis

200 Q. HORATII FLACCI

Majorem natura modum dedit, his breve pondus.

Jejunus raro stomachus vulgaria temnit.

Porrectum magno magnum spectare catino

Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus. at vos 40

Praesentes Austri, coquite horum obsonia : quanquam

Putet aper rhombusque recens, mala copia quando

Aegrum sollicitat stomachum ; cum rapula plenus

Atque acidas mavult inulas. necdum omnis abacta

Pauperies epulis regum : nam vilibus ovis, 45

Nigrisque est oleis hodie locus. haud ita pridem

Galloni praeconis erat acipensere mensa

Infamis. quid ? tum rhombos minus aequor alebat ?

Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido ;

Donec vos auctor docuit praetorius. ergo 50

Si quis nunc mergos suaves edixerit assos ;

Parebit pravi docilis Romana juvenus.

Sordidus a tenui victu distabit, Ofello

Judice. nam frustra vitium vitaveris illud ;

Si te alio pravus detorseris. Avidienus, 55

Cui Canis ex vero ductum cognomen adhaeret,

Quinquennes oleas est, et filvestria corna ;

Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum, et

Cujus odorem olei nequeas perferre : (licebit

Ille repotia, natales, aliosve dierum 60

Festos albatu celebrat) cornu ipse bilibri

Caulibus instillat, veteris non parcus aceti.

Quali igitur victu sapiens utetur, et horum

Utrum imitabitur ? hac urget lupo, hac canis, aiunt.

Mundus erit, qua non offendet sordibus, atque 65

In

In neutram partem cultus miser. hic neque servis,
 Albuti senis exemplo, dum munia didit,
 Saevus erit; nec sic ut simplex Naeivius, unctam
 Convivis praebebit aquam: vitium hoc quoque mag-
 num. 69

Accipe nunc, victus tenuis quae quantaque secum
 Afferat. in primis valeas bene; nam variae res
 Ut noceant homini, credas, memor illius escae,
 Quae simplex olim tibi federit. at simul assis
 Miscueris elixa, simul conchylia turdis;
 Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum 75
 Lenta feret pituita. vides, ut pallidus omnis
 Coena defurgat dubia? quin corpus onustum
 Hesternis vitiis animum quoque praegravat una,
 Atque affigit humo divinae particulam aurae.
 Alter, ubi dicto citius curata sopori 80
 Membra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit.
 Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam;
 Sive diem festum rediens advexerit annus,
 Seu recreare volet tenuatum corpus; ubique
 Accedent anni, et tractari mollius aetas 85
 Imbecilla volet. tibi quidnam accedet ad istam,
 Quam puer et validus praesumis, mollitiem; seu
 Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?

Rancidum aprum antiqui laudabant: non quia na-
 fus

Illis nullus erat; sed, credo, hac mente, quod hospes 90
 Tardius adveniens, vitiatum commodius, quam
 Integrum edax dominus consumeret. hos utinam inter
 Heroas

Heroas natum tellus me prima tulisset.

Das aliquid famae, quae carmine gratior aurem
 Occupat humanam? grandes rhombi, patinaeque 95
 Grande ferunt una cum damno dedecus. adde
 Iratum patrum, vicinos, te tibi iniquum,
 Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
 As, laquei precium. Jure, inquit, Trasius istis
 Jurgatur verbis: ego vectigalia magna, 100
 Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Ergo
 Quod superat, non est melius quo insumere possis?
 Cur eget indignus quisquam, te divite? quare
 Templa ruunt antiqua Deum? cur, improbe, carae
 Non aliquid patriae tanto emetiris acervo? 105
 Uni nimirum recte tibi semper erunt res?
 O magnus posthac inimicis risus! uterne
 Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
 Pluribus assuerit mentem corpusque superbum;
 An qui contentus parvo, metuensque futuri, 110
 In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello? (lum
 Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Ofel-
 Integris opibus novi non latius usum,
 Quam nunc accisis. videas metato in agello,
 Cum pecore et gnatis, fortem mercede colonum, 115
 Non ego, narrantem, temere edi luce profesta
 Quidquam, praeter olus, fumosae cum pede pernae.
 Ac mihi, cum longum post tempus venerat hospes,
 Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
 Vicinus; bene erat, non piscibus urbe petitis, 120
 Sed pullo, atque hoedo: tum pensilis uva secundas

Et

SATYRARUM LIBER II. 203

Et nux ornat mensas, cum duplice ficu.
 Post hoc ludus erat cuppa potare magistra:
 Ac venerata Ceres, ut culmo surgeret alto,
 Explicuit vino contractae seria frontis. 125
 Saeviat, atque novos moveat fortuna tumultus;
 Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius,
 aut vos,
 O pueri, nituistis, ut huc novus incolae venit?
 Nam propriae telluris herum natura, neque illum,
 Nec me, nec quemquam statuit. nos expulit ille: 130
 Illum aut nequities aut vafri inscitia juris,
 Postremo expellet certe vivacior heres.
 Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
 Dictus, erit nulli proprius; sed cedit in usum
 Nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes; 135
 Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

SATYRA III.

SI raro scribis, ut toto non quater anno
 Membranam poscas, scriptorum quaeque re-
 texens,
 Iratus tibi, quid vini somnique benignus
 Nil dignum sermone canas. quid fiet? at ipsis
 Saturnalibus huc fugisti sobrius. ergo 5
 Dic aliquid dignum promissis: incipe. nil est.
 Culpantur frustra calami, immeritusque laborat
 Iratis natus paries Dis atque poetis.
 Atqui vultus erat multa et praeclara minantis,
 Si vacuum tepido cepisset villula tecto. 10
 Quorsum

204 Q. HORATII FLACCI

Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro ?
 Eupolin, Archilocho ? comites educere tantos ?
 Invidiam placare paras, virtute relicta ?
 Contemnere, miser. vitanda est improba Siren
 Desidia ; aut quidquid vita meliore parasti 15
 Ponendum aequo animo. Di te, Damasippe, Deaeque
 Verum ob consilium donent tonsore. sed unde
 Tam bene me nosti ? Postquam omnis res mea Janum
 Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
 Excussus propriis. olim nam quaerere amabam, 20
 Quo vaser ille pedes lavisset Sisyphus aere ;
 Quid sculptum infabre, quid fustum durius esset :
 Callidus huic signo ponebam millia centum :
 Hortos, egregiasque domos mercarier unus
 Cum lucro noram : unde frequentia Mercuriale 25
 Imposuere mihi cognomen compita. Novi ;
 Et morbi miror purgatum te illius. Atqui
 Emovit veterem mire novus ; ut solet, in cor
 Trajecto lateris miseri, capitisque dolore :
 Ut lethargicus hic cum sit pugil, et medicum urget. 30
 Dum ne quid simile huic, esto ut libet. O bone, ne te
 Frustrare : infanis et tu, stultique prope omnes,
 Si quid Stertinius veri crepat ; unde ego mira
 Descripsi docilis praecepta haec, tempore quo me
 Solatus jussit sapientem pascere barbam ; 35
 Atque a Fabricio non tristem ponte reverti.
 Nam, male re gesta, cum vellem mittere operto
 Me capite in flumen ; dexter stetit : et, Cave faxis
 Te quidquam indignum. pudor, inquit, te malus angit,
 Insanos

5
e

n

o

5

o
e

5

t,
s



Infanos qui inter vereare infanus haberi. 40

Primum nam inquiram, quid sit furere : hoc si erit in te
Solo ; nil verbi, pereas quin fortiter, addam.

Quem mala stultitia, et quemcunque inscitia veri
Caecum agit, infanum Chrysippi porticus et grex
Autumat. haec populos, haec magnos formula reges,
Excepto sapiente, tenet. nunc accipe quare 46
Desipiant omnes, aequae ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. velut filvis, ubi passim

Palantes error certo de tramite pellit ;
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit ; unus utrique 50
Error, sed variis illudit partibus : hoc te
Crede modo infanum ; nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. est genus unum
Stultitiae, nihilum metuenda timentis ; ut ignes,
Ut rupes, fluviosque in campo obstare queratur : 55
Alterum et huic varium, et nihilo sapientius, ignes
Per medios, fluviosque ruentis. clamet amica
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor ;
Hic fossa est ingens, hic rupes maxima : serva :
Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim, 60
Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
Mater, te appello, clamantibus. huic ego vulgus
Errori similem cunctum insanire docebo.

Insanit veteres statuas Damasippus emendo :
Integer est mentis Damasippi creditor ? esto : 65
Accipe, quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam ;
Tune infanus eris, si acceperis ? an magis excors
Rejecta praeda, quam praesens Mercurius fert ?

Scribe

206 Q. HORATII FLACCI

Scribe decem a Nerio : non est fatis : adde Cicutae
Nodosi tabulas centum : mille adde catenas : 70

Effugiet tamen haec sceleratus vincula Proteus.

Cum rapies in jus malis ridentem alienis ;

Fiet aper, modo avis, modo saxum, et cum volet, arbor.

Si male rem gerere infani est ; contra, bene fani :

Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli 75

Dictantis, quod tu nunquam rescribere possis.

Audire, atque togam jubeo componere, quisquis

Ambitione mala, aut argenti pallet amore ;

Quisquis luxuria, tristive superstitione,

Aut alio mentis morbo calet : huc propius me, 80

Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.

Danda est ellebori multo pars maxima avaris :

Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.

Heredes Staberi summam incidere sepulcro ;

Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum 85

Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arri ;

Frumenti quantum metit Africa. Sive ego prave,

Seu recte ; hoc volui : ne sis patruus mihi. Credo

Hoc Staberi prudentem animum vidisse——Quid ergo

Sensit, cum summam patrimoni insculpere saxo 90

Heredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens

Pauperiem vitium, et cavit nihil acrius : ut, si

Forte minus locuples uno quadrante periret,

Ipsè videretur sibi nequior. omnis enim res,

Virtus, fama, decus, divina humanaque, pulchris 95

Divitiis parent ; quas qui construxerit, ille

Clarus erit, fortis, justus—Sapiensne? Etiam, et rex,

Et

Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
 Speravit magnae laudi fore. quid simile isti
 Graecus Aristippus? qui servos projicere aurum 100
 In media jussit Libya; quia tardius irent
 Propter onus segnes. uter est infanior horum?
 Nil agit exemplum litem quod lite resolvit.
 Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,
 Nec studio citharae, nec Musae deditus ulli; 105
 Si scalpra et formas non futor; nautica vela
 Aversus mercaturis; delirus et amens
 Undique dicatur merito. quid discrepat istis,
 Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
 Compositis, metuensque velut contingere sacrum? 110
 Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
 Porrectus vigilet longo cum fuste; neque illinc
 Audeat esuriens dominus contingere granum;
 Ac potius foliis parcus vescatur amaris:
 Si positis intus Chii veterisque Falerni 115
 Mille cadis; nihil est, tercentum millibus, acre
 Potet acetum: age; si et stramentis incubet, unde-
 octoginta annos natus, cui stragula vestis,
 Blattarum ac tinearum epulae, putrescat in arca:
 Nimirum insanus paucis videatur; eo quod 120
 Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.

Filius, aut etiam haec libertus ut ebibat heres,
 Dis inimice senex, custodis, ne tibi desit?
 Quantulum enim summae curtabit quisque dierum,
 Ungere si caules oleo meliore, caputque 125
 Coeperis impexa foedum porrigine? quare,

Si

Si quidvis satis est, perjuras, furripis, aufers
 Undique? tun' sanus? populum si cadere saxis
 Incipias, servosve tuos, quos aere pararis;
 Infanum te omnes pueri, clamentque puellae. 130
 Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
 Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis
 Argis,

Nec ferro, ut demens genitricem occidis Orestes.
 An tu reris eum occiso insanisse parente?
 Ac non ante malis dementem actum Furiis, quam 135
 In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
 Quin, ex quo est habitus male tutae mentis Orestes,
 Nil sane facit quod tu reprehendere possis:
 Non Pyladen ferro violare, aususve sororem
 Electram: tantum maledicit utrique, vocando, 140
 Hanc furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis.

Pauper Opimius argenti positi intus et auri,
 Qui Veientanum festis potare diebus
 Campana solitus trulla, vappamque profestis,
 Quondam lethargo grandi est oppressus; ut heres 145
 Jam circum loculos et claves laetus ovanisque
 Curreret. hunc medicus multum celer atque fidelis
 Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
 Effundi faccos nummorum, accedere plures
 Ad numerandum: hominem sic erigit. addit et illud;
 Ni tua custodis, avidus jam haec auferet heres. 151
 Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: hoc age. Quid vis?
 Deficient inopem venae te, ni cibus atque
 Ingens accedat stomacho fultura ruenti.

Tu

Tu cessas ? agedum ; fume hoc ptisanarium oryzae. 155
 Quanti emtae ? Parvo. Quanti ergo ? Octo assibus. Eheu !
 Quid refert, morbo, an furtis pereamne rapinis ?
 Quisnam igitur sanus ? Qui non stultus. Quid avarus ?

Stultus et insanus, Quid ? si quis non sit avarus ;
 Continuo sanus ? Minime. Cur Stoice ? Dicam. 160
 Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
 Hic aeger. Recte est igitur, surgetque ? Negabit :
 Quod latus, aut renes morbo tententur acuto.
 Non est perjurus, neque sordidus. Immolet aequis
 Hic porcum Laribus. Verum ambitiosus et audax. 165
 Naviget Anticyram. quid enim differt, barathrone
 Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis ?

Servius Oppidius Canusi duo praedia, dives
 Antiquo censu, gnatis divisse duobus
 Fertur, et hoc moriens pueris dixisse vocatis 170
 Ad lectum : Postquam te talos, Aule, nucesque
 Ferre sinu laxo, donare, et ludere vidi ;
 Te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem ;
 Extimui, ne vos ageret vesania discors ;
 Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam. 175
 Quare per Divos oratus uterque Penates,
 Tu cave ne minuas ; tu ne majus facias id
 Quod satis esse putat pater, et natura coerces.
 Praeterea ne vos titillet gloria, jure-
 jurando obstringam ambo : uter aedilis, fueritve 180
 Vestrum praetor, is intestabilis et facer esto.
 In cicere atque faba bona tu, perdasque lupinis,

210 Q. HORATII FLACCI

Latus ut in circo spatiere, aut aeneus ut fies;
Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?
Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu, 185
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?

Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
Rex sum. Nil ultra quaero plebeius. Et aequam
Rem imperito: at si cui videor non iustus, inulto
Dicere, quae sentit, permitto. Maxime regum, 190
Di tibi dent capta classem reducere Troja:
Ergo consulere, et mox respondere licebit?
Consule. Cur Ajax heros ab Achille secundus
Putrescit, toties servatis clarus Achivis;
Gaudeat ut populus Priami Priamusque inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro? 196
Mille ovium insanus morti dedit, inclytum Ulysssem
Et Menelaum una mecum se occidere clamans.
Tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide gnatam
Ante aras, spargisque mola caput, improbe, falsa; 200
Rectum animi servas? Quorsum? Insanus quid enim

Ajax

Fecit, cum stravit ferro pecus? abstinuit vim
Uxore et gnato, mala multa precatus Atridis:
Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulysssem.
Verum ego, ut haerentes adverso litore naves 205
Eriperem, prudens placavi sanguine Divos.
Nempe tuo, furiose. Meo, sed non furiosus.
Qui species alias veri, scelerisque, tumultu
Permistas, capiet, commotus habebitur: atque
Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.

210

Ajax,

SATYRARUM LIBER II. 211

Ajax, cum immeritos occidit, desipit, agnos?
Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? et purum est, vitio tibi cum tumidum
est cor?

Si quis lectica nitidam gestare amet agnam; 214
Huic vestem, ut gnatae, paret ancillas, paret aurum;
Pusam, aut pusillam appellet, fortique marito
Destinet uxorem; interdicto huic omne adimat jus
Praetor, et ad sanos abeat tutela propinquos.

Quid? si quis gnatam pro muta devovet agna,
Integer est animi? ne dixeris. ergo ubi prava 220
Stultitia, hic summa est insania: qui sceleratus,
Et furiosus erit: quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.

Nunc, age, luxuriam et Nomentanum arripe mecum:
Vincet enim stultos ratio insanire nepotes. 225
Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum 229
Mane domum veniant. Quid tum? Venere frequentes.
Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid et horum
Cuique domi est, id crede tuum; et vel nunc pete vel
cras.

Accipe, quid contra juvenis responderit aequus.
In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Coenem ego: tu pisces hiberno ex aequare verris: 235
Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer:
Sume tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex,

Unde uxor media currat de nocte vocata.

Filius Aesopi detractam ex aure Metellae
(Scilicet ut decies solidum exsorberet) aceto

240

Diluit insignem baccam : qui sanior, ac si

Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam ?

Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,

Nequitia et nugis, pravorum et amore gemellum,

Luscinias soliti impenso prandere coemtas,

245

Quorsum abeant ? sanin ? creta an carbone notandi ?

Aedificare casas, plostellum adungere mures,

Ludere par impar, equitare in arundine longa,

Si quem delectet barbatum ; amentia verset.

Si puerilius his ratio esse evincet amare ;

250

Nec quicquam differre, utrumne in pulvere, trimus

Quale prius, ludas opus, an meretricis amore

Solicitus plores : quaero, faciasne quod olim

Mutatus Polemon ? ponas insignia morbi,

Fasciolas, cubital, focalia ? potus ut ille

255

Dicitur ex collo furtim carpisse coronas,

Postquam est impransi correptus voce magistri.

Porrigit irato puero cum poma, recusat :

Sume catelle ; negat : si non des, optat. amator

Exclusus qui distat ? agit ubi secum, eat, an non, 260

Quo rediturus erat non arcessitus ; et haeret

Invisis foribus. Nec nunc, cum me vocet ultro,

Accedam ? an potius mediter finire dolores ?

Exclufit ; revocat : redeam ? non, si obsecret. Ecce

Servus non paulo sapientior : O here, quae res 265

Nec modum habeat, neque consilium, ratione mo-

doque

Tractari

Tractari non vult. in amore haec sunt mala: bellum,
 Pax rursus. haec si quis tempestatis prope ritu
 Mobilia, et caeca fluitantia forte, laboret
 Reddere certa sibi; nihilo plus explicet, ac si 270
 Infanire paret certa ratione modoque.

Quid? cum Picenis excerpens semina pomis,
 Gaudes, si cameram percussi forte; penes te es?
 Quid? cum balba feris annofo verba palato,
 Aedificante casus qui sanior? adde cruorem 275
 Stultitiae, atque ignem gladio scrutare. modo, inquam,
 Hellade percussa, Marius cum praecipitat se,
 Cerritus fuit? an commotae crimine mentis
 Absolves hominem, et sceleris damnabis eundem,
 Ex more imponens cognata vocabula rebus? 280

Libertinus erat, qui circum compita ficcus
 Lautis mane fenex manibus currebat, et unum,
 (Quid tam magnum? addens) unum me surpitem morti,
 Dis etenim facile est, orabat; sanus utrisque
 Auribus atque oculis: mentem, nisi litigiosus, 285
 Exciperet dominus, cum venderet. hoc quoque vulgus
 Chrysippus ponit secunda in gente Meneni.

Jupiter, ingentes qui das adimisque dolores,
 (Mater ait pueri menses jam quinque cubantis)
 Frigida si puerum quartana reliquerit; illo 290
 Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
 In Tiberi stabit. Casus medicusve levarit
 Aegrum ex praecipiti; mater delira necabit
 In gelida fixum ripa, febrimque reducet.
 Quone malo mentem concussa? timore Deorum. 295

214 Q. HORATII FLACCI

Haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
 Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
 Dixerit insanum qui me, totidem audiet; atque
 Respicere ignoto discet pendentia tergo.

Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris: 300
 Qua me stultitia (quoniam non est genus unum)

Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
 Quid? caput abscissum demens cum portat Agave
 Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?

Stultum me fateor (liceat concedere veris) 305

Atque etiam insanum: tantum hoc ediffere, quo me
 Aegrotare putes animi vitio. Accipe: primum
 Aedificas; hoc est, longos imitaris, ab imo
 Ad summum totus moduli bipedalis: et idem

Corpore majorem rides Turbonis in armis 310
 Spiritum et incessum: qui ridiculus minus illo?

An quodcunque facit Maecenas, te quoque verum est,
 Tanto dissimilem, et tanto certare minorem?

Absentis ranae pullis vituli pede pressis,
 Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens 315

Bellua cognatos eliserit. illa rogare,
 Quantane? num tandem, se inflans, sic magna fuisset.

Major dimidio. Num tanto? Cum magis atque
 Se magis inflaret; non, si te ruperis, inquit,
 Par eris. Haec a te non multum abludit imago. 320
 Adde poemata nunc: (hoc est, oleum adde camino)
 Quae si quis sanus fecit, sanus facis et tu.

Non dico horrendam rabiem—Jam define—Cultum
 Majorem censu—Teneas, Damasippe, tuis te—

Mille

Mille puellarum, puerorum mille furores— 325
 O major tandem parcas insane minori.

SATYRA IV.

UNDE, et quo Catius? Non est mihi tempus a-
 venti

Ponere signa novis praeceptis: qualia vincant
 Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
 Peccatum fateor, cum te sic tempore laevo
 Interpellarim: sed des veniam bonus, oro. 5
 Quod si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox:
 Sive est naturae hoc, sive artis, mirus utroque.
 Quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem;
 Utpote res tenues, tenui sermone peractas.
 Ede hominis nomen; simul et Romanus, an hospes.
 Ipsa memor praecepta canam: celabitur auctor. 11
 Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
 Ut succi melioris, et ut magis alba rotundis,
 Ponere: namque marem cohibent callosa vitellum.
 Caule suburbano, qui siccis crevit in agris, 15
 Dulcior: irriguo nihil est elutius horto.
 Si vespertinus subito te oppresserit hospes;
 Ne gallina malum responset dura palato,
 Doctus eris vivam misto mersare Falerno;
 Hoc teneram faciet. pratenfibus optima fungis 20
 Natura est: aliis male creditur. ille salubres
 Aestates peraget, qui nigris prandia moris

216 Q. HORATII FLACCI

Finiet, ante gravem quae legerit arbore solem.
 Aufidius forti miscebat mella Falerno,
 Mendose: quoniam vacuis committere venis 25
 Nil nisi lene decet: leni praecordia mulso
 Prolueris melius. si dura morabitur alvus;
 Mitulus et viles pellent obstantia conchae,
 Et lapathi brevis herba; sed albo non sine Co.
 Lubrica nascentes implent conchylia lunae. 30
 Sed non omne mare est generosae fertile testae.
 Murice Baiana melior Lucrina peloris:
 Ostrea Circaeis, Miseno oriuntur echini:
 Pectinibus patulis jactat se molle Tarentum.
 Nec sibi coenarum quivis temere arroget artem, 35
 Non prius exacta tenui ratione saporum.
 Nec satis est cara pisces averrere mensa,
 Ignarum quibus est jus aptius, et quibus assis
 Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
 Umber, et iligna nutritus glande, rotundas 40
 Curvat aper lances carnem vitantis inertem:
 Nam Laurens malus est, ulvis et arundine pinguis.
 Vinea summittit capreas non semper edules.
 Fecundi leporis sapiens sectabitur armos.
 Piscibus, atque avibus, quae natura, et foret aetas, 45
 Ante meum nulli patuit quaesita palatum.
 Sunt quorum ingenium nova tantum crustula promit.
 Nequaquam satis in re una consumere curam:
 Ut si quis solum hoc, male ne sint vina, laboret;
 Quali perfundat pisces securus olivo. 50
 Massica si coelo supponas vina sereno;

Nocturna,

Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,
 Et decedet odor nervis inimicus : at illa
 Integrum perdunt lino vitiata saporem.
 Surrentina vafer qui miscet faece Falerna 55
 Vina, columbino limum bene colligit ovo :
 Quatinus imà petit volvens aliena vitellus.
 Tostis marcentem squillis recreabis et Afra
 Potorem cochlea : nam lactuca innatat acri 59
 Post vinum stomacho : perna magis ; ac magis hillis
 Flagitat in morsus refici : quin omnia malit,
 Quaecunque immundis fervent allata popinis.
 Est operae precium duplicis pernoscere juris
 Naturam. simplex e dulci constat olivo :
 At pingui miscere mero muriaque decebit, 65
 Non alia quam qua Byzantia putruit orca.
 Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
 Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
 Pressa Venafranae quod bacca remisit olivae.
 Picenis cedunt pomis Tiburtia succo : 70
 Nam facie praestant. Venucula convenit ollis.
 Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
 Hanc ego cum malis, ego faecem primus, et alec,
 Primus et invenior piper album cum sale nigro
 Incretum, puris circumposuisse catillis. 75
 Immane est vitium, dare millia terna macello,
 Angustoque vagos pisces urgere catino.
 Magna movet stomacho fastidia ; seu puer unctis
 Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit :
 Sive gravis veteri craterae limus adhaesit. 80
 Vilibus

218 Q. HORATII FLACCI

Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
 Consistit sumtus? neglectis, flagitium ingens.
 Ten' lapides varios lutulenta radere palma,
 Et Tyrias dare circum illota toralia vestes;
 Oblitum, quanto curam sumtumque minorem 85
 Haec habeant, tanto reprimi justius illis
 Quae nisi divitibus nequeunt contingere mensis?
 Docte Cati, per amicitiam Divosque rogatus,
 Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
 Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta; 90
 Non tamen interpret tantundem juveris. adde
 Vultum habitumque hominis; quem tu vidisse beatus
 Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura
 Non mediocris inest, fontes ut adire remotos,
 Atque haurire queam vitae praecepta beatæ. 95

S A T Y R A V.

HOC quoque, Tiresia, praeter narrata, petenti
 Responde: quibus amissas reparare queam res
 Artibus atque modis—quid rides? Jamne, dolose,
 Non satis est Ithacam revehi, patriosque penates
 Aspicere? O nulli quidquam mentite, vides, ut 5
 Nudus inopsque domum redeam, te vate: neque illic
 Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui
 Et genus, et virtus, nisi cum re, vilior alga est.

Quando pauperiem (missis ambagibus) horres;
 Accipe qua ratione queas ditescere. turdus, 10
 Sive

Sive aliud privum dabitur tibi; devolet illuc,
 Res ubi magna nitet, domino sene: dulcia poma,
 Et quoscumque feret cultus tibi fundus honores,
 Ante Larem gustet venerabilior Lare dives:
 Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus 15
 Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
 Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
 Utne tegam spurco Damae latus? haud ita Trojae
 Me gessi, certans semper melioribus. Ergo
 Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo; 20
 Et quondam majora tuli. tu protinus, unde
 Divitias, aerisque ruam, dic, augur, acervos.
 Dixi equidem, et dico. captes astutus ubique
 Testamenta senum: neu, si vafer unus et alter
 Infidiatorem praerioso fugerit hamo 25
 Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
 Magna minorve foro si res certabitur olim;
 Vivet uter locuples sine gnatis, improbus, ultro
 Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
 Defensor: fama civem causaque priorem 30
 Sperne, domi si gnatus erit, fecundave conjux.
 Quinte, puta, aut Publi, (gaudent prae nomine molles
 Auriculae) tibi me virtus tua fecit amicum.
 Jus anceps novi; causas defendere possum.
 Eripiet quisvis oculos citius mihi, quam te 35
 Contemptum cassâ nuce pauperet. haec mea cura est,
 Ne quid tu perdas, neu sis jocus. ire domum, atque
 Pelliculam curare jube. si cognitor ipse:
 Persta, atque obdura: seu rubra Canicula findet
 Infantes

Infantes statuas; seu pingui tentus omaſo 40
 Furius hibernas cana nive conſpuet Alpes.
 Nonne vides (aliquis cubito ſtantem prope tangens
 Inquiet) ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
 Plures annabunt thynni, et cetaria creſcent.

Si cui praeterea validus male filius in re 45
 Praeclara ſublatus aletur; ne manifeſtum
 Coelibis obſequium nudet te, leniter in ſpem
 Arrepe officioſus, ut et ſcribare ſecundus
 Heres; et, ſi quis caſus puerum egerit Orco,
 In vacuum venias: perraro haec alea fallit. 50
 Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum,
 Abnuere, et tabulas a te remove memento:
 Sic tamen, ut limis rapias quid prima ſecundo
 Cera velit verſu: ſolus, multiſne coheres
 Veloci percurrere oculo. plerumque recoctus 55
 Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem;
 Captatorque dabit riſus Naſica Corano.

Num furis? an prudens ludis me, obſcura canendo?
 O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non:
 Divinare etenim magnus mihi donat Apollo. 60
 Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.

Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
 Demiſſum genus Aenea, tellure marique
 Magnus erit; forti nubet procera Corano
 Filia Naſicae metuentis reddere ſoldum. 65
 Tum gener hoc faciet: tabulas ſocero dabit, atque
 Ut legat, orabit: multum Naſica negatas
 Accipiet tandem, et tacitus leget; invenietque

Nil

Nil sibi legatum, praeter plorare, suisque.

Illud ab haec jubeo: mulier si forte dolosa, 70

Libertusve senem delirum temperet; illis

Accedas socius: laudes, lauderis ut absens.

Adjuvat hoc quoque: sed vincit longe prius ipsum

Expugnare caput. scribet mala carmina vecors?

Laudato. scortator erit? cave te roget: ultro 75

Penelopen facilis potiori trade. Putasne,

Perduci poterit tam frugi, tamque pudica,

Quam nequiere proci recto depellere cursu?

Venit enim magnum donandi parca juvenus,

Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinae. 80

Sic tibi Penelope frugi est: quae si semel uno

De sene gustarit, tecum partita lucellum;

Ut canis, a corio nunquam absterrebitur uncto.

Me sene, quod dicam, factum est: anus improba Thebis

Ex testamento sic est elata: cadaver 85

Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres;

Scilicet elabi si posset mortua: credo,

Quod nimium institerat viventi. cautus adito:

Neu desis operae, neve immoderatus abundes.

Difficilem et morosum offendet garrulus ultro. 90

Non etiam fileas. Davus sis comicus; atque

Stes capite obstipo, multum similis metuenti.

Obsequio grassare: mone, si increbuit aura,

Cautus uti velet carum caput: extrahe turba

Oppositis humeris: aurem substringe loquaci. 95

Importunus amat laudari? donec, ohe jam

Ad coelum manibus sublatis dixerit, urge; et

Crescentem

222 Q. HORATII FLACCI

Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
 Cum te servitio longo curaue levavit;
 Et certum vigilans, Quartae esto partis Ulysses, 100
 Audieris heres : Ergo nunc Dama fodalis
 Nusquam est ? unde mihi tam fortem, tamque fidelem ?
 Sparge subinde : et, si paulum potes, illacrymare. est
 Gaudia prodentem vultum celare. sepulcrum
 Permissum arbitrio, sine fordibus exstrue. funus 105
 Egregie factum laudet vicinia. si quis
 Forte coheredum senior male tussiet ; huic tu
 Dic, ex parte tua, seu fundi, five domus sit
 Emtor, gaudentem nummo te addicere. sed me
 Imperiosa trahit Proserpina. vive, valeque, 110

S A T Y R A VI.

HOC erat in votis : modus agri non ita magnus,
 Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquae fons
 Et paulum silvae super his foret. auctius, atque
 Di melius fecere. bene est : nihil amplius oro,
 Maia nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis. 5
 Si neque majorem feci ratione mala rem,
 Nec sum facturus vitio culpave minorem :
 Si veneror stultus nihil horum ; O si angulus ille
 Proximus accedat, qui nunc denormat agellum !
 O si urnam argenti fors quae mihi monstret ! ut illi, 10
 Thesauro invento qui mercenarius agrum
 Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
 Hercule : si, quod adest, gratum juvat : hac prece te oro ;
 Pingue

Pingue pecus domino facias, et caetera, praeter
 Ingenium: utque soles, custos mihi maximus adsis. 15
 Ergo ubi me in montes et in arcem ex Urbe removi,
 Quid prius illustrem Satyris Musaque pedestri?
 Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,
 Autumnusque gravis, Libitinae quaeestus acerbae.

Matutine pater, seu Jane libentius audis, 20
 Unde homines operum primos vitaeque labores
 Instituunt, (sic Dis placitum) tu carminis esto
 Principium. Romae sponforem me rapis: Eia,
 Ne prior officio quisquam respondeat, urge:
 Sive Aquilo radit terras, seu bruma nivalem 25
 Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.

Postmodo, quod mi obsit, clare certumque locuto,
 Luctandum in turba; facienda injuria tardis.
 Quid vis, insane, et quas res agis? improbus urget
 Iratis precibus. tu pulses omne quod obstat, 30
 Ad Maecenatem memori si mente recurras.

Hoc juvat, et melli est; non mentiar. at simul atras
 Ventum est Esquilias; aliena negotia centum
 Per caput, et circa saliunt latus. Ante secundam
 Roscius orabat sibi adestes ad Puteal cras. 35

De re communi scribae magna atque nova te
 Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
 Imprimat his cura Maecenas signa tabellis.
 Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit; et instat.
 Septimus octavo propior jam fugerit annus, 40
 Ex quo Maecenas me coepit habere suorum
 In numero; duntaxat ad hoc, quem tollere rheda

Vellet,

Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
 Cum te servitio longo curaue leuarit;
 Et certum vigilans, Quartae esto partis Ulysses, 100
 Audieris heres : Ergo nunc Dama fodalis
 Nusquam est? unde mihi tam fortem, tamque fidelem?
 Sparge subinde: et, si paulum potes, illacrymare. est
 Gaudia prodentem vultum celare. sepulcrum
 Permissum arbitrio, sine fordibus exstrue. funus 105
 Egregie factum laudet vicinia. si quis
 Forte coheredum senior male tussiet; huic tu
 Dic, ex parte tua, seu fundi, five domus sit
 Emtor, gaudentem nummo te addicere. sed me
 Imperiosa trahit Proserpina. vive, valeque, 110

S A T Y R A VI.

HOC erat in votis: modus agri non ita magnus,
 Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquae fons
 Et paulum silvae super his foret. auctius, atque
 Di melius fecere. bene est: nihil amplius oro,
 Maia nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis. 5
 Si neque majorem feci ratione mala rem,
 Nec sum facturus vitio culpave minorem:
 Si veneror stultus nihil horum; O si angulus ille
 Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
 O si urnam argenti fors quae mihi monstret! ut illi, 10
 Thesauro invento qui mercenarius agrum
 Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
 Hercule: si, quod adest, gratum iuvat: hac prece te oro;
 Pingue

Pingue pecus domino facias, et caetera, praeter
 Ingenium: utque soles, custos mihi maximus adsis. 15
 Ergo ubi me in montes et in arcem ex Urbe removi,
 Quid prius illustrem Satyris Musaque pedestri?
 Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,
 Autumnusque gravis, Libitinae quaestus acerbac.

Matutine pater, seu Jane libentius audis, 20
 Unde homines operum primos vitaeque labores
 Instituunt, (sic Dis placitum) tu carminis esto
 Principium. Romae sponforem me rapis: Eia,
 Ne prior officio quisquam respondeat, urge:
 Sive Aquilo radit terras, seu bruma nivalem 25
 Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.

Postmodo, quod mi obsit, clare certumque locuto,
 Luctandum in turba; facienda injuria tardis.
 Quid vis, insane, et quas res agis? improbus urget
 Iratis precibus. tu pulses omne quod obstat, 30
 Ad Maecenatem memori si mente recurras.

Hoc juvat, et melli est; non mentiar. at simul atras
 Ventum est Esquilias; aliena negotia centum
 Per caput, et circa saliunt latus. Ante secundam
 Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras. 35

De re communi scribae magna atque nova te
 Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
 Imprimat his cura Maecenas signa tabellis.

Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit; et instat.
 Septimus octavo propior jam fugerit annus, 40
 Ex quo Maecenas me coepit habere suorum
 In numero; duntaxat ad hoc, quem tollere rheda

Vellet,

224 Q. HORATII FLACCI

Vellet, iter faciens, et cui concedere nugas
 Hoc genus: Hora quota est? Thrax est Gallina Syro par?
 Matutina parum cautos jam frigora mordent; 45
 Et quae rimosa bene deponuntur in aure.
 Per totum hoc tempus, subjectior in diem & horam
 Invidiae. Noster ludos spectaverat una,
 Luferat in campo, Fortunae filius, omnes.
 Frigidus a Rostri manat per compita rumor; 50
 Quicumque obuius est, me consulit: O bone (nam te
 Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)
 Numquid de Dacis audisti? Nil equidem. Ut tu
 Semper eris derisor! At omnes Di exagitent me,
 Si quidquam. Quid? militibus promissa Triquetra 55
 Praedia Caesar, an est Itala tellure daturus?
 Jurantem me scire nihil, miratur, ut unum
 Scilicet egregii mortalem altique silenti.

Perditur haec inter misero lux, non sine votis:
 O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit, 60
 Nunc veterum libris, nunc somno et inertibus horis,
 Ducere sollicitae jucunda obliviae vitae?
 O quando faba Pythagorae cognata, simulque
 Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
 O noctes, coenaeque Deum! quibus ipse, meique 65
 Ante Larem proprium vescor; vernasque procaces
 Pasco libatis dapibus. prout cuique libido est,
 Siccat inaequales calices conviva, solutus
 Legibus infanis: seu quis capit acria fortis
 Pocula; seu modicis uvescit laetius. ergo 70
 Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,

Nec

Nec male necne Lepos saltet: sed quod magis ad
nos

Pertinet, et nescire malum est, agitamus: utrumne
Divitiis homines, an sint virtute beati:

Quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos: 75

Et quae sit natura boni, summumque quid ejus.

Cervius haec inter vicinus garrit aniles

Ex re fabellas. nam si quis laudat Arelli

Solicitas ignarus opes; sic incipit: Olim

Rusticus urbanum murem mus paupere fertur 80

Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum;

Asper, et attentus quaesitis; ut tamen arctum

Solveret hospitiiis animum. quid multa? neque ille

Sepositi ciceris, nec longae invidit avenae;

Aridum et ore ferens acinum, semesaque lardi 85

Frustra dedit, cupiens varia fastidia coena

Vincere tangentis male singula dente superbo:

Cum pater ipse domus palea porrectus in horna

Effet ador loliumque, dapis meliora relinquens.

Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat, inquit, a-
mice, 90

Praerupti nemoris patientem vivere dorso?

Vin' tu homines urbemque feris praeponere filvis?

Carpe viam (mihi crede) comes: terrestria quando

Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est,

Aut magno aut parvo, lethi fuga. quo, bone, circa, 95

Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:

Vive memor, quam sis aevi brevis. Haec ubi dicta

Agrestem pepulere; domo levis exsilit: inde

Q

Ambo

226 Q. HORATII FLACCI

Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
 Moenia nocturni subrepere. jamque tenebat 100
 Nox medium coeli spatium, cum ponit uterque
 In locuplete domo vestigia: rubro ubi cocco
 Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
 Multaque de magna supereffent fercula coena,
 Quae procul exstructis inerant hesternae canistris. 105
 Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit
 Agrestem: veluti succinctus cursitat hospes,
 Continuatque dapes; necnon verniliter ipsis
 Fungitur officiis, praelibans omne quod affert.
 Ille cubans gaudet mutata forte, bonisque 110
 Rebus agit laetum convivam; cum subito ingens
 Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
 Currere per totum pavidi conclave; magisque
 Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
 Personuit canibus. tum rusticus, Haud mihi vita 115
 Est opus hac, ait; et valeas: me silva, cavusque
 Tutus ab infidiis tenui solabitur ervo.

S A T Y R A VII.

JAMDUDUM ausculto; et cupiens tibi dicere ser-
 vus

Pauca, reformido. Davusne? Ita, Davus, amicum
 Mancipium domino, et frugi, quod sit satis: hoc est,
 Ut vitale putes. Age, libertate Decembri
 (Quando ita majores voluerunt) utere: narra. 5

Pars

Pars hominum vitiis gaudet constanter, et urget
 Propositum: pars multa natat, modo recta capeffens,
 Interdum pravis obnoxia. saepe notatus
 Cum tribus annellis, modo laeva Priscus inani,
 Vixit inaequales, clavum ut mutaret in horas; 10
 Aedibus ex magnis subito se conderet, unde
 Mundior exiret vix libertinus honeste;
 Jam moechus Romae, jam mallet doctus Athenis
 Vivere; Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
 Scurra Volanerius, postquam illi iusta chiragra 15
 Contudit articulos, qui pro se tolleret, atque
 Mitteret in phimum talos, mercede diurna
 Conductum pavit: quanto constantior idem
 In vitiis, tanto levius miser, ac prior ille,
 Qui jam contento, jam laxo fune laborat. 20

Non dices hodie, quorsum haec tam putida tendant,
 Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, pessime? Laudas
 Fortunam et mores antiquae plebis; et idem,
 Si quis ad illa Deus subito te agat, usque recuses:
 Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse; 25
 Aut quia non firmus rectum defendis, et haeres,
 Nequicquam coeno cupiens evellere plantam.
 Romae rus optas; absentem rusticus Urbem
 Tollis ad astra levis. si nusquam es forte vocatus
 Ad coenam, laudas securum olus; ac, velut usquam 30
 Vincit eas, ita te felicem dicis, amasque,
 Quod nusquam tibi sit potandum: jusserit ad se
 Maecenas ferum sub lumina prima venire
 Convivam; Nemon' oleum fert ocius? ecquis

Audit? cum magno blateras clamore, fugisque. 35
 Milvius et scurrae, tibi non referenda precati,
 Discedunt. etenim fateor, me, dixerit ille,
 Duci ventre levem: nasum nidore supinor:
 Imbecillus, iners: si quid vis, adde, popino.
 Tu, cum sis quod ego, et fortassis nequior, ultro 40
 Infestere, velut melior? verbisque decoris
 Obvolvas vitium? quid, si me stultior ipse
 Quingentis emto drachmis deprenderis? aufer
 Me vultu terrere: manum stomachumque teneto,
 Dum, quae Crispini docuit me janitor, edo. 45
 Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
 Peccat uter nostrum cruce dignius? acrius ubi me
 Natura incendit; sub clara nuda lucerna
 Quaecunque excepit turgentis verbera caudae,
 Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum, 50
 Dimittit, neque famosum, neque folicitum ne
 Ditiior, aut formae melioris meiat eodem.
 Tu, cum projectis insignibus, annulo equestri,
 Romanoque habitu, prodis, ex judice, Dama
 Turpis, odoratum caput obscurante lacerna: 55
 Non es quod simulas? metuens induceris, atque
 Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
 Quid refert, uri virgis, ferroque necari
 Auctoratus eas; an turpi clausus in arca,
 Quo te demisit peccati conscia herilis, 60
 Contractum genibus tangas caput? estne marito
 Matronae peccantis in ambos iusta potestas?
 In corruptorem vel iustior? illa tamen se

Non

Non habitu, mutatve loco, peccatve superne;
Cum te formidet mulier, neque credat amanti. 65
Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore
famam.

Evasti? credo metues, doctusque cavebis.
Quaeres quando iterum paveas, iterumque perire
Possis. o toties servus! quae bellua ruptis, 70
Cum semel effugit, reddit se prava catenis?
Non sum moechus, ais. neque ego, hercule, fur, ubi
vasa

Praetereo sapiens argentea. tolle periculum,
Jam vaga profiliet frenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque 75
Tot tantisque minor? quem ter vindicta quaterque
Imposita haud unquam misera formidine privet?
Adde supra dictis, quod non levius valeat: nam
Sive vicarius est, qui servo paret, uti mos 79
Vester ait; seu conservus; tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
Ducerus, ut nervis alienis mobile lignum.

Quisnam igitur liber? Sapiens, sibi qui imperiosus:
Quem neque pauperies neque mors, neque vincula
terrent:

Responsare cupidinibus, contemnere honores 85
Fortis; et in seipso totus, teres atque rotundus;
Externi ne quid valeat per leve morari:
In quem manca ruit semper fortuna. potesne
Ex his, ut proprium, quid noscere? quinque talenta

230 Q. HORATII FLACCI

Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum 90
 Perfundit gelida; rursus vocat. eripe turpi
 Colla jugo; liber, liber sum, dic age. non quis:
 Urget enim dominus mentem non lenis, et acres
 Subiectat lasso stimulos, versatque negantem.
 Vel cum Pausiaca torpes, insane, tabella; 95
 Qui peccas minus atque ego, cum Fulvi Rutubaeque
 Aut Placideiani contento poplite miror
 Praelia, rubrica picta aut carbone, velut si
 Re vera pugnent, feriant, vitentque moventes
 Arma viri? nequam et cessator Davus; at ipse 100
 Subtilis veterum iudex, et callidus audis.
 Nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens
 Virtus atque animus coenis responsat opimis?
 Obsequium ventris mihi perniciosius est: cur?
 Tergo plector enim? qui tu impunitior, illa, 105
 Quae parvo sumi nequeunt, obsonia captas?
 Nempe inamarefcunt epulae fine fine petitae;
 Illusique pedes vitiosum ferre recusant
 Corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer uvam
 Furtiva mutat strigili? qui praedia vendit, 110
 Nil servile, gulae parens, habet? adde, quod idem
 Non horam tecum esse potes, non otia recte
 Ponere; teque ipsum vitas fugitivus ut erro,
 Jam vino quaerens, jam somno fallere curam:
 Frustra: nam comes atra premit, sequiturque, fuga-
 cem. 115
 Unde mihi lapidem? Quorsum est opus? Unde sa-
 gittas?

Aut

90

95
que

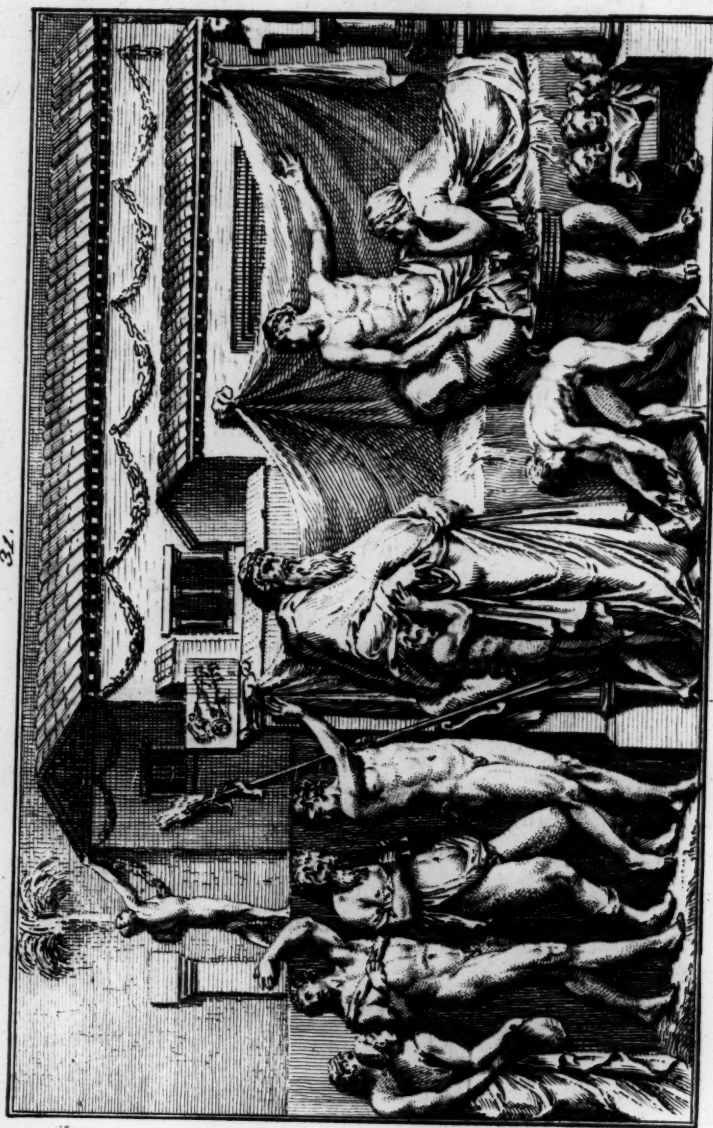
00

05

ro
n

a-
5
a-

ut



Aut insanit homo, aut versus facit, Ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATYRA VIII.

UT Nasidieni juvit te coena beati?
Nam mihi quaerenti convivam, dictus here illic
De medio potare die. Sic, ut mihi nunquam
In vita fuerit melius. Da (si grave non est)
Quae prima iratum ventrem placaverit esca. 5

In primis Lucanus aper; leni fuit Austro
Captus, ut aiebat coenae pater; acria circum
Rapula, lactucae, radices; qualia lassum
Pervellunt stomachum; fiser, alec, faecula Coa.
His ubi sublatis, puer alte cinctus acernam 10
Gausape purpureo mensam perterfit, et alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Possset coenantes offendere; ut Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes,
Caecuba vina ferens; Alcon, Chium maris experts. 15
Hic herus; Albanum, Maecenas, five Falernum
Te magis appositis delectat; habemus utrumque.

Divitias miseras! sed queis coenantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, nosse laboro.

Summus ego, et prope me Viscus Turinus, et infra,
Si memini, Varius; cum Servilio Balatrone 21
Vibidius, quos Maecenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra

Q 4

Ridi-

232 Q. HORATII FLACCI

Ridiculus totas simul absorbere placentas.
 Nomentanus ad hoc, qui, si quid forte lateret, 25
 Indice monstraret digito. nam caetera turba,
 Nos, inquam, coenamur aves, conchylia, pisces,
 Longe dissimilem noto celantia succum :
 Ut vel continuo patuit, cum passeris atque
 Ingustata mihi porrexerit ilia rhombi. 30
 Post hoc me docuit melimela rubere, minorem
 Ad lunam delecta. quid hoc intersit, ab ipso
 Audieris melius. tum Vibidius Balatroni ;
 Nos, nisi damnose bibimus, moriemur inulti.
 Et calices poscit majores, vertere pallor 35
 Tum parochi faciem, nil sic metuentis ut acres
 Potores : vel quod maledicunt liberius ; vel
 Fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
 Invertunt Aliphanis vinaria tota
 Vibidius Balatroque, secutis omnibus : imi 40
 Convivae lecti nihilum nocuere lagenis.
 Affertur squillas inter muraena natantes
 In patina porrecta. sub hoc herus, Haec gravida, inquit,
 Capta est ; deterior post partum carne futura.
 His mistum jus est ; oleo, quod prima Venafri 45
 Pressit cella ; garo de succis piscis Iberi ,
 Vino quinquenni, verum citra mare nato,
 Dum coquitur ; cocto Chium sic convenit, ut non
 Hoc magis ullum aliud pipere albo ; non sine aceto,
 Quod Methymnaeam vitio mutaverit uvam. 50
 Erucas virides, inulas ego primus amaras
 Monstravi incoquere ; illutos Curtillus echinos,
 Ut

Ut melius muria, quam testa marina remittat.

Interea suspensa graves aulaea ruinas

In patinam fecere, trahentia pulveris atrī 55

Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.

Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli

Sensimus, erigimur. Rufus posito capite, ut si

Filius immaturus obisset, flere: quis esset

Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum 60

Tolleret? Heu, Fortuna, quis est crudelior in nos

Te Deus? ut semper gaudes illudere rebus

Humanis! Varius mappa compefcere risum

Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,

Haec est conditio vivendi, aiebat: eoque 65

Responsura tuo nunquam est par fama labori.

Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni

Solicitudine districtum; ne panis adustus,

Ne male conditum jus apponatur; ut omnes

Praecincti recte pueri comtique ministrent? 70

Adde hos praeterea casus; aulea ruant si,

Ut modo; si patinam pede lapsus frangat agaso.

Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res

Adversae nudare solent, celare secundae. 74

Nasidienus ad haec: Tibi Di, quaecunque preceris,

Commoda dent; ita vir bonus es, convivaque comis:

Et soleas poscit. tum in lecto quoque videres

Stridere secreta divisos aure susurros.

Nullos his mallet ludos spectasse. sed illa

Redde, age, quae deinceps risisti. Vibidius dum 80

Quaerit de pueris, num sit quoque fracta lagena,

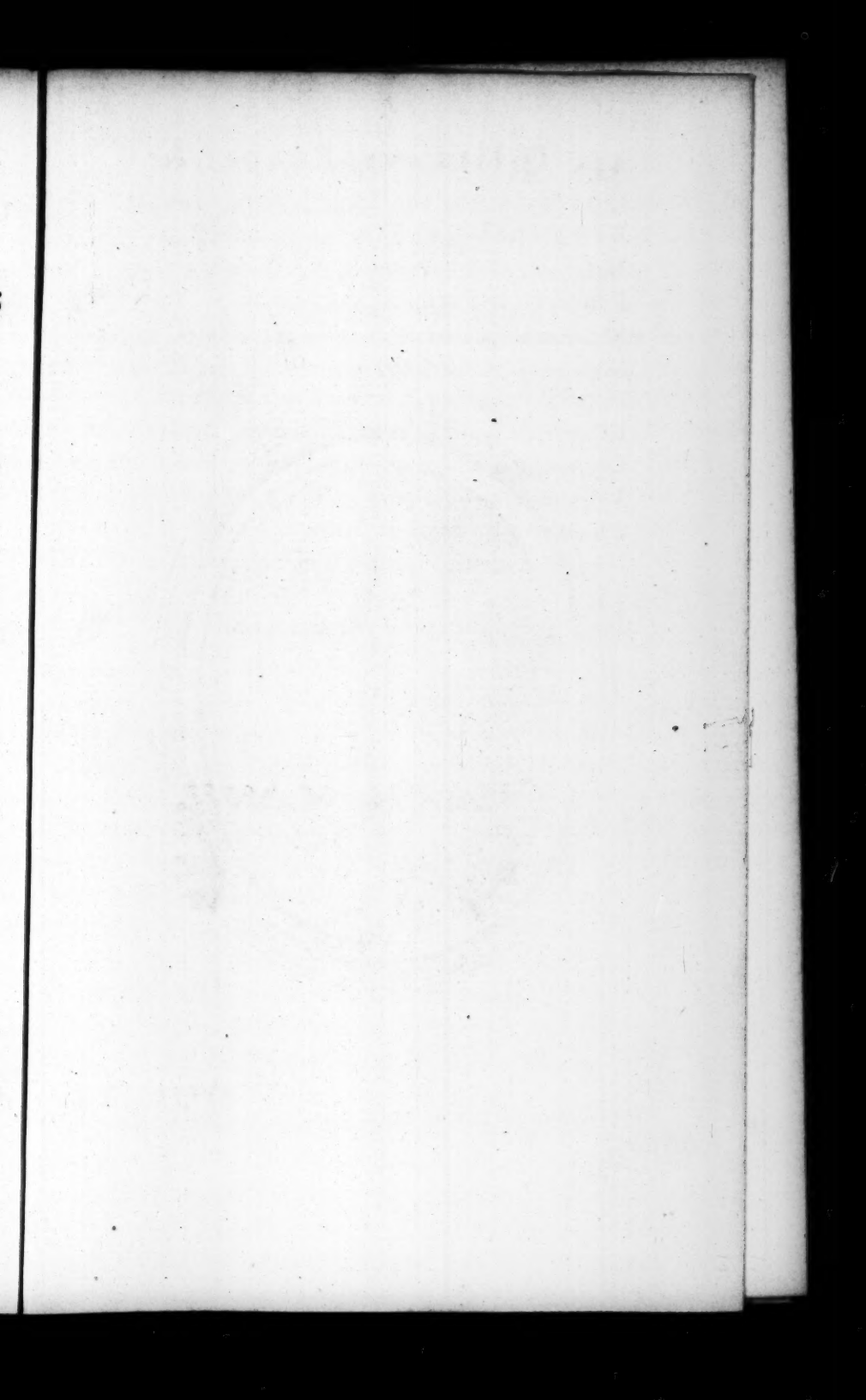
Quod

234 Q. HORATII FLACCI, &c.

Quod sibi poscenti non dentur pocula ; dumque
 Ridetur fictis rerum, Balatrone secundo ;
 Nasidiene, redis mutatae frontis, ut arte
 Emendaturus fortunam. deinde secuti 85
 Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
 Membra gruis sparfi sale multo, non sine farre,
 Pinguibus et ficis pastum jecur anseris albi,
 Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos,
 Quam si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto 90
 Vidimus et merulas poni, et sine clune palumbes ;
 Suavas res, si non causas narraret earum, et
 Naturas dominus : quem nos sic fugimus ulti,
 Ut nihil omnino gustaremus ; velut illis
 Canidia afflasset peior serpentibus Afris. 95



QUINTI





Q U I N T I
H O R A T I I F L A C C I
E P I S T O L A R U M
L I B E R I.

E P I S T O L A I.
A D M A E C E N A T E M.

PRIMA dicte mihi, summa dicende camena,
Spectatum, fatis, et donatum jam rude, quae-
ris,

Maecenas, iterum antiquo me includere ludo.

Non eadem est aetas, non mens. Veianius, armis

Herculis ad postem fixis, latet abditus agro, 5

Ne populum extrema toties exoret arena.

Est mihi purgatam crebro qui perfonet aurem ;

Solve senescentem mature sanus equum, ne

Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.

Nunc itaque et versus et caetera ludicra pono ; 10

Quid verum atque decens, curo et rogo, et omnis in
hoc sum :

Condo, et compono, quae mox depromere possim.

Ac

Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter :
 Nullius addictus jurare in verba magistri,
 Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes. 15
 Nunc agilis fio, et merfor civilibus undis,
 Virtutis verae custos, rigidusque satelles ;
 Nunc in Aristippi furtim praecepta relabor,
 Et mihi res, non me rebus, subungere conor.
 Ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque 20
 Lenta videtur opus debentibus ; ut piger annus
 Pupillis, quos dura premit custodia matrum :
 Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quae spem
 Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
 Aequae pauperibus prodest, locupletibus aequae, 25
 Aequae neglectum pueris senibusque nocebit.
 Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis :
 Non possis oculo quantum contendere Lynceus ;
 Non tamen idcirco contemnas lippus inungi :
 Nec, quia desperes invicti membra Glyconis, 30
 Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
 Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
 Fervet avaritia, miseroque Cupidine pectus ?
 Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
 Possis, et magnam morbi deponere partem. 35
 Laudis amore tumes ? sunt certa piacula, quae te
 Ter pure lecto poterunt recreare libello.
 Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator ;
 Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
 Si modo culturae patientem commodet aurem. 40



...the ... of the ...

...the ... of ...

EPISTOLARUM LIBER I. 237

Virtus est, vitium fugere; et sapientia prima,
 Stultitia caruisse. vides, quae maxima credis
 Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam,
 Quanto devites animi capitisque labore.

Impiger extremos curris mercator ad Indos, 45

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Ne cures ea, quae stulte miraris et optas,

Discere, et audire, et meliori credere non vis?

Quis circum pagos et circum compita pugna

Magna coronari contemnat Olympia, cui spes, 50

Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmae?

Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.

O cives, cives, quaerenda pecunia primum est;

Virtus post nummos: haec Janus summus ab imo

Perdocet; haec recinunt juvenes dictata senesque, 55

Laevo suspensi loculos tabulamque lacerto.

Est animus tibi, sunt mores, est lingua, fidesque:

Sed quadringentis sex septem millia desint,

Plebs eris. at pueri ludentes, Rex eris, aiunt,

Si recte facies. Hic murus aheneus esto, 60

Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.

Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum

Naenia, quae regnum recte facientibus offert,

Et maribus Curiis, et decantata Camillis?

Inne tibi melius suadet, qui, rem facias; rem, 65

Si possis recte; si non, quocunque modo rem;

Ut propius spectes lacrymosa poemata Puppi:

An qui fortunae te respondere superbae

Liberum et erectum praesens hortatur, et aptat?

Quod

238 Q. HORATII FLACCI

Quod si me populus Romanus forte roget, cur 70
 Non, ut porticibus, sic judiciis fruar isdem,
 Nec sequar aut fugiam, quae diligit ipse vel odit;
 Olim quod vulpes aegroto cauta leoni
 Respondit, referam: Quia me vestigia terrent,
 Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum. 75
 Bellua multorum es capitum. nam quid sequar? aut
 quem?

Pars hominum gestit conducere publica: sunt qui
 Cruentis et pomis viduas venentur avaras,
 Excipiantque senes, quos in vivaria mittant:
 Multis occulto crescit res fenore. verum 80
 Esto aliis alios rebus studiisque teneri:
 Idem eadem possunt horam durare probantes?
 Nullus in orbe sinus Baiis praelucet amoenis,
 Si dixit dives; lacus et mare sentit amorem
 Festinantis heri: cui si vitiosa libido 85
 Fecerit auspicium; cras ferramenta Teanum
 Tolletis fabri. lectus genialis in aula est?
 Nil ait esse prius, melius nil coelibae vita:
 Si non est, jurat bene solis esse maritis.
 Quo teneam vultus mutantem Protea nodo? 90
 Quid pauper? ride: mutat coenacula, lectos,
 Balnea, tonsores? conducto navigio aequae
 Nauseat ac locuples, quem ducit priva triremis.

Si curatus inaequali tonsore capillos
 Occurro, rides: si forte subucula pexae 95
 Trita subest tunicae, vel si toga diffidet impar;
 Rides. quid? mea cum pugnat sententia secum;
 Quod

EPISTOLARUM LIBER I. 239

Quod petiit, spernit; repetit quod nuper omisit;
 Aestuat, et vitae disconvenit ordine toto;
 Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis? 100
 Infanire putas solennia me, neque rides,
 Nec medici credis, nec curatoris egere
 A praetore dati; rerum tutela mearum
 Cum sis, et prave sectum stomacheris ob unguem
 De te pendentis, te respicientis amici. 105
 Ad summam, sapiens uno minor est Jove, dives,
 Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
 Praecipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

EPISTOLA II.

AD LOLLIUM.

TROJANI belli scriptorem, maxime Lolli,
 Dum tu declamas Romae, Praeneste relegi:
 Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
 Planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
 Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi. 5
 Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
 Graecia Barbariae lento collisa duello,
 Stultorum regum, et populorum continet aestus.
 Antenor censet belli praecidere causam.
 Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus, 10
 Cogi posse negat. Nestor componere lites
 Inter Peliden festinat et inter Atriden:
 Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
 Quidquid

240 Q. HORATII FLACCI

Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
 Seditione, dolis, scelere, atque libidine, et ira, 15
 Iliacos intra muros peccatur, et extra.

Rurfus quid virtus, et quid sapientia possit,
 Utile proposuit nobis exemplar Ulyssē:
 Qui domitor Trojae, multorum providus urbes
 Et mores hominum inspexit; latumque per aequor, 20
 Dum sibi, dum fociis reditum parat, aspera multa
 Pertulit, adversis rerum immerfabilis undis.
 Sirenum voces, et Circes pocula nosti:
 Quae si cum fociis stultus cupidusque bibisset;
 Sub domina meretrice fuisset turpis et excors; 25
 Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Nos numerus sumus, et fruges consumere nati,
 Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoique
 In cute curanda plus aequo operata juvenus;
 Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et 30
 Ad strepitum citharae cessatum ducere curam.
 Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones:
 Ut teipsum serves, non expergisceris? atqui
 Si noles sanus, cures hydropicus: et ni
 Posces ante diem librum cum lumine, si non 35
 Intendes animum studiis et rebus honestis;
 Invidia vel amore vigil torquebere. nam cur,
 Quae laedunt oculos, festinas demere; si quid
 Est animum, differs curandi tempus in annum?
 Dimidium facti qui coepit habet. sapere aude: 40
 Incipe. vivendi recte qui prorogat horam,
 Rusticus exspectat dum defluat amnis: at ille

Labitur,

EPISTOLARUM LIBER I. 241

Labitur, et labetur in omne volubilis aevum.

Quaeritur argentum, puerisque beata creandis

Uxor, et incultae pacantur vomere silvae. 45

Quod satis est, cui contingit, nihil amplius optet.

Non domus, et fundus, non aeris acervus et auri

Aegroto domini deduxit corpore febres,

Non animo curas. valeat possessor oportet,

Si comportatis rebus bene cogitat uti. 50

Qui cupit aut metuit; juvat illum sic domus, et res,

Ut lippum pictae tabulae, fomenta podagram,

Aurículas citharae collecta sorde dolentes.

Sincerum est nisi vas; quodcunque infundis, acescit.

Sperne voluptates; nocet emta dolore voluptas. 55

Semper avarus eget: certum voto pete finem.

Invidus alterius macrescit rebus opimis:

Invidia Siculi non invenere tyranni

Majus tormentum. qui non moderabitur irae,

Infectum volet esse, dolor quod suaserit et mens, 60

Dum poenas odio per vim festinat inulto.

Ira furor brevis est. animum rege; qui nisi paret,

Imperat: hunc frenis, hunc tu compesce catena.

Fingit equum tenera docilem cervice magister

Ire viam, qua monstrat eques: venaticus, ex quo 65

Tempore cervinam pellem latravit in aula,

Militat in filvis catulus. nunc adbibe puro

Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem

Testa diu. quod si cessas, aut strenuus anteis; 70

Nec tardum opperior, nec praecedentibus inсто.

R

EPISTOLA

EPISTOLA III.
AD JULIUM FLORUM.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
 Claudius Augusti privignus, scire laboro.
 Thracane vos, Hebrusque nivali compede vinctus,
 An freta vicinas inter currentia turres,
 An pingues Asiae campi collesque morantur? 5
 Quid studiosa cohors operum struit? hoc quoque curo.
 Quis sibi res gestas Augusti scribere fuit?
 Bella quis et paces longum diffundit in aevum?
 Quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
 Pindarici fontis qui non expalluit haustus, 10
 Fastidere lacus et rivos ausus apertos:
 Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
 Thebanos aptare modos studet, auspice Musa?
 An tragica defaevit et ampullatur in arte?
 Quid mihi Celsus agit? monitus, multumque monendus,
 Privatas ut quaerat opes, et tangere vitet 16
 Scripta, Palatinus quaecunque recepit Apollo:
 Ne, si forte suas repetitum venerit olim
 Grex avium plumas, moveat cornicula risum
 Furtivis nudata coloribus. ipse quid audes? 20
 Quae circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
 Ingenium, non incultum est, et turpiter hirtum.
 Seu linguam caufis acuis, seu civica jura
 Respondere paras: seu condis amabile carmen;
 Prima feres ederae victricis praemia. quod si 25
 Frigida

Frigida curarum fomenta relinquere posses;
 Quo te coelestis sapientia duceret, ires.
 Hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli;
 Si patriae volumus, si nobis vivere cari.
 Debes hoc etiam rescribere, si tibi curae, 30
 Quantae conveniat, Munatius? an male facta
 Gratia nequicquam coit, et rescinditur; ac vos
 Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat,
 Indomita cervice feros? ubicunque locorum
 Vivitis, indigni fratrum rumpere foedus, 35
 Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

EPISTOLA IV.

AD ALBIUM TIBULLUM.

ALBI, nostrorum sermonum candide iudex,
 Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
 Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat;
 An tacitum silvas inter reptare salubres,
 Curantem quidquid dignum sapiente bonoque est? 5
 Non tu corpus eras sine pectore. Di tibi formam,
 Di tibi divitias dederant, artemque fruendi.

Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
 Qui sapere, et fari possit quae sentiat; et cui
 Gratia, fama, valetudo contingat abunde, 10
 Et mundus victus, non deficiente crumena?

Inter spem curamque, timores inter et iras,
 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
 Grata superveniet, quae non sperabitur, hora.

Me pinguem et nitidum bene curata cute vifes, 15
Cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

EPISTOLA V. AD TORQUATUM.

SI potes Archiacis conviva recumbere lectis,
Nec modica coenare times olus omne patella;
Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffusa, palustres
Inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum. 5
Si melius quid habes, arcesse; vel imperium fer.
Jamdudum splendet focus, et tibi munda supellex.
Mitte leves spes, et certamina divitiarum,
Et Moschi causam. cras nato Caesare festus
Dat veniam somnumque dies. impune licebit 10
Aestivam sermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortunam, si non conceditur uti?
Parcus ob heredis curam, nimiumque severus,
Assidet insano. potare et spargere flores
Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi. 15
Quid non ebrietas designat? operata recludit,
Spes jubet esse ratas; ad proelia trudit inertem;
Solicitis animis onus eximit; addocet artes.
Fecundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum? 20
Haec ego procurare et idoneus imperor, et non
Invitus; ne turpe toral, ne fordida mappa
Corruget nares; ne non et cantharus, et lanx
Ostendat

Ostendat tibi te; ne fidos inter amicos
 Sit, qui dicta foras eliminet; ut coeat par, 25
 Jungaturque pari. Brutum tibi, Septimiumque,
 Et, nisi coena prior, potiorque puella Sabinum
 Detinet, assumam. locus est et pluribus umbris:
 Sed nimis arcta premunt olidae convivia caprae.
 Tu, quotus esse velis, rescribe; et rebus omissis 30
 Atria servantem postico falle clientem.

EPISTOLA VI.

AD NUMICIUM.

NIL admirari, prope res est una, Numici,
 Solaque quae possit facere et servare beatum.
 Hunc solem, et stellas, et decedentia certis
 Tempora momentis, sunt qui formidine nulla
 Imbuti spectent. quid censes munera terrae? 5
 Quid, maris extremos Arabas ditantis et Indos?
 Ludicra quid, plausus, et amici dona Quiritis?
 Quo spectanda modo, quo sensu credis, et ore?
 Qui timet his adversa, fere miratur eodem
 Quo cupiens pacto: pavor est utrobique molestus: 10
 Improvisa simul species exterret utrumque:
 Gaudeat, an doleat; cupiat, metuatne; quid ad rem;
 Si, quidquid vidit melius pejusse sua spe,
 Defixis oculis, animoque et corpore torpet?
 Insani sapiens nomen ferat, aequus iniqui; 15
 Ultra, quam satis est, virtutem si petat ipsam.

R 3

I nunc,

I nunc, argentum, et marmor vetus, aeraque, et artes
 Suspice: cum gemmis Tyrios mirare colores:
 Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem:
 Gnavus mane forum, et vespertinus pete tectum, 20
 Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
 Mutius et (indignum; quod sit pejoribus ortus,)
 Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi.
 Quidquid sub terra est, in apricum proferet aetas;
 Defodiet, condetque nitentia. cum bene notum 25
 Porticus Agrippae, et via te conspexerit Appi;
 Ire tamen restat Numa quo devenit et Ancus.
 Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
 Quaere fugam morbi. vis recte vivere? quis non?
 Si virtus hoc una potest dare; fortis omissis 30
 Hoc age deliciis. virtutem verba putas, et
 Lucum ligna? cave ne portus occupet alter:
 Ne Cibyratice, ne Bithyna negotia perdas:
 Mille talenta rotundentur, totidem altera; porro
 Tertia succedant, et quae pars quadret acervum. 35
 Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
 Et genus, et formam, regina Pecunia donat;
 Ac bene nummatum decorat Saudela, Venusque.
 Mancipiis locuples, eget aeris Cappadocum rex:
 Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut aiunt, 40
 Si posset centum scenae praebere rogatus,
 Qui possum tot? ait: tamen et quaeram, et quot habebo,
 Mittam: post paulo scribit, sibi millia quinque
 Esse domi chlamydam; partem, vel tolleret omnes.
 Exilis domus est, ubi non et multa supersunt, 45
 Et

EPISTOLARUM LIBER I. 247.

Et dominum fallunt, et profunt furibus. ergo
 Si res sola potest facere et servare beatum;
 Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
 Si fortunatum species, et gratia praeſtat;
 Mercemur ſervum, qui dicet nomina, laevum 50
 Qui fodicet latus, et cogat trans pondera dextram
 Porrigere: Hic multum in Fabia valet, ille Velina:
 Cui libet, is faſces dabit; eripietque curule,
 Cui volet, importunus ebur: Frater, Pater, adde:
 Ut cuique eſt aetas, ita quemque facetus adopta. 55
 Si bene qui coenat, bene vivit: lucet; eamus
 Quo ducit gula: piſcemur, venemur, ut olim
 Gargilius: qui mane plagas, venabula, ſervos,
 Differtum tranſire forum, populumque jubebat:
 Unus ut e multis populo ſpectante referret 90
 Emtum mulus aprum. crudi tumidique lavemur,
 Quid deceat, quid non, obliti; Caerite cera
 Digni; remigium vitioſum Ithaceniſis Ulyſſei;
 Cui potior patria fuit interdicta voluptas,
 Si, Memnermus uti cenſet, ſine amore jocisque 95
 Nil eſt jucundum; vivas in amore jocisque.
 Vive: vale. ſi quid noviſti rectius iſtis;
 Candidus imperti: ſi non, his utere mecum.

EPISTOLA VII.

AD MAECENATEM.

QINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
 Sextilem totum mendax desideror. atqui,
 Si me vivere vis sanum recteque valentem;
 Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
 Maecenas, veniam; dum ficus prima calorque 5
 Designatorem decorat listoribus atris:
 Dum pueris omnis pater, et matercula pallet:
 Officiosaque sedulitas, et opella forensis
 Adducit febres, et testamenta resignat.
 Quod si bruma nives Albanis illinet agris; 10
 Ad mare descendet vates tuus, et sibi parcet,
 Contractusque leget; te, dulcis amice, reviset
 Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.

Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes,
 Tu me fecisti locupletem. Vescere sodes. 15
 Jam satis est. At tu quantumvis tolle. Benigne.
 Non invisa feres pueris munuscula parvis.
 Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.
 Ut libet: haec porcis hodie comedenda relinques.
 Prodigus et stultus donat quae spernit et odit: 20
 Haec seges ingratos tulit, et feret omnibus annis.
 Vir bonus et sapiens, dignis ait esse paratus;
 Nec tamen ignorat quid distent aera lupinis.
 Dignum praestabo me etiam pro laude merentis.

Quod

EPISTOLARUM LIBER I. 249

Quod si me noles usquam discedere; reddes 25

Forte latus, nigros angusta fronte capillos:

Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, et

Inter vina fugam Cynarae moerere protervae.

Forte per angustam tenuis vulpecula rimam

Repserat in cumeram frumenti; pastaque, rursus 30

Ire foras pleno tendebat corpore frustra.

Cui mustela procul, Si vis, ait, effugere istinc,

Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti.

Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno;

Nec somnum plebis laudo satur altitium, nec 35

Otia divitiis Arabum liberrima muto.

Saepe verecundum laudasti: rexque, paterque

Audisti coram, nec verbo parcius absens.

Inspice si possum donata reponere laetus.

Haud male Telemachus proles patientis Ulyssæi; 40

Non est aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis

Porrectus spatii, neque multæ prodigus herbae:

Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.

Parvum parva decent. mihi jam non regia Roma,

Sed vacuum Tibur placet, aut imbellæ Tarentum. 45

Strenuus et fortis, causisque Philippus agendis

Clarus, ab officiis octavam circiter horam

Dum redit, atque foro nimium distare Carinas

Jam grandis natu queritur; conspexit, ut aiunt,

Abrasum quendam vacua tonsoris in umbra 50

Cultello proprios purgantem leniter ungues.

Demetri, (puer hic non laeve iussa Philippi

Accipiebat) abi, quaere, et refer; unde domo, quis,

Cujus

250 Q. HORATII FLACCI

Cujus fortunae, quo sit patre, quove patrono.
 It, redit, et narrat, Vulteium nomine Maenam, 55
 Praeconem, tenui censu, sine crimine notum,
 Et properare loco, et cessare, et quaerere, et uti,
 Gaudentem parvisque sodalibus, et lare certo,
 Et ludis, et, post decisa negotia, Campo.
 Scitari libet ex ipso, quodcunque refers. dic 60
 Ad coenam veniat. Non sane credere Maena:
 Mirari secum tacitus. quid multa? Benigne,
 Respondet. Negat ille mihi? Negat improbus, et te
 Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
 Vilia vendentem tunicato scruta popello 65
 Occupat, et salvere jubet prior. ille Philippo
 Excusare laborem et mercenaria vincla,
 Quod non mane domum venisset; denique quod non
 Providisset eum. Sic ignovisse putato
 Me tibi, si coenas hodie mecum. Ut libet. Ergo 70
 Post nonam venies: nunc i, rem strenuus auge.
 Ut ventum ad coenam est; dicenda, tacenda locutus,
 Tandem dormitum dimittitur. hic ubi saepe
 Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
 Mane cliens, et jam certus conviva; jubetur 75
 Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
 Impositus mannis, arvum coelumque Sabinum
 Non cessat laudare. videt, ridetque Philippus:
 Et sibi dum requiem, dum risus undique quaerit,
 Dum septem donat sestertia, mutua septem 80
 Promittit; persuadet uti mercetur agellum:
 Mercatur. ne te longis ambagibus ultra

Quam

EPISTOLARUM LIBER I. 251.

Quam fatis est morer; ex nitido fit rusticus, atque
 Sulcos et vineta crepat mera; praeparat ulmos;
 Immoritur studiis, et amore senescit habendi. 85
 Verum ubi oves furto, morbo periere capellae;
 Spem mentita seges, bos est enectus arando;
 Offensus damnis, media de nocte caballum
 Arripit, iratusque Philippi tendit ad aedes.
 Quem simul aspexit scabrum intonsumque Philippus;
 Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris 91
 Esse mihi. Pol, me miserum, patrone, vocares,
 Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
 Quod te per Genium, dextramque, Deosque Penates,
 Obsecro, et obtestor; vitae me redde priori. 95
 Qui simul aspexit, quantum dimissa petitis
 Praestent; mature redeat, repetatque relicta.
 Metiri se quemque suo modulo ac pede, verum est.

EPISTOLA VIII.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

CELSO gaudere et bene rem gerere Albinovano,
 Musa rogata, refer, comiti scribaeque Neronis.
 Si quaeret, quid agam: dic, multa et pulchra minantem,
 Vivere nec recte, nec suaviter: haud quia grando
 Contuderit vites, oleamve momorderit aestus: 5
 Nec quia longinquis armentum aegrotet in agris:
 Sed quia mente minus validus, quam corpore toto,
 Nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum;
 Fidis offendar medicis, irascat amicis,

Cur

Cur me funesto properent arcere veterno; 10
 Quae nocuere sequar; fugiam quae profore credam;
 Romae Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
 Post haec, ut valeat; quo pacto rem gerat et se;
 Ut placeat Juveni, percontare, utque cohorti.
 Si dicet, recte; primum gaudere, subinde 15
 Praeceptum auriculis hoc instillare memento:
 Ut tu fortunam, sic nos te, Celse feremus.

EPISTOLA IX

AD CLAUDIUM NERONEM.

SEPTIMIUS, Claudii, nimirum intelligit unus,
 Quanti me facias. nam cum rogat, et prece cogit
 Scilicet, ut tibi se laudare, et tradere coner,
 Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
 Munere cum fungi propioris censet amici; 5
 Quid possim videt ac novit me valdius ipso.
 Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
 Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
 Dissimulator opis propriae, mihi commodus uni.
 Sic ego, majoris fugiens opprobria culpaе, 10
 Frontis ad urbanae descendi praemia. quod si
 Depositum laudas ob amici iussa pudorem;
 Scribe tui gregis hunc, et fortem crede bonumque.

EPISTOLA X.

AD FUSCUM ARISTIUM.

UR BIS amatorem Fuscum salvere jubemus
 Ruris amatores; hac in re scilicet una
 Multum dissimiles, at caetera pene gemelli,
 Fraternalis animis: quidquid negat alter, et alter:
 Annuimus pariter: vetuli notique columbi, 5
 Tu nidum servas; ego laudo ruris amoeni
 Rivos, et musco circumlita saxa, nemusque.
 Quid quaeris? vivo et regno, simul ista reliqui
 Quae vos ad coelum fertis rumore secundo.
 Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso; 10
 Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
 Vivere naturae si convenienter oportet,
 Ponendaeque domo quaerenda est area primum;
 Novistine locum potiore rure beato?
 Est ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura 15
 Leniat et rabiem Canis, et momenta Leonis,
 Cum semel accepit solem furibundus acutum?
 Est, ubi divellat somnos minus invida cura?
 Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
 Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum, 20
 Quam quae per pronum trepidat cum murmure rivum?
 Nempe inter varias nutritur silva columnas,
 Laudaturque domus, longos quae prospicit agros.
 Naturam expelles furca; tamen usque recurret,

Et

254 Q. HORATII FLACCI

Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.

25

Non, qui Sidonio contendere callidus ostro

Nescit Aquinatem potentia vellera fucum,

Certius accipiet damnum, propiusve medullis,

Quam qui non poterit vero distinguere falsum.

Quem res plus nimio delectavere secundae,

30

Mutatae quatient. si quid mirabere, pones

Invitus. fuge magna: licet sub paupere tecto

Reges et regum vita praecurrere amicos.

Cervus equum pugna melior communibus herbis

Pellebat: donec minor in certamine longo

35

Imploravit opes hominis, frenumque recepit:

Sed postquam victor victo discessit ab hoste,

Non equitem dorso, non frenum depulit ore.

Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis

Libertate caret; dominum vehit improbus, atque 40

Serviet aeternum, quia parvo nesciet uti.

Cui non conveniet sua res; ut calceus olim,

Si pede major erit, subvertet; si minor, uret.

Laetus forte tua vives sapienter, Aristi:

Nec me dimittes incastrigatum, ubi plura

45

Cogere, quam satis est, ac non cessare videbor.

Imperat aut servit collecta pecunia cuique,

Tortum digna sequi potius quam ducere funem.

Haec tibi dictabam post fanum putre Vacunae?

Excepto, quod non simul esses, caetera laetus.

50

EPISTOLA

EPISTOLA XI.

AD BULLATIUM.

QUID tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Croesi regia Sar-
dis?

Smyrna quid, et Colophon? majora minorane fama?
Cunctane prae Campo et Tiberino flumine sordent?

An venit in votum Attalicis ex urbibus una? 5

An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?

Scis Lebedus quid sit: Gabiis desertior atque

Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem,

Oblitusque meorum, obliviscendus et illis,

Neptunum procul e terra spectare furentem. 10

Sed neque, qui Capua Romam petit imbre lutoque

Adpersus, volet in caupona vivere; nec, qui

Frigus collegit, furnos et balnea laudat,

Ut fortunatam plene praestantia vitam:

Nec si te validus jactaverit Auster in alto, 15

Idcirco navem trans Aegaeum mare vendas.

Incolumi Rhodos et Mitylene pulchra facit, quod

Paenula solstitio, campestre nivalibus auris,

Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.

Dum licet, ac vultum servat fortuna benignum, 20

Romae laudetur Samos, et Chios, et Rhodos absens.

Tu, quamcunque Deus tibi fortunaverit horam,

Grata fume manu; nec dulcia differ in annum:

Ut,

Ut, quocunque loco fueris, vixisse libenter
 Te dicas. nam si ratio et prudentia curas, 25
 Non locus effusi late maris arbiter, aufert;
 Coelum, non animum mutant qui trans mare currunt;
 Strenua nos exercet inertia: navibus atque
 Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hic est,
 Est Ulubris; animus si te non deficit aequus. 30

EPISTOLA XII.

AD ICCIUM.

FRUCTIBUS Agrippae Siculis, quos colligis,
 Icci,

Si recte frueris; non est ut copia major
 Ab Jove donari possit tibi. tolle querelas:
 Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.
 Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis; nil 5
 Divitiae poterunt regales addere majus.
 Si forte in medio positorum abstemius, herbis
 Vivis, et urtica; sic vives protinus, ut te
 Confestim liquidus fortunae rivus inauret:
 Vel quia naturam mutare pecunia nescit, 10
 Vel quia cuncta putas una virtute minora.
 Miramur, si Democriti pecus edit agellos
 Cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox?
 Cum tu inter scabiem tantam et contagia lucri,
 Nil parvum sapias, et adhuc sublimia cures; 15
 Quae mare compescant causae; quid temperet annum;
 Stellae sponte sua, iussaene vagentur et errent;
 Quid

Quid premat obscurum lunae, quid proferat orbem ;
Quid velit et possit rerum concordia discors ;
Empedocles, an Stertinium deliret acumen. 20

Verum, seu pisces, seu porrum et caepe trucas,
Utere Pompeio Grospho ; et, si quid petet, ultro
Defer: nil Grosphus nisi verum orabit, et aequum.
Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.

Ne tamen ignores quo sit Romana loco res: 25
Cantaber Agrippae, Claudii virtute Neronis
Armenius cecidit: jus imperiumque Phraates
Caesaris accepit genibus minor. aurea fruges
Italiae pleno diffudit copia cornu.

EPISTOLA XIII.

AD VINNIUM ASELLAM.

UT proficiscentem docui te saepe diuque,
Augusto reddes signata volumina, Vinni,
Si validus, si laetus erit, si denique poscet:
Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes, opera vehemente minister. 5
Si te forte meae gravis uret sarcina chartae;
Abjicito potius, quam quo perferre juberis
Clitellas ferus impingas, Asinaeque paternum
Cognomen veritas in risum, et fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas. 10
Victor propositi simul ac perveneris illuc,
Sic positum servabis onus; ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,

S

Ut

258 Q. HORATII FLACCI.

Ut vinosa glomos furtivae Pyrrhia lanae,
 Ut cum pileolo soleas conviva tribulis. 15
 Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
 Carmina, quae possint oculos auresque morari
 Caesaris. oratus multa prece, nitere. porro
 Vade, vale : cave ne titubes, mandataque frangas.

EPISTOLA XIV.

AD VIL LICUM SUUM.

VILLICE filvarum et mihi me reddentis agelli,
 Quem tu fastidis, habitatum quinque focus, et
 Quinque bonos solitum Variam dimittere Patres;
 Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
 Evellas agro; et melior sit Horatius, an res. 5
 Me quamvis Lamiae pietas et cura moretur
 Fratrem moerentis, raptō de fratre dolentis
 Insolabiliter; tamen istuc mens animusque
 Fert, et amat spatiiis obstantia rumpere claustra.
 Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum. 10
 Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors.
 Stultus uterque locum immeritum causatur inique;
 In culpa est animus, qui se non effugit unquam.
 Tu mediastinus tacita prece rura petebas:
 Nunc urbem, et ludos, et balnea villicus optas. 15
 Me constare mihi scis, et discedere tristem,
 Quandocunque trahunt invisā negotia Romam.
 Non eadem miramur: eo disconvenit inter

Meque

Meque et te. nam quae deserta et inhospita tesqua
 Credis, amoena vocat, mecum qui sentit; et odit 20
 Quae tu pulchra putas. fornix tibi et uncta popina
 Incutiunt urbis desiderium, video; et quod
 Angulus iste feret piper et thus ocius uva;
 Nec vicina subest vinum praebere taberna

Quae possit tibi; nec meretrix tibicina, cujus 25

Ad strepitum salias terrae gravis: et tamen urges

Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque

Disjunctum curas, et strictis frondibus explēs.

Addit opus pigro rivus, si decidit imber,

Multa mole docendus aprico parcere prato. 30

Nunc, age, quid nostrum concentum dividat, audi.

Quem tenues decuere togae nitidique capilli,

Quem scis immunem Cynarae placuisse rapaci,

Quem bibulum liquidi media de luce Falerni; 34

Coena brevis juvat, et prope rivum somnus in herba:

Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum.

Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam

Limat, non odio obscuro morsuque venenat:

Rident vicini, glebas et saxa moventem.

Cum servis urbana diaria rodere mavis: 40

Horum tu in numerum voto ruis. invidet usum

Lignorum et pecoris tibi calo argutus, et horti.

Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.

Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

EPISTOLA XV.

AD C. NUMONIUM VALAM.

QUAE sit hiems Veliae, quod coelum, Vala, Salerni,

Quorum hominum regio, et qualis via: (nam mihi Baias

Musa supervacuas Antonius: et tamen illis

Me facit invisum, gelida cum perluor unda

Per medium frigus. fane myrteta relinqui, 5

Dictaque cessantem nervis elidere morbum

Sulfura contemni, vicus gemit; invidus aegris,

Qui caput et stomachum supponere fontibus audent

Clusinis, Gabiosque petunt, et frigida rura.

Mutandus locus est, et diverforia nota 10

Praeteragendus equus. Quo tendis? non mihi Cumas

Est iter, aut Baias, laeva stomachosus habena

Dicet eques: sed equis frenato est auris in ore.)

Major utrum populum frumenti copia pascat;

Collectosne bibant imbres, puteosne perennes 15

Dulcis aquae: (nam vina nihil moror illius orae:

Rure meo possum quidvis perferre patique:

Ad mare cum veni, generosum et lene requiro,

Quod curas abigat, quod cum spe divite manet

In venas animumque meum, quod verba ministrat, 20

Quod me Lucanae juvenem commendet amicae.)

Tractus uter plures lepores, uter educet apros:

Utra magis pisces et echinos aequora celent,

Pinguis

EPISTOLARUM LIBER I. 261

Pinguis ut inde domum possim Phaeaxque reverti;
Scribere te nobis, tibi nos accredere, par est. 25

Maenius ut, rebus maternis atque paternis
Fortiter absuntis, urbanus coepit haberi;
Scurra vagus, non qui certum praesepe teneret;
Impransus non qui civem dignosceret hoste;
Quaelibet in quemvis opprobria fingere saevus; 30
Pernicies, et tempestas, barathrumque macelli;
Quidquid quaesierat, ventri donabat avaro.
Hic, ubi nequitiae fautoribus et timidis nil
Aut paulum abstulerat, patinas coenabat omasi
Vilis, et agninae: tribus ursis quod satis esset: 35
Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos correctus Bestius. idem,
Si quid erat nactus praedae majoris, ubi omne
Verterat in fumum et cinerem; Non hercule miror,
Aiebat, si qui comedunt bona: cum sit obeso 40
Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla.
Nimirum hic ego sum: nam tuta et parvula laudo,
Cum res deficiunt, fatis inter vilia fortis:
Verum, ubi quid melius contingit et unctius; idem
Vos sapere, et solos aio bene vivere, quorum 45
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

EPISTOLA XVI.

AD QUINTIUM.

NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
 Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivæ,
 Pomifne, an pratis, an amicta vitibus ulmo;
 Scribetur tibi forma loquaciter et situs agri.

Continui montes, ni diffocientur opaca 5
 Valle: sed ut veniens dextrum latus aspiciat Sol,
 Laevum decedens curru fugiente vaporet.

Temperiem laudes. quid? si rubicunda benigni
 Corna vepres et pruna ferant? si quercus, et ilex
 Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra? 10
 Dicas adductum propius frondere Tarentum.

Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
 Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
 Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.

Hæ latebrae dulces, etiam (si credis) amoenae, 15
 Incolumem tibi me præstant Septembribus horis.

Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
 Jactamus jampridem omnis te Roma beatum:
 Sed vereor, ne cui de te plus quam tibi credas;
 Neve putes alium sapiente bonoque beatum; 20

Neu, si te populus sanum recteque valentem
 Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
 Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
 Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.

Si quis bella tibi terra pugnata marique 25
 Dicat

EPISTOLARUM LIBER I. 263

Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures ;
 Tene magis saluum populus velit, an populum tu,
 Servet in ambiguo, qui consulit et tibi et Urbi,
 Jupiter ; Augusti laudes agnoscere possis :
 Cum pateris sapiens emendatusque vocari ; 30
 Respondestne tuo, dic fodes, nomine? nempe
 Vir bonus et prudens dici delector ego, ac tu.
 Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet : ut si
 Detulerit fasces indigno, detrahet idem :
 Pone; meum est, inquit: pono, tristisque recedo. 35
 Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
 Contendat laqueo collum pressisse paternum ;
 Mordear opprobriis falsis, mutemque colores ?
 Falsus honor juvat, et mendax infamia terret
 Quem, nisi mendosum et medicandum? vir bonus est
 quis ? 40
 Qui consulta Patrum, qui leges juraque servat ;
 Quo multae magnaeque secantur iudice lites ;
 Quo res sponse, et quo causae teste tenentur.
 Sed videt hunc omnis domus et vicinia tota,
 Introrsum turpem, speciosum pelle decora. 45
 Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
 Servus: Habes precium ; loris non ureris, aio.
 Non hominem occidi: Non pasces in cruce corvos.
 Sum bonus, et frugi: Renuit negat atque Sabellus.
 Cautus enim metuit foveam lupo, accipiterque 50
 Suspectos laqueos, et opertum milium hamum.
 Oderunt peccare boni, virtutis amore:
 Tu nihil admittes in te, formidine poenae.

264 Q. HORATII FLACCI

Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
 Nam de mille fabae modiis cum furripis unum ; 55
 Damnum est, non facinus, mihi pacto lenius isto.
 Vir bonus, omne forum quem spectat, et omne tribunal,
 Quandocunque Deos vel porco vel bove placat :
 Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo ;
 Labra movet metuens audiri : Pulchra Laverna, 60
 Da mihi fallere ; da iusto sanctoque videri :
 Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.
 Qui melior servo, qui liberior sit avarus,
 In triviis fixum cum se demittit ob assem,
 Non video. nam qui cupiet, metuet quoque : porro 65
 Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
 Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
 Semper in augenda festinat et obruitur re.
 Vendere cum possis captivum, occidere noli :
 Serviet utiliter : sine pascat durus aretque ; 70
 Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis ;
 Annonae profit, portet frumenta penusque.
 Vir bonus et sapiens audebit dicere, Pentheu
 Rector Thebarum, quid me perferre patique 74
 Indignum coges ? Adimam bona : Nempe pecus, rem,
 Lectos, argentum : tollas licet. In manicis et
 Compedibus saevo te sub custode tenebo.
 Ipse Deus, simul atque volam, me solvet. Opinor,
 Hoc sentit ; moriar. mors ultima linea rerum est.

EPISTOLA XVII.

AD SCAEVAM.

QUAMVIS, Scaeva, satis per te tibi consulis, et
fcis

Quo tandem pacto deceat majoribus uti;
Disce, docendus adhuc quae censet amicus: ut si
Caecus iter monstrare velit: tamen aspice, si quid
Et nos, quod cures proprium fecisse; loquamur. 5

Si te grata quies et primam somnus in horam
Delectat: si te pulvis, strepitusque rotarum,
Si laedet caupona; Ferentinum ire jubebo.

Nam neque divitibus contingunt gaudia solis:
Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit. 10

Si prodesse tuis, pauloque benignius ipsum
Te tractare voles; accedes fectus ad unctum.

Si pranderet olus patienter; regibus uti
Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti;
Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum 15

Verba probes et facta, doce: vel junior, audi
Cur sit Aristippi potior sententia: namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:

Scurror ego ipse mihi, populo tu. rectius hoc et 19
Splendidius multo est: equus ut me portet, alat rex.
Officium facio: tu poscis vilia rerum,

Dante minor; quamvis fers te nullius egentem.

Omnis Aristippum decuit color, et status, et res,
Tentantem majora, fere praesentibus aequum:

Contra

266 Q. HORATII FLACCI

Contra, quem duplici panno patientia velat, 25
 Mirabor, vitae via si conversa decebit.
 Alter purpureum non exspectabit amictum ;
 Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
 Personamque feret non inconcinnus utramque :
 Alter Mileti textam cane pejus et angue 30
 Vitabit chlamydem ; morietur frigore, si non
 Rettuleris pannum : refer, et sine vivat ineptus.
 Res gerere, et captos ostendere civibus hostes,
 Attingit solium Jovis, et coelestia tentat.
 Principibus placuisse viris, non ultima laus est. 35
 Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
 Sedit, qui timuit ne non succederet : esto :
 Quid ? qui pervenit, fecitne viriliter ? atqui
 Hic est, aut nusquam, quod quaerimus. hic onus horret,
 Ut parvis animis, et parvo corpore majus ; 40
 Hic subit, et perfert. aut virtus nomen inane est,
 Aut decus et precium recte petit experiens vir.
 Coram rege sua de paupertate tacentes,
 Plus poscente ferent. distat, sumasne pudenter,
 An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons. 45
 Indotata mihi soror est, paupercula mater,
 Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus,
 Qui dicit ; clamat, Victum date : succinit alter,
 Et mihi dividuo findetur munere quadra.
 Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet 50
 Plus dapis, et rixae minus et minus, invidiaeque.
 Brundisium comes, aut Surrentum ductus amoenum,
 Qui queritur salebras, et acerbum frigus, et imbres,
 Aut

Aut cistam effractam, et subducta viatica plorat;
 Nota refert meretricis acumina, saepe catellam, 55
 Saepe periscelidem raptam sibi flentis : uti mox
 Nulla fides damnis verisque doloribus adsit.
 Nec semel irrisus, triviis attollere curat
 Fracto crure planum : licet illi plurima manet
 Lacryma ; per sanctum juratus dicat Osirim, 60
 Credite; non ludo : crudeles tollite claudum.
 Quaere peregrinum, vicinia rauca reclamat.

EPISTOLA XVIII.

AD LOLLIVM.

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,
 Scurrantis speciem praebere, professus amicum.
 Ut matrona meretrici dispar erit atque
 Discolor, infido scurrae distabit amicus.
 Est huic diversum vitio vitium prope majus ; 5
 Asperitas agrestis, et inconcinna, gravisque,
 Quae se commendat tonsa cute, dentibus atris :
 Dum vult libertas dici mera, veraque virtus.
 Virtus est medium vitiorum, et utrinque reductum.
 Alter in obsequium plus aequo pronus, et imi 10
 Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
 Sic iterat voces, et verba cadentia tollit;
 Ut puerum saevo credas dictata magistro
 Reddere, vel partes mimum tractare secundas ;
 Alter rixatur de lana saepe caprina ; 15
 Propugnat nugis armatus : Scilicet, ut non
 Sit

268 Q. HORATII FLACCI

Sit mihi prima fides; et, vere quod placet, ut non
 Acriter elatrem, precium aetas altera sordet.
 Ambigitur quid enim? Castor sciat an Docilis plus;
 Brundisium Minuci melius via ducat, an Appi? 20

Quem damnosa Venus, quem praeceps alea nudat,
 Gloria quem supra vires et vestit et ungit,
 Quem tenet argenti fitis importuna famesque,
 Quem paupertatis pudor et fuga; dives amicus,
 Saepe decem vitiis instructior, odit, et horret; 25
 Aut si non odit, regit; ac, veluti pia mater,
 Plus quam se sapere, et virtutibus esse priorem
 Vult: et ait prope vera; Meae (contendere noli)
 Stultitiam patiuntur opes: tibi parvula res est:
 Arcta decet sanum comitem toga: desine mecum 30
 Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
 Vestimenta dabat preciosa. beatus enim jam
 Cum pulchris tunicis sumet nova consilia et spes;
 Dormiet in lucem; scorto postponet honestum
 Officium; nummos alienos pascet; ad imum 35
 Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.

Arcanum neque tu scrutaberis illius unquam;
 Commissumque teges, et vino tortus et ira.
 Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
 Nec, cum venari volet ille, poemata panges. 40
 Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
 Zethi diffiluit; donec suspecta severo
 Conticuit lyra. fraternis cessisse putatur
 Moribus Amphion: tu cede potentis amici
 Lenibus imperiis: quotiesque educet in agros 45
 Aetolis

Aetolis onerata plagis jumenta, canesque;
 Surge, et inhumanae senium depone Camenae,
 Coenes ut pariter pulmenta laboribus emta;
 Romanis solenne viris opus, utile famae,
 Vitaeque, et membris: praesertim cum valeas, et 50
 Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
 Possis. adde, virilia quod speciosius arma
 Non est qui tractet. scis quo clamore coronae
 Proelia sustineas campestria: denique saevam
 Militiam puer et Cantabrica bella tulisti 55
 Sub duce, qui templis Parthorum signa refigit
 Nunc; et, si quid abest, Italis adjudicat armis.
 Ac, ne te retrahas, et inexcusabilis absis;
 Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
 Curas, interdum nugaris rure paterno. 60
 Partitur lintres exercitus: Actia pugna,
 Te duce, per pueros hostili more refertur:
 Adversarius est frater; lacus, Adria: donec
 Alterutrum velox victoria fronde coronet.
 Consentire suis studiis qui crediderit te, 65
 Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.

Protenus ut moneam; (si quid monitoris eges tu)
 Quid de quoque viro, et cui dicas, saepe videto.
 Percontatorem fugito: nam garrulus idem est;
 Nec retinent patulae commissa fideliter aures: 70
 Et semel emissum volat irrevocabile verbum.

Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,
 Intra marmoreum venerandi limen amici:
 Ne dominus, pueri pulchri caraeve puellae

Munere

Munere te parvo beet, aut incommodus angat. 75
 Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne
 mox

Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
 Fallimur, et quondam non dignum tradimus. ergo,
 Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri;
 Ut penitus notum, si tentent crimina, serves, 80
 Tuterisque tuo fidentem praesidio: qui
 Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
 Ad te post paulo ventura pericula sentis?
 Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:
 Et neglecta solent incendia sumere vires. 85

Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
 Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto est,
 Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
 Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosus,
 Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi: 90
 Potores bibuli media de nocte Falerni
 Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
 Nocturnos jures te formidare tepores.
 Deme supercilio nubem: plerumque modestus
 Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi. 95

Inter cuncta leges, et percontabere doctos,
 Qua ratione queas traducere leniter aevum:
 Ne te semper inops agitet vexetque cupido,
 Ne pavor, et rerum mediocriter utilium spes:
 Virtutem doctrina paret, naturane donet: 100
 Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum:
 Quid pure tranquillet; honos, an dulce lucellum,
 An

EPISTOLARUM LIBER I. 271

An secretum iter, et fallentis semita vitae.

Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus; 105
Quid sentire putas, quid credis, amice, precari?
Sit mihi, quod nunc est; etiam minus: et mihi vivam
Quod superest aevi, si quid superesse volunt Di:
Sit bona librorum et provisae frugis in annum
Copia; ne fluitem dubiae spe pendulus horae. 110
Sed satis est orare Jovem quae ponit et aufert;
Det vitam, det opes: aequum mi animum ipse parabo.

EPISTOLA XIX.

AD MAECENATEM.

PRISCO si credis, Maecenas docte, Cratino;
Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
Quae scribuntur aquae potoribus. ut male sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas;
Vina fere dulces oluerunt mane Camenae. 5
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus:
Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma
Profiluit dicenda. Forum, putealque Libonis
Mandabo ficcis, adimam cantare severis.
Hoc simul edixi, non cessavere poetae 10
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? si quis vultu torvo ferus, et pede nudo,
Exiguaeque togae simulet textore Catonem;
Virtutemne repraesentet moresque Catonis?

Rupit

272 Q. HORATII FLACCI

Rupit Hyarbitam Timagenis aemula lingua, 15
 Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.
 Decipit exemplar vitiis imitabile. proh! si
 Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.
 O imitatores, servum pecus; ut mihi faepe
 Bilem, faepe jocos vestri movere tumultus! 20

Libera per vacuum posui vestigia princeps,
 Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit
 Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
 Ostendi Latio; numeros animosque secutus
 Archilochi, non res et agentia verba Lycamben. 25
 At ne me foliis ideo brevioribus ornes,
 Quod timui mutare modos et carminis artem:
 Temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho;
 Temperat Alcaeus: sed rebus et ordine dispar,
 Nec focerum quaerit, quem versibus oblinat atris; 30
 Nec sponsae laqueum famoso carmine nequit.
 Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
 Vulgavi fidicen. juvat immemorata ferentem
 Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.

Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector 35
 Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
 Non ego ventosae plebis suffragia venor
 Impensis coenarum, et tritae munere vestis:
 Non ego, nobilium scriptorum auditor et ultor,
 Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor. 40
 Hinc illae lacrymae. Spissis indigna theatris
 Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
 Si dixi; Rides, ait, et Jovis auribus ista

Servas :

EPISTOLARUM LIBER I. 273

Servas: fidis enim manare poetica mella
Te solum, tibi pulcher. Ad haec ego naribus uti 45
Formido; et, luctantis acuto ne fecer ungui,
Displicet iste locus, clamo, et diludia posco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, et iram;
Ira truces inimicitias, et funebre bellum.

EPISTOLA XX.

AD LIBRUM SUUM.

VERTUMNUM Janumque, liber, spectare videris;
Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.

Odisti claves, et grata figilla pudico;
Paucis ostendi gemis, et communia laudas;
Non ita nutritus. fuge quo descendere gestis: 5
Non erit emissio reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices; ubi quid te laeserit, et scis
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quod si non odio peccantis desipit augur,
Carus eris Romae, donec te deseret aetas. 10
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Coeperis; aut tineas pasces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut victus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
Qui male parentem in rupes protrusit asellum 15
Iratum. quis enim invitum servare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba senectus.
Cum tibi sol tepidus plures admoverit aures;

T

Me

274 Q. HORATII FLACCI

Me libertino natum patre, et in tenui re
 Majores pennas nido extendisse loqueris;
 Ut quantum generi demas, virtutibus addas:
 Me primis Urbis belli placuisse domique;
 Corporis exigui, praecanum, folibus aptum,
 Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
 Forte meum si quis te percontabitur aevum;
 Me quater undenos sciat implevisse Decembres,
 Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

20

25



QUINTI

0

5

I



J. M. sc.

Q U I N T I
HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER II.

EPISTOLA I.

AD AUGUSTUM.

CUM tot fustineas et tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes ; in publica commoda
peccem,

Si longo sermone morer tua tempora, Caesar.

Romulus, et Liber pater, et cum Castore Pollux, 5
Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella
Componunt, agros assignant, oppida condunt ;
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. diram qui contudit Hydram, 10
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Urit enim fulgore suo, qui praegravat artes

276 Q. HORATII FLACCI

Infra se positas: extinctus amabitur idem.
 Praesenti tibi maturos largimur honores, 15
 Jurandasque tuum per numen ponimus aras,
 Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
 Sed tuus hoc populus sapiens et iustus in uno,
 Te nostris ducibus, te Graiis anteferendo,
 Caetera nequaquam simili ratione modoque 20
 Aestimat; et, nisi quae terris semota suisque
 Temporibus defuncta videt, fastidit et odit;
 Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
 Quas bis quinque viri sanxerunt; foedera regum,
 Vel Gabiis vel cum rigidis aequata Sabinis: 25
 Pontificum libros, annosa volumina vatum,
 Dictitet Albano Musas in monte locutas.

Si, quia Graecorum sunt antiquissima quaeque
 Scripta, vel optima; Romani pensantur eadem
 Scriptores trutina; non est quod multa loquamur: 30
 Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
 Venimus ad summum fortunae: pingimus, atque
 Psallimus, et luctamur Achivis doctius unctis.
 Si meliora dies, ut vina, poemata reddit;
 Scire velim, chartis precium quotus arroget annus. 35
 Scriptor ab hinc annos centum qui decidit, inter
 Perfectos veteresque referri debet, an inter
 Viles atque novos? excludat iurgia finis.
 Est vetus atque probus centum qui perficit annos.
 Quid? qui deperiit minor uno mense, vel anno; 40
 Inter quos referendus erit? veteresne poetas,
 An quos et praesens et postera respuat aetas?

Iste

EPISTOLARUM LIBER II. 277

15 Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
 Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.
 Utor permisso, caudaeque pilos ut equinae 45
 Paulatim vello; et demo unum, demo etiam unum;
 Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
 20 Qui redit ad fastos, et virtutem aestimat annis,
 Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacrauit.
 Ennius et sapiens, et fortis, et alter Homerus, 50
 Ut critici dicunt, leviter curare videtur
 Quo promissa cadant, et somnia Pythagorea.
 Naevius in manibus non est, et mentibus haeret
 25 Pene recens: adeo sanctum est vetus omne poema.
 Ambigitur quoties, uter utro sit prior; aufert 55
 Pacuvius docti famam senis, Accius alti:
 Dicitur Afrani toga convenisse Menandro;
 Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi
 30 Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
 Hos ediscit, et hos arcto stipata theatro 6
 Spectat Roma potens; habet hos numeratque poetas
 Ad nostrum tempus, Livi Scriptoris ab aevo.
 Interdum vulgus rectum videt: est ubi peccat.
 5 Si veteres ita miratur laudatque poetas,
 Ut nil anteferat, nihil illis comparet; errat: 65
 Si quaedam nimis antiquae, si pleraque dure
 Dicere cedit eos, ignave multa fatetur;
 Et sapit, et mecum facit, et Jove judicat aequo.
 Non equidem infector, delendaeque carmina Livi
 0 Esse reor, memini quae plagosum mihi parvo 70
 Orbilius dictare; sed emendata videri

Pulchraque, et exactis minimum distantia, miror:
 Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, et
 Si versus paulo concinnior unus et alter;
 Injuste totum ducit venitque poema. 75

Indignor quidquam reprehendi, non quia crasse
 Compositum, illepideve putetur, sed quia nuper;
 Nec veniam antiquis, sed honorem et præmia posci.
 Recte necne crocum floresque perambulet Attæ
 Fabula, si dubitem; clament periisse pudorem 80
 Cuncti pene patres: ea cum reprehendere coner,
 Quæ gravis Aesopus, quæ doctus Roscius egit:
 Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt;
 Vel quia turpe putant parere minoribus, et, quæ
 Imberbi didicere, senes perdenda fateri. 85

Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, et illud,
 Quod mecum ignorat, solus vult scire videri;
 Ingeniis non ille favet plauditque sepultis,
 Nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit.
 Quod si tam Graiis novitas invisa fuisset, 90
 Quam nobis; quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
 Quod legeret tereretque viritim publicus usus?

Ut primum positis nugari Graecia bellis
 Coepit, et in vitium fortuna labier aequa;
 Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum; 95
 Marmoris, aut eboris fabros, aut aeris amavit;
 Suspendit picta vultum mentemque tabella;
 Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragoedis:
 Sub nutrice puella velut si luderet infans,
 Quod cupide petiit, mature plena reliquit. 100

Quid

EPISTOLARUM LIBER II. 279

Quid placet, aut odio est, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonae, ventique secundi.

Romae dulce diu fuit et solenne, reclusa
Mane domo vigilare, clienti promere jura;
Cautos nominibus certis expendere nummos; 105
Majores audire, minori dicere, per quae
Crescere res possit, minui damnosa libido.
Mutavit mentem populus levis, et calet uno
Scribendi studio: pueri patresque severi
Fronde comas vincti coenant, et carmina dicant. 110
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Invenior Parthis mendacior; et prius orto
Sole vigil; calamum et chartas et scrinia posco.
Navem agere ignarus navis timet: abrotonum aegro
Non audet, nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri: 116
Scribimus indocti doctique poemata passim.

Hic error tamen et levis haec insania quantas
Virtutes habeat, sic collige: vatis avarus
Non temere est animus: versus amat, hoc studet unum;
Detrimenta, fugas fervorum, incendia ridet; 121
Non fraudem focio, puerove incogitat ullam
Pupillo; vivit filiquis, et pane secundo;
Militiae quanquam piger et malus, utilis urbi.
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari; 125
Os tenerum pueri balbumque poeta figurat:
Torquet ab obscenis jam nunc sermonibus aurem;
Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
Asperitatis et invidiae corrector et irae;

280 Q. HORATII FLACCI

Recte facta refert; orientia tempora notis 130

Instruit exemplis; inopem solatur et aegrum.

Castis cum pueris ignara puella mariti

Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?

Poscit opem chorus, et praesentia numina sentit;

Coelestes implorat aquas docta prece blandus; 135

Avertit morbos, metuenda pericula pellit;

Impetrat et pacem, et locupletem frugibus annum.

Carmine Di superi placantur, carmine Manes.

Agricolae prisca, fortes, parvoque beati,

Condita post frumenta, levantes tempore festo 140

Corpus et ipsum animum spe finis dura ferentem,

Cum fociis operum pueris et conjuge fida,

Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,

Floribus et vino Genium memorem brevis aevi.

Fescennina per hunc inventa licentia morem 145

Versibus alternis opprobria rustica fudit;

Libertasque recurrentes accepta per annos

Lusit amabiliter: donec jam saevus apertam

In rabiem verti coepit jocus, et per honestas

Ire domos impune minax. doluere cruento 150

Dente laceffiti: fuit intactis quoque cura

Conditione super communi: quin etiam lex

Poenaeque lata, malo quae nollet carmine quemquam

Describi. vertere modum, formidine fustis

Ad bene dicendum delectandumque redacti. 155

Graecia capta ferum victorem cepit, et artes

Intulit agresti Latio. sic horridus ille

Defluxit numerus Saturnius, et grave virus

Munditiae

EPISTOLARUM LIBER II. 281

Munditiae pepulere: sed in longum tamen aevum
 Manserunt, hodieque manent, vestigia ruris. 160
 Serus enim Graecis admovit acumina chartis;
 Et post Punica bella quietus quaerere coepit,
 Quod Sophocles et Thespis et Aeschylus utile ferrent:
 Tentavit quoque rem si digne vertere posset;
 Et placuit sibi, natura sublimis, et acer: 165
 Nam spirat tragicum fatis, et feliciter audet:
 Sed turpem putat inscite metuitque lituram.

Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
 Sudoris minimum; sed habet Comedia tanto
 Plus oneris, quanto veniae minus. aspice, Plautus
 Quo pacto partes tutetur amantis ephebi, 171
 Ut patris attenti, lenonis ut infidiosi;
 Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis;
 Quam non astricto percurrat pulpita focco:
 Gestit enim nummum in loculos demittere; post hoc
 Securus, cadat, an recto stet fabula talo. 176

Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
 Exanimat lentus spectator, fedulus inflat:
 Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
 Subruit ac reficit! valeat res ludicra, si me 180
 Palma negata macrum, donata reducit opimum.

Saepe etiam audacem fugat hoc terretque poetam;
 Quod numero plures, virtute et honore minores,
 Indocti, stolidique, et depugnare parati
 Si discordet eques, media inter carmina poscunt 185
 Aut ursum aut pugiles; his nam plebecula gaudet.
 Verum equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
 Omnis,

Omnis, ad incertos oculos, et gaudia vana.
 Quatuor aut plures aulaea premuntur in horas;
 Dum fugiunt equitum turmae, peditumque catervae:
 Mox trahitur manibus regum fortuna retortis; 191
 Effeda festinant, pilenta, petorrita, naves;
 Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
 Si foret in terris, rideret Democritus; seu
 Diversum confusa genus panthera camelo, 195
 Sive elephas albus vulgi converteret ora.
 Spectaret populum ludis attentius ipsis,
 Ut sibi praebentem mimo spectacula plura:
 Scriptores autem narrare putaret afello
 Fabellam furdo. nam quae pervincere voces 200
 Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
 Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum;
 Tanto cum strepitu ludi spectantur, et artes,
 Divitiaeque peregrinae! quibus oblitus actor
 Cum stetit in scena, concurrit dextera laevae. 205
 Dixit adhuc aliquid? Nil fane. Quid placet ergo?
 Lana Tarentino violas imitata veneno.

Ac ne forte putes, me, quae facere ipse recusem,
 Cum recte tractent alii, laudare maligne?
 Ille per extentum funem mihi posse videtur 210
 Ire poeta; meum qui pectus inaniter angit,
 Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
 Ut magus; et modo me Thebis, modo ponit Athenis.

Verum age, et his, qui se lectori credere malunt,
 Quam spectatoris fastidia ferre superbi. 215
 Curam impende brevem; si munus Apolline dignum
 Vis

EPISTOLARUM LIBER II. 283

Vis complere libris; et vatibus addere calcar,
Ut studio majore petant Helicon virentem.

Multa quidem nobis facimus mala saepe poetae,
(Ut vineta egomet caedam mea) cum tibi librum 220

Sollicito damus, aut fesso: cum laedimur, unum

Si quis amicorum est ausus reprehendere versum:

Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati:

Cum loca lamentamur non apparere labores

Nostros, et tenui deducta poemata filo: 225

Cum speramus eo rem venturam, ut, simul atque

Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro

Arcessas, et egere vetes, et scribere cogas.

Sed tamen est operae precium cognoscere, quales

Aedituos habeat belli spectata domique 230

Virtus, indigno non committenda poetae.

Gratus Alexandro regi Magno fuit ille

Choerilus, incultis qui versibus et male natis

Rettulit acceptos, regale numisma, Philippos.

Sed veluti tractata notam labemque remittunt 235

Atramenta, fere scriptores carmine foedo

Splendida facta linunt. idem rex ille, poema

Qui tam ridiculum tam care prodigus emit

Edicto vetuit, ne quis se, praeter Apellem,

Pingeret, aut alius Lyfippo duceret aera 240

Fortis Alexandri vultum simulantia. quod si

Judicium subtile videndis artibus illud

Ad libros et ad haec Musarum dona vocares;

Bocotum in crasso jurares aere natum.

At neque dedecorant tua de se judicia, atque 245

Munera,

284 Q. HORATII FLACCI

Munera, quae multa dantis cum laude tulerunt,
 Dilecti tibi Virgilius Variusque poetae;
 Nec magis expressi vultus per aeneasigna,
 Quam per vatis opus mores animique virorum
 Clarorum apparent. nec sermones ego mallem 250
 Repentes per humum, quam res componere gestas,
 Terrarumque situs, et flumina dicere, et arces
 Montibus impositas, et barbara regna, tuisque
 Auspiciis totum confecta duella per orbem,
 Claustraque custodem pacis cohibentia Janum, 255
 Et formidatam Parthis, te principe, Romam;
 Si quantum cuperem, possem quoque. sed neque par-
 vum
 Carmen majestas recipit tua; nec meus audet
 Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.
 Sedulitas autem stulte, quem diligit, urget; 260
 Praecipue cum se numeris commendat et arte.
 Discit enim citius, meminitque libentius illud
 Quod quis deridet, quam quod probat et veneratur.
 Nil moror officium, quod me gravat: ac neque ficto
 In pejus vultu proponi cereus usquam, 265
 Nec prave factis decorari versibus opto:
 Ne rubeam pingui donatus munere, et una
 Cum scriptore meo, capsula porrectus aperta,
 Deferar in vicum vendentem thus et odores,
 Et piper, et quidquid chartis amicitur ineptis. 270

EPISTOLA II.
AD JULIUM FLORUM.

FLORE, bono claroque fidelis amice Neroni,
 Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
 Tibure vel Gabiis, et tecum sic agat: Hic et
 Candidus, et talos a vertice pulcher ad imos,
 Fiet eritque tuus nummorum millibus octo; 5
 Verna ministeriis ad nutus aptus heriles;
 Literulis Graecis imbutus, idoneus arti
 Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda:
 Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
 Multa fidem promissa levant, ubi plenius aequo 10
 Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
 Res urget me nulla: meo sum pauper in aere.
 Nemo hoc mangonum faceret tibi: non temere a me
 Quivis ferret idem. semel hic cessavit; et, (ut fit)
 In scalis latuit metuens pendentis habenae. 15
 Des nummos, excepta nihil te si fuga laedit.
 Ille ferat precium, poenae securus, opinor.
 Prudens emisisti viciosum: dicta tibi est lex.
 Insequeris tamen hunc, et lite moraris iniqua.
 Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi 20
 Talibus officiis prope mancum: ne mea saevus
 Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.
 Quid tum profeci, mecum facientia jura
 Si tamen attentas? quereris super hoc etiam, quod
 Expectata tibi non mittam carmina mendax. 25
 Luculli

286 Q. HORATII FLACCI

Luculli miles collecta viatica multis
 Aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
 Perdiderat: post hoc vehemens lupus, et sibi et hosti
 Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
 Praefidium regale loco dejecit, ut aiunt, 30
 Summe munito, et multarum divite rerum.
 Clarus ob id factum, donis ornatur honestis,
 Accipit et bis dena super sestertia nummum.
 Forte sub hoc tempus, castellum evertere praetor
 Nescio quod cupiens, hortari coepit eundem 35
 Verbis, quae timido quoque possent addere mentem:
 I bone, quo virtus tua te vocat: i pede fausto,
 Grandia laturus meritorum praemia. quid stas?
 Post haec ille catus, quantumvis rusticus: Ibit,
 Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit. 40
 Romae nutriri mihi contigit, atque doceri
 Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
 Adjecere bonae paulo plus artis Athenae:
 Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum,
 Atque inter filvas Academi quaerere verum. 45
 Dura sed emovere loco me tempora grato;
 Civilisque rudem belli tulit aectus in arma,
 Caesaris Augusti non responsura lacertis.
 Unde simul primum me dimisere Philippi,
 Decisis humilem pennis, inopemque paterni 50
 Et laris et fundi, paupertas impulit audax
 Ut versus facerem: sed, quod non desit, habentem,
 Quae poterunt unquam satis expurgare cicutae,
 Ni melius dormire putem, quam scribere versus?

Singula

EPISTOLARUM LIBER II. 287

Singula de nobis anni praedantur euntes; 55

Eripuere jocos, venerem, convivia, ludum;

Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?

Denique non omnes eadem mirantur amantque.

Carmine tu gaudes: hic delectatur iambis;

Ille Bioneis sermonibus, et sale nigro. 60

Tres mihi convivae prope dissentire videntur,

Poscentes vario multum diversa palato.

Quid dem? quid non dem? renuis quod tu, jubet alter:

Quod petis, id sane est invisum acidumque duobus.

Praeter caetera, me Romaene poemata censes 65

Scribere posse, inter tot curas totque labores?

Hic sponsum vocat, hic auditum scripta, relictis

Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini,

Hic extremo in Aventino; visendus uterque.

Intervalla vides humane commoda. Verum 70

Purae sunt plateae, nihil ut meditantibus obstat.

Festinat calidus mulis gerulisque redemptor:

Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum:

Tristia robustis luctantur funera plaustris:

Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit fus. 75

I nunc, et versus tecum meditare canoros.

Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes,

Rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbra.

Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos

Vis canere, et cunctata sequi vestigia vatum? 80

Ingenium, sibi quod vacuas defumfit Athenas,

Et studiis annos septem dedit, insenuitque

Libris et curis, statua taciturnius exit

Plerumque

288 Q. HORATII FLACCI

Plerumque, et risu populum quatit: hic ego rerum
 Fluctibus in mediis, et tempestatibus Urbis, 85
 Verba lyrae motura sonum connectere digner?

Frater erat Romae consulti rhetor; ut alter
 Alterius sermone meros audiret honores:
 Gracchus ut hic illi foret, hic ut Mucius illi.
 Qui minus argutos vexat furor iste poetas? 90
 Carmina compono, hic elegos; mirabile visu,
 Caelatumque novem Musis opus. aspice primum,
 Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
 spectemus vacuam Romanis vatibus aedem.
 Mox etiam (si forte vacas) sequere, et procul audi, 95
 Quid ferat, et quare sibi nectat uterque coronam.
 Caedimur, et totidem plagis consumimus hostem,
 Lento Samnites ad lumina prima duello.

Discedo Alcaeus puncto illius; ille meo quis?
 Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus; 100
 Fit Mimnermus, et optivo cognomine crescit.
 Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
 Cum scribo; et supplex populi suffragia capto:
 Idem, finitis studiis, et mente recepta,
 Obturem patulas impune legentibus aures. 105

Ridentur mala qui componunt carmina: verum
 Gaudent scribentes, et se venerantur, et ultro,
 Si taceas, laudant; quidquid scripsere, beati.
 At qui legitimum cupiet fecisse poema,
 Cum tabulis animum censoris fumet honesti: 110
 Audebit quaecunque parum splendoris habebunt,
 Et sine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
 Verba

EPISTOLARUM LIBER II. 289

Verba movere loco; quamvis invita recedant,
 Et versentur adhuc intra penetralia Vestae:
 Obscurata diu populo bonus eruet, atque 115
 Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
 Quae priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
 Nunc situs informis premit et deserta vetustas:
 Adsciscet nova, quae genitor produxerit usus:
 Vehemens, et liquidus, puroque simillimus amni, 120
 Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua:
 Luxuriantia compescet: nimis aspera sano
 Levabit cultu: virtute carentia tollet:
 Ludentis speciem dabit; et torquebitur, ut qui
 Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur. 125
 Praetulerim scriptor delirus inersque videri,
 Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
 Quam sapere, et ringi. fuit haud ignobilis Argus,
 Qui se credebat miros audire tragoedos,
 In vacuo laetus sessor plausorque theatro: 130
 Caetera qui vitae servaret munia recto
 More; bonus fane vicinus, amabilis hospes,
 Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis,
 Et signo laeso non insanire lagenae:
 Posset qui rupem, et puteum vitare patentem. 135
 Hic ubi cognatorum opibus curisque refectus,
 Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
 Et redit ad sese: Pol me occidistis, amici,
 Non servastis, ait; cui sic extorta voluptas,
 Et demtus per vim mentis gratissimus error. 140

Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
 Et tempestivum pueris concedere ludum;
 Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
 Sed verae numerosque modosque edificere vitae.
 Quocirca mecum loquor haec, tacitusque recordor:
 Si tibi nulla sitim finiret copia lymphae, 146
 Narrares medicis. quod quanto plura parasti,
 Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
 Si vulnus tibi monstrata radice vel herba
 Non fieret levius; fugeres radice vel herba 150
 Proficiente nihil curarier. audieras, cui
 Rem Di donarent, illi decedere pravam
 Stultitiam; et cum sis nihilo sapientior, ex quo
 Plenior es, tamen uteris monitoribus isdem?
 At si divitiae prudentem reddere possent, 155
 Si cupidum timidumque minus te; nempe ruberes,
 Viveret in terris te si quis avarior uno.

Si proprium est, quod quis libra mercatus et aere est,
 Quaedam (si credis consultis) mancipat usus:
 Qui te pascit ager, tuus est; et villicus Orbi, 160
 Cum segetes occat tibi mox frumenta daturas,
 Te dominum sentit. das nummos; accipis uvam,
 Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo isto
 Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
 Aut etiam supra, nummorum millibus emtum. 165
 Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
 Emtor Aricini quondam, Veientis et arvi,
 Emtum coenat olus, quamvis aliter putat; emtis
 Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.

Sed

EPISTOLARUM LIBER II. 291

Sed vocat usque suum, qua populus adfita certis 170
Limitibus vicina refigit jurgia: tanquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horae,
Nunc prece, nunc precio, nunc vi, nunc morte suprema
Permutet dominos, et cedat in altera jura.

Sic, quia perpetuus nulli datur usus, et heres 175
Heredem alterius, velut unda supervenit undam;
Quid vici profunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani; si metit Orcus

Grandia cum parvis, non exorabilis auro?

Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena figilla, tabellas,
Argentum, vestes Gaetulo murice tinctas, 181

Sunt qui non habeant; est qui non curat habere.

Cur alter fratrum cessare, et ludere, et ungi
Praeferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives et importunus, ad umbram lucis ab ortu 185

Silvestrem flammis et ferro mitiget agrum:
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
Naturae deus humanae, mortalis in unum-
quodque caput, vultu mutabilis, albus, et ater. 189

Utar, et ex modico, quantum res poscet, acervo
Tollam: nec metuam, quid de me judicet heres,

Quod non plura datis invenerit. et tamen idem
Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
Discrepet, et quantum discordet parvus avaro.

Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumtum
Invitus facias, neque plura parare labores; 196

Ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.

292 Q. HORATII FLACCI, &c.

Pauperies immunda procul procul absit. ego, utrum
Nave ferar magna an parva; ferar unus et idem. 200
Non agimur tumidis velis Aquilone secundo:
Non tamen adversis aetatem ducimus Austris.
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis usque priores.

Non es avarus: abi. quid? caetera jam simul isto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani 206
Ambitione? caret mortis formidine et ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, fagas,
Nocturnos lemures, portentaque Thessala rides?
Natales grate numeras? ignoscis amicis? 210
Lenior et melior sis accedente senecta?
Quid te exemta juvat spinis de pluribus una?
Vivere si recte nescis, decede peritis.
Lusisti fatis, edisti fatis, atque bibisti:
Tempus abire tibi est: ne potum largius aequo 215
Rideat et pulset lasciva decentius aetas.

Q U I N T I
 HORATII FLACCI
 DE ARTE POETICA
 L I B E R.

AD P I S O N E S.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
 Jungere si velit, et varias inducere plumas,
 Undique collatis membris, ut turpiter a-
 trum

Definat in piscem mulier formosa superne;
 Spectatum admissi risum teneatis amici? 5
 Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
 Persimilem, cujus, velut aegri somnia, vanae
 Fingentur species: ut nec pes, nec caput uni
 Reddatur formae. Pictoribus atque poetis
 Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas. 10
 Scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim:
 Sed non ut placidis coeant immitia; non ut
 Serpentes avibus gementur, tigribus agni.

Incoeptis gravibus plerumque et magna professis,

U 3

Purpureus,

294 Q. HORATII FLACCI

Purpureus, late qui splendeat, unus et alter 15
 Affluitur pannus; cum lucus, et ara Dianae,
 Et properantis aquae per amoenos ambitus agros,
 Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
 Sed nunc non erat his locus: et fortasse cupressum
 Scis simulare: quid hoc, si fractis enatat exspes 20
 Navibus, aere dato qui pingitur? amphora coepit
 Institui: currente rota, cur urceus exit?
 Denique sit quidvis simplex duntaxat et unum.

Maxima pars vatum pater, et juvenes patre digni
 Decipimur specie recti. brevis esse laboro, 25
 Obscurus fio: sectantem lenia, nervi
 Deficiunt animique: professus grandia, turget:
 Serpit humi, tutus nimium, timidusque procellae:
 Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
 Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum. 30
 In vitium ducit culpa fuga, si caret arte.

Aemilium circa ludum faber, unus et unguis
 Exprimet, et molles imitabitur aere capillos;
 Infelix operis summa, quia ponere totum
 Nesciet. hunc ego me, si quid componere curem, 35
 Non magis esse velim, quam naso vivere pravo,
 Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.

Sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam
 Viribus; et versate diu, quid ferre recusent,
 Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res, 40
 Nec facundia deferet hunc, nec lucidus ordo.

Ordinis haec virtus erit, et venus, aut ego fallor,
 Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici

Pleraque

DE ARTE POETICA LIBER. 295

15 Pleraque differat, et praesens in tempus omittat;
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor. 45

In verbis etiam tenuis cautusque serendis;
Dixeris egregie, notum si callida verbum
Reddiderit junctura novum. si forte necesse est
20 Indiciis monstrare recentibus abdita rerum;
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis 50

Continget: dabiturque licentia sumta pudenter:
Et nova factaque nuper habebunt verba fidem; si
Graeco fonte cadent, parce detorta. quid autem
Caecilio Plautoque dabit Romanus, ademtum
25 Virgilio Varioque? ego cur, acquirere pauca 55

Si possum, invidetur; cum lingua Catonis et Enni
Sermonem patrium ditaverit, et nova rerum
Nomina protulerit? licuit, semperque licebit
Signatum praesente nota procudere nomen.
30 Ut silvae foliis pronos mutantur in annos; 60

Prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas,
Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.
Debemur morti nos nostraque: sive receptus
Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
35 Regis opus; sterilisque diu palus, aptaque remis 65
Vicinas urbes alit, et grave sentit aratrum:

Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt:
Nedum sermonum stet honos, et gratia vivax.

40 Multa renascentur, quae jam cecidere; cadentque, 70
Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus;
Quem penes arbitrium est, et jus, et norma loquendi.

296 · Q. HORATII FLACCI

Res gestae regumque ducumque, et tristia bella
Quo scribi possent numero monstravit Homerus.

Versibus impariter junctis querimonia primum, 75
Post etiam inclusa est voti sententia compos.

Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant, et adhuc sub iudice lis est.

Archilochum proprio rabies armavit iambo.
Hunc focci cepere pedem grandaeque cothurni, 80
Alternis aptum sermonibus, et populares
Vincentem strepitus, et natum rebus agendis.

Musa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum,
Et pugilem victorem, et equum certamine primum,
Et juvenum curas, et libera vina referre. 85

Descriptas servare vices operumque colores,
Cur ego, si nequeo ignoroque, poeta salutor?
Cur nescire, pudens prave, quam discere malo?

Versibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item privatis ac prope focco 90
Dignis carminibus narrari coena Thyestae.
Singula quaeque locum teneant sortita decentem.
Interdum tamen et vocem comoedia tollit,
Iratusque Chremes tumido delitigat ore:

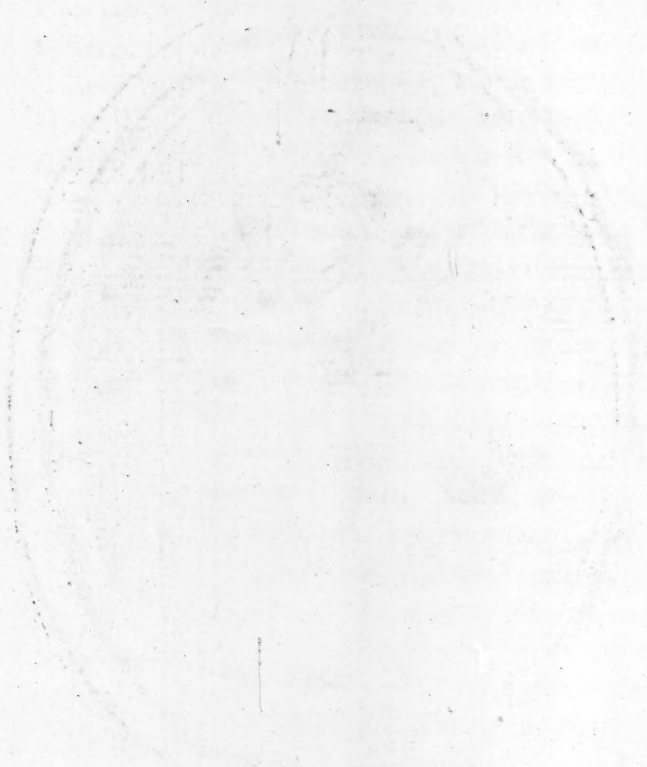
Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri 95
Telephus et Peleus; cum pauper et exsul uterque,
Projicit ampullas et sesquipedalia verba,
Si curat cor spectantis tetigisse querela.

Non satis est pulchra esse poemata; dulcia sunt,
Et quocunque volent, animum auditoris agunto. 100
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adsunt

Humani



P. S. M. Sc.



Humani vultus. si vis me flere, dolendum est
 Primum ipsi tibi; tunc tua me infortunia laedent.
 Telephe, vel Peleu, male si mandata loqueris,
 Aut dormitabo, aut ridebo. tristia moestum 105

Vultum verba decent; iratum, plena minarum;
 Ludentem, lasciva; severum, seria dictu.
 Format enim natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram,
 Aut ad humum moerore gravi deducit, et angit: 110
 Post effert animi motus interprete lingua.

Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
 Romani tollent equites peditesque cachinnum.
 Intererit multum, Divusne loquatur, an heros;
 Maturusne senex, an adhuc florente juventa 115
 Fervidus; et matrona potens, an sedula nutrix;
 Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
 Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Argis.

Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge
 Scriptor. honoratum si forte reponis Achillem; 120
 Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
 Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
 Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
 Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.

Si quid inexpertum scenae committis, et audes 125
 Personam formare novam; servetur ad imum
 Qualis ab incoepto processerit, et sibi constet.
 Difficile est proprie communia dicere: tuque
 Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
 Quam si proferres ignota indictaque primus. 130

Publica

298 Q. HORATII FLACCI

Publica materies privati juris erit, si
Non circa vilem patulumque moraberis orbem;
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres; nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex. 135

Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim:

Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum.

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?

Parturiunt montes: nascetur ridiculus mus.

Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte: 140

Dic mihi, Musa, virum, captae post tempora Trojae,

Qui mores hominum multorum vidit, et urbes.

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem

Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat, 144

Antiphaten, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdim.

Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,

Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo:

Semper ad eventum festinat; et in medias res,

Non secus ac notas, auditorem rapit: et quae

Desperat tractata nitescere posse, relinquit: 150

Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,

Primo ne medium, medio ne discrepet imum.

Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi.

Si plausoris eges aulaea manentis, et usque

Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat; 155

Aetatis cujusque notandi sunt tibi mores,

Mobilibusque decor naturis dandus, et annis.

Reddere qui voces jam scit puer, et pede certo

Signat humum; gestit paribus colludere, et iram

Colligit

DE ARTE POETICA LIBER. 299

Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas. 160
 Imberbus juvenis, tandem custode remoto,
 Gaudet equis, canibusque, et aprici gramine campi;
 Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 Utilium tardus provisor, prodigus aeris,
 Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix. 165
 Conversis studiis, aetas animusque virilis
 Quaerit opes et amicitias, inservit honori;
 Commisisse cavet quod mox mutare laboret.
 Multa senem circumveniunt incommoda; vel quod
 Quaerit, et inventis miser abstinet, ac timet uti; 170
 Vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
 Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri;
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, castigatorem censoresque minorum.
 Multa ferunt anni venientes comoda secum, 175
 Multa recedentes adimunt. ne forte seniles
 Mandentur juveni partes, pueroque viriles;
 Semper in adjunctis, aevoque morabimur aptis.
 Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
 Segnius irritant animos demissa per aurem, 180
 Quam quae sunt oculis subjecta fidelibus, et quae
 Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
 Digna geri, promes in scenam: multaue tolles
 Ex oculis, quae mox narret facundia praefens.
 Nec pueros coram populo Medea trucidet; 185
 Aut humana palam coquet exta nefarius Atreus;
 Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
 Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.

Neve

300 Q. HORATII FLACCI

Neve minor, neu sit quinto productior actu
 Fabula, quae posci vult, et spectata reponi. 190
 Nec Deus interfit, nisi dignus vindice nodus
 Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.
 Actoris partes chorus, officiumque virile
 Defendat: neu quid medios intercinat actus,
 Quod non proposito conducat, et haereat apte. 195
 Ille bonis faveatque et consilietur amice,
 Et regat iratos, et amet pacare tumentes:
 Ille dapes laudet mensae brevis, ille salubrem
 Iustitiam, legesque, et apertis otia portis:
 Ille tegat commissa, Deosque precetur et oret, 200
 Ut redeat miseris, abeat fortuna superbis.
 Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubaeque
 Aemula; sed tenuis, simplexque foramine paucō
 Aspirare, et adesse choris erat utilis, atque
 Nondum spissa nimis complere sedilia flatu: 205
 Quo sane populus numerabilis, utpote parvus,
 Et frugi, castusque, verecundusque coibat.
 Postquam coepit agros extendere victor, et urbem
 Latior amplecti murus, vinoque diurno
 Placari Genius festis impune diebus; 210
 Accessit numerisque modisque licentia major.
 Indoctus quid enim saperet liberque laborum
 Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
 Sic priscae motumque et luxuriem addidit arti
 Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem: 215
 Sic etiam fidibus voces crevere severis,
 Et tulit eloquium insolitum facundia praeceps:
 Utili-

DE ARTE POETICA LIBER. 301

Utiliumque sagax rerum, et divina futuri,
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.

Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum, 220

Mox etiam agrestes Satyros nudavit, et asper
Incolumi gravitate jocosum tentavit: eo quod
Illecebris erat et grata novitate morandus
Spectator, functusque sacris, et potus, et exlex.

Verum ita riores, ita commendare dicaces 225

Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo;
Ne, quicumque Deus, quicumque adhibebitur heros

Regali conspectus in auro nuper et ostro,

Migret in obscuras humili sermone tabernas;

Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet. 230

Effutire leves indigna tragoedia versus,

Ut festis matrona moveri iussa diebus,

Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.

Non ego inornata, et dominantia nomina solum

Verbaque, Pifones, Satyrorum scriptor amabo: 235

Nec sic enitar tragico differre colori,

Ut nihil interfit, Davusne loquatur, et audax

Pythias, emuncto lucrata Simone talentum;

An custos famulusque Dei Silenus alumni.

Ex noto fictum carmen sequar: ut sibi quivis 240

Speret idem; fudet multum, frustra que laboret

Ausus idem. tantum series juncturaque pollet:

Tantum de medio sumtis accedit honoris.

Silvis deducti caveant, me iudice, Fauni,

Ne velut innati triviis, ac pene forenses, 245

Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam,

Aut

302 Q. HORATII FLACCI

Aut immunda crepent, ignominiosaque dicta.
 Offenduntur enim, quibus est equus, et pater, et res:
 Nec, si quid fracti ciceris probat et nucis emtor,
 Aequis accipiunt animis, donantve corona. 250

Syllaba longa brevi subiecta, vocatur iambus,
 Pes citus: unde etiam trimetris accrescere iussit
 Nomen iambeis, cum senos redderet ictus,
 Primus ad extremum similis sibi. non ita pridem,
 Tardior ut paulo graviorque veniret ad aures, 255
 Spondeos stabiles in iura paterna recepit
 Commodus et patiens; non ut de sede secunda
 Cederet aut quarta socialiter. hic et in Acci
 Nobilibus trimetris apparet rarus, et Enni.

In scenam missus magno cum pondere versus, 260
 Aut operae celeris nimium, curaue carentis,
 Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
 Non quisvis videt immodulata poemata iudex:
 Et data Romanis venia est indigna poetis.

Idcircone vager, scribamque licenter? an omnes 265
 Visuros peccata putem mea; tutus, et intra
 Spem veniae cautus? vitavi denique culpam,
 Non laudem merui. vos exemplaria Graeca
 Nocturna versate manu, versate diurna.

At vestri proavi Plautinos et numeros et 270
 Laudavere sales; nimium patienter utrumque,
 Non dicam stulte, mirati; si modo ego et vos
 Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
 Legitimumque sonum digitis callemus, et aure.

Ignorum

DE ARTE POETICA LIBER. 303

Ignotum tragicæ genus invenisse Camenæ 275
 Dicitur, et plaustris vexisse poemata Thespis,
 Quæ canerent agerentque peruncti faecibus ora.
 Post hunc personæ pallæque repertor honestæ
 Aeschylus, et modicis instravit pulpita tignis,
 Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno. 280
 Successit vetus his comoedia, non sine multa
 Laude : sed in vitium libertas excidit, et vim
 Dignam lege regi : lex est accepta, chorusque
 Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.

Nil intentatum nostri liquere poetæ; 285
 Nec minimum meruere decus, vestigia Græcæ
 Ausi deferere, et celebrare domestica facta,
 Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.
 Nec virtute foret clarisve potentius armis,
 Quam lingua, Latium, si non offenderet unum- 290
 quemque poetarum limæ labor, et mora. vos, o
 Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
 Multa dies et multa litura coercuit, atque
 Præfectum decies non castigavit ad unguem.

Ingenium misera quia fortunatius arte 295
 Credit, et excludit fanos Helicone poetas
 Democritus ; bona pars non unguis ponere curat,
 Non barbam : secreta petit loca, balnea vitat.
 Nanciscetur enim precium nomenque poetæ,
 Si tribus Anticyris caput insanabile, nunquam 300
 Tonfori Licino commiserit. o ego laevus,
 Qui purgor bilem sub verni temporis horam !
 Non alius faceret meliora poemata : verum

Nil

304 Q. HORATII FLACCI

Nil tanti est. ergo fungar vice cotis, acutum
 Reddere quae ferrum valet, exfors ipsa secandi : 305
 Munus et officium, nil scribens ipse, docebo ;
 Unde parenter opes ; quid alat formetque poetam ;
 Quid deceat, quid non ; quo virtus, quo ferat error.

Scribendi recte, sapere est et principium et fons.

Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae : 310

Verbaque provisam rem non invita sequentur.

Qui didicit patriae quid debeat, et quid amicis ;

Quo sit amore parens, quo frater amandus, & hospes ;

Quod sit conscripti, quod iudicis officium ; quae

Partes in bellum missi ducis ; ille profecto 315

Reddere personae scit convenientia cuique.

Respicere exemplar vitae morumque jubebo

Doctum imitatore, et vivas hinc ducere voces.

Interdum speciosa locis, morataque recte

Fabula, nullius veneris, sine pondere et arte, 320

Valdius oblectat populum, meliusque moratur,

Quam versus inopes rerum nugaeque canorae.

Graii ingenium, Graii dedit ore rotundo

Musa loqui, praeter laudem nullius avaris.

Romani pueri longis rationibus assem 325

Discant in partes centum diducere. dicat

Filius Albini, si de quincunce remota est

Uncia, quid superat ? poterat dixisse——Triens. Eu !

Rem poteris servare tuam. redit uncia : quid fit ?

Semis. An haec animos aerugo et cura peculi 330

Cum semel imbuerit, speramus carmina fingi

Posse linenda cedro, et levi servanda cupresso ?

Aut

DE ARTE POETICA LIBER. 305

Aut prodesse volunt, aut delectare poetae ;
Aut simul et jucunda et idonea dicere vitae.
Quidquid praecipies, esto brevis : ut cito dicta 335
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne supervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causa, sint proxima veris :
Ne, quodcunque volet, poscat sibi fabula credi :
Neu pransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo.
Centuriae seniorum agitant expertia frugis : 341
Celsi praetereunt austeram poemata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
Hic meret aera liber Sosis ; hic et mare transit, 345
Et longum noto scriptori prorogat aevum.

Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus :
Nam neque chorda sonum reddit quem vult manus et
mens,

Poscentique gravem persaepe remittit acutum ;
Nec semper feriet quodcunque minabitur arcus. 350
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. quid ergo ?
Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, venia caret ; ut citharoedus 355
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem :
Sic mihi qui multum cessat, sit Choerilus ille,
Quem bis terve bonum, cum risu miror ; et idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.

X

Verum

306 Q. HORATII FLACCI

Verum operi longo fas est obrepere somnum. 360

Ut pictura, poesis : erit quae, si propius stes,
Te capiat magis ; et quaedam, si longius abstes :
Haec amat obscurum ; volet haec sub luce videri,
Judicis argutum quae non formidat acumen : 364
Haec placuit semel ; haec decies repetita placebit.

O major juvenum, quamvis et voce paterna
Fingeris ad rectum, et per te sapis ; hoc tibi dictum
Tolle memor : certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi : consultus juris, et actor
Causarum mediocris abest virtute disertis 370
Messalae, nec scit quantum Cassellius Aulus ;
Sed tamen in precio est : mediocribus esse poetis
Non homines, non Di, non concessere columnae.
Ut gratas inter mensas symphonia discors, 374
Et crassum unguentum, et Sardo cum melle papaver
Offendunt ; poterat duci quia coena sine istis :
Sic animis natum inventumque poema juvandis,
Si paulum summo decessit, vergit ad imum.

Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis :
Indoctusque pilae, discive, trochive, quiescit ; 380
Ne spissae risum tollant impune coronae :
Qui nescit, versus tamen audet fingere. Quid ni ?
Liber et ingenuus, praesertim census equestrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices faciesve Minerva : 385
Id tibi iudicium est, ea mens. si quid tamen olim
Scripseris, in Meti descendat iudicis aures,

Et

DE ARTE POETICA LIBER. 307

Et patris, et nostras; nonumque prematur in an-
num,

Membranis intus positis. delere licebit

Quod non edideris: nescit vox missa reverti. 390

Silvestres homines facer interpretsque Deorum

Caedibus et victu foedo deterruit Orpheus;

Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones:

Dictus et Amphion, Thebanæ conditor arcis,

Saxa movere sono testudinis, et prece blanda 395

Ducere quo vellet. fuit hæc sapientia quondam,

Publica privatis secernere, sacra profanis;

Concubitu prohibere vago; dare jura maritis;

Oppida moliri; leges incidere ligno.

Sic honor et nomen divinis vatibus atque 400

Carminibus venit. post hos insignis Homerus,

Tyrtaeusque mares animos in Martia bella

Versibus exacuit. dictæ per carmina sortes,

Et vitæ monstrata via est, et gratia regum

Pieriis tentata modis, ludusque repertus, 405

Et longorum operum finis: ne forte pudori

Sit tibi Musa lyrae solers, et cantor Apollo.

Natura fieret laudabile carmen, an arte,

Quaesitum est. ego nec studium sine divite vena,

Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic

Altera poscit opem res, et conjurat amice. 410

Qui studet optatam cursu contingere metam,

Multa tulit fecitque puer; sudavit et alfit;

Abstenuit Venere et Baccho: qui Pythia cantat

308 Q. HORATII FLACCI

Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum. 415

Nec fatis est dixisse; Ego mira poemata pango:

Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui est,

Et, quod non didici, sane nescire fateri.

Ut praeco, ad merces turbam qui cogit emendas;

Affentatores jubet ad lucrum ire poeta 420

Dives agris, dives positus in fenore nummis.

Si vero est, unctum qui recte ponere possit,

Et spondere levi pro paupere, et eripere atris

Litibus implicitum; mirabor, si sciet inter-

nosceret mendacem verumque beatus amicum. 425

Tu seu donaris, seu quid donare voles cui;

Nolito ad versus tibi factos ducere plenum

Laetitiae: clamabit enim, Pulchre, bene, recte;

Pallefcet; super his etiam stillabit amicis

Ex oculis rorem; saliet; tundet pede terram. 430

Ut qui conducti plorant in funere, dicunt

Et faciunt prope plura dolentibus ex animo: sic

Derisor vero plus laudatore movetur.

Reges dicuntur multis urgere culullis,

Et torquere mero, quem perspexisse laborent, 435

An sit amicitia dignus. si carmina condes,

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Quintilio si quid recitares, Corrige, fodes,

Hoc, aiebat, et hoc: melius te posse negares,

Bis terque expertum frustra; delere jubebat, 440

Et male tornatos incudi reddere versus:

Si defendere delictum, quam vertere, malles;

Nullum

DE ARTE POETICA LIBER. 309

Nullum ultra verbum, aut operam infumebat in-
nem,

Quin sine rivali teque et tua solus amares.

Vir bonus et prudens versus reprehendet inertes, 445

Culpabit duros, incomitis allinet atrum

Transverso calamo signum; ambitiosa recidet

Ornamenta; parum claris lucem dare coget;

Arguet ambigue dictum; mutanda notabit;

Fiet Aristarchus: non dicet, Cur ego amicum 450

Offendam in nugis? hae nugae seria ducent

In mala derisum semel, exceptumque finistre.

Ut mala quem scabies aut morbus regius urget,

Aut fanaticus error, et iracunda Diana;

Vesenum tetigisse timent fugiuntque poetam, 455

Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur.

Hic, dum sublimes versus ructatur, et errat,

Si veluti merulis intentus decedit auceps

In puteum, foveamve; licet, Succurrite, longum

Clamet, io cives; non fit qui tollere curet. 460

Si quis curet opem ferre, et demittere funem;

Qui scis, an prudens huc se projecerit atque

Servari nolit? dicam: Siculique poetae

Narrabo interitum. Deus immortalis haberi

Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam

Infiluit. fit jus, liceatque perire poetis. 466

Invitum qui servat, idem facit occidenti.

Nec semel hoc fecit; nec si retractus erit, jam

Fiet homo, et ponet famosae mortis amorem.

310 Q. HORATII FLACCI, &c.

Nec satis apparet, cur versus factitet; utrum 470
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
Moverit incestus: certe furit, ac velut ursus,
Objectos caveae valuit si frangere clathros,
Indoctum, doctumque fugat recitator acerbus.
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo, 475
Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo.

F I N I S.

VARIANTES LECTIONES.

Lib. Od. Lin.

- I I 7 **N**UNC, si nobilium.
 2 10 Sedes fuerat palumbis.
 31 Nube candenti humeros.
 3 26 Per vetitum et nefas.
 37 Ardui est.
 6 7 Nec cursus duplices.
 7 5 Palladis arces.
 7 Decerptam fronti.
 15 Albus ut *Odae alterius initium*.
 12 13 Solitis Parentum.
 57 Te minor laetum.
 15 21 Excidium tuae genti.
 17 8 Metuunt colubras.
 19 Fide Teia disces.
 18 5 Pauperiem increpat.
 22 11 Vagor expeditus.
 14 Daunias latis.
 24 11 Sed frustra pius.
 13 Quid si.
 15 Num vanae.
 25 2 Jactibus crebris.
 26 10 Possunt honores.

312 VARIANTES LECTIONES.

Lib. Od. Lin.

- | | | | |
|----|----|----|-----------------------------|
| 1 | 28 | 18 | Avidis mare nautis |
| | 29 | 16 | Pollicitus meliora, temnis. |
| | 31 | 10 | Divet ut aureis. |
| | 32 | 1 | Poscimus.——vacui sub antro. |
| | 35 | 17 | Serva Neceffitas. |
| | | 39 | Defingas recufum. |
| | 37 | 25 | Aufa et tacentem. |
| | 38 | 7 | Sedulus curae. |
| 2 | 1 | 5 | Tincta cruoribus. |
| | 2 | 7 | Illum agit penna. |
| | 3 | 2 | Non fecus ac bonis. |
| | | 23 | Sub divo moreris. |
| | 4 | 18 | Plebe dilectam. |
| | 6 | 19 | Fertilis Baccho. |
| 10 | | 12 | Fulgura montes. |
| | | 18 | Citharae tacentem. |
| 11 | | 23 | Incomtum Lacaenae |
| 12 | | 2 | Nec durum Annibalem. |
| | | 25 | Dum fragrantia detorquet. |
| 13 | | 23 | Sed&fque descriptas piorum. |
| | | 38 | Laborem decipitur fono. |
| 14 | | 27 | Tinget pavementum superbum. |
| 15 | | 10 | Excludet oeftus. |
| 16 | | 2 | Preffus Aegaeo. |
| | | 31 | Tibi quod negavit. |
| 17 | | 13 | Centimanus Gyges. |

Volu-

VARIANTES LECTIONES. 313

Lib. Od. Lin.

- | | | | |
|---|----|----|----------------------------|
| 2 | 17 | 24 | Volucresque fati. |
| | 18 | 30 | Orci fine destinata. |
| | | 36 | Revinxit auro captus. |
| | 19 | 15 | Non levi ruina. |
| | 20 | 2 | Non tenui ferar. |
| | | 11 | Superna. |
| 3 | 2 | 14 | Fugacem prosequitur virum. |
| | | 17 | Nescia fordidae, in- |
| | | | contaminatis fulget. |
| | 3 | 10 | Innifus, arces attigit. |
| | | 34 | Discere nectaris succos. |
| | | 53 | Quicumque mundi terminus. |
| | | 66 | Ductore Phoebo. |
| | 4 | 10 | Nutricis extra limen. |
| | | 38 | Cohortes reddidit oppidis. |
| | 5 | 8 | Socerorum in arvis. |
| | | 37 | Vitam fumeret aptius. |
| | 6 | 22 | Et fingitur artibus. |
| | | 27 | Intermissa——improvisa. |
| | 7 | 4 | Constanti juvenem fide. |
| | | 20 | Fallax historias movet. |
| | 8 | 5 | Docte sermonis utriusque. |
| | | 27 | Cape laetus horae. |
| | 9 | 5 | Non aliam magis. |
| | 10 | 6 | Inter pulchra fatum. |
| | | 18 | Animum mitior. |

Scalpe

314 VARIANTES LECTIONES.

Lib. Od. Lin.

- | | | | |
|---|----|----|---------------------------------|
| 3 | 11 | 52 | Scalpe querelam. |
| | 12 | 12 | Celer arcto latitantem. |
| | 13 | 16 | Nymphae defiliunt tuae. |
| | 14 | 2 | Marte venalem. |
| | | 6 | Sacris operata Divis. |
| | | 11 | Male nominatis. |
| | | 19 | Si quae potuit. |
| | 15 | 2 | Pone modum tuae. |
| | 16 | 13 | Demersa exitio. |
| | | 25 | Contentae dominus |
| | 19 | 24 | Non habili Lyco. |
| | 20 | 1 | Quanto moveas tumultu. |
| | 23 | 19 | Mollivit adversos penates. |
| | 24 | 4 | Ponticum, Publicum. |
| | | 5 | Sic figit adamantinos. |
| | | 30 | Carus postgenitis. |
| | 25 | 13 | Rupes et vacuum nemus. |
| | 27 | 5 | Rumpat et serpens. |
| | | 22 | Orientis hoedi. |
| | | 60 | Zona bene te secuta e- |
| | | | lidere collum. |
| | 30 | 12 | Regnator populorum. |
| 4 | 1 | 22 | Lyraque et Berecynthia — tibia. |
| | 2 | 23 | Aureos reducit in astra. |
| | | 45 | Si quid loquor audiendum. |
| | | 58 | Lunae referentis orbem. |

Qua

VARIANTES LECTIONES. 215

Lib. Od. Lin.

- | | | | |
|---------|----|----|------------------------------|
| 4 | 2 | 59 | Qua notam traxit. |
| | 4 | 6 | Nido laborum protulit. |
| | | 10 | Fervidus impetus. |
| | | 24 | Consiliis juvenis repressae. |
| | | 36 | Indecorant bene nata culpae. |
| | 5 | 9 | Notus uvido flatu. |
| | | 31 | Ad vina venit laetus. |
| | 6 | 17 | Palam captor gravis. |
| | | 21 | Tuis flexus vocibus. |
| | | 25 | Ductor Argivae. |
| | 7 | 7 | Et album. |
| | | 15 | Quo pater Aeneas. |
| | 9 | 31 | Chartis inornatum fileri. |
| | 11 | 35 | Minuuntur atrae. |
| | 12 | 7 | Quae male barbaras. |
| | | 11 | Delectante Deum. |
| | 13 | 14 | Nec cari lapides. |
| | 14 | 19 | Quantis fatigarat ruinis. |
| | | 28 | Diluvium minitatur agris. |
| | 15 | 18 | Vis eximet otium. |
| Epod. 1 | | 5 | Vita sit superstiti. |
| | | 25 | Juvenis alligata pluribus. |
| | | 26 | Aratra nectantur meis. |
| | | 28 | Lucana mutet pascua. |
| | 2 | 25 | Altis interim ripis. |
| | | 69 | Redegit Idibus pecuniam. |

Queis

316 VARIANTES LECTIONES.

Ep. Od. Lin.

- | | | |
|----|----|---------------------------------|
| 3 | 5 | Queis hoc veneni faevit. |
| 4 | 16 | Othone contento. |
| 5 | 1 | Quidquid in coelo regis. |
| | 37 | Exsecta exsecta. |
| 7 | 13 | Furorne caecos. |
| 9 | 5 | Mixtis tibiis carmen. |
| | 25 | Neque Africanum. |
| | 34 | Aut Chia vina. |
| 10 | 21 | Porrecta mergos juverit. |
| 11 | 2 | Amore percussum gravi. |
| 13 | 10 | Duris pectora sollicitudinibus. |
| | 15 | Certo sub fame. |
| 14 | 3 | Veluti ducentia somnos. |
| 15 | 8 | Turbarit hybernum mare. |
| | 9 | Agitarit. |
| 16 | 33 | Nec faevos timeant leones. |
| | 39 | Vos quibus est animus. |
| | 63 | Sacravit litora genti. |
| 17 | 5 | Defixa coelo sidera. |
| | 11 | Unxere matres Iliae. |
| | 18 | Et sonus relapsus. |
| | 22 | Ossa pelle amictus lurida. |
| | 33 | Urens in Aetna flamma. |
| | 39 | Centum juvencos. |
| | 62 | Sed tardiora fata. |
| | 65 | Pelopis infidus pater. |

Vocibus

Ep. Od. Lin.

- 17 78 Vocibus possum meis, possum.
82 Nullum habentis exitum.

Car. Secul. 21 Certus ut denos.

- 45 Mores docilis juventae.
46 Di senectutis placidae.
49 Quaeque vos bobus.
51 Impetret bellante prior.
65 Palatinas videt arces.

Sat. I I 38 Quaefitis patiens.

81 Lecto te affixit.

88 An si cognatos.

111 Neque se meliori.

2 68 Mala tanta videntis.

110 E pectore tolli.

111 Nonne cupidinibus statuit.

129 Ve pallida lecto.

3 7 Iteraret, Io Bacche.

20 Haud fortasse minora.

40 Polypus Hagnae.

57 Homo ille.

60 Hoc inter vitae versetur.

65 Aut tacitum appellet.

128 Est sapiens. Quo?

132 Tonfor erat.

4 15 Accipiam tabulas.

25 Media eripe turba — elige.

Me-

318 VARIANTES LECTIONES.

Lib. Sat. Lin.

- | | | |
|---|-----|-----------------------------------|
| I | 4 | 49 Meretrice nepos insanit amica. |
| | 79 | Inquis : et hoc. |
| | 87 | E quibus unus amet. |
| | 126 | Vides vicinum funus. |
| | 5 | 3 Graecorum linguae doctissimus. |
| | 15 | Absentem cantat amicam |
| | 6 | 4 Legionibus imperitarent. |
| | 13 | Regno pulsus fuit. |
| | 18 | Longe lateque remotos. |
| | 24 | Quo tibi Tilli. |
| | 54 | Nulla etenim mihi te |
| | 87 | Ad haec nunc. |
| | 107 | Quas tibi Tilli. |
| | 126 | Campum lusumque trigonem. |
| | 7 | 15 Discordia verset inertes. |
| | 20 | Compositi melius. |
| | 28 | Salso multumque fluenti. |
| | 8 | 32 Servilibus ut quae. |
| | 9 | 16 Prosequar hinc. |
| | 48 | Non isto vivimus illic. |
| | 50 | Nil mi officit unquam. |
| | 10 | 27 Patriae patrisque Latini. |
| | 37 | Defingit Rheni lutei. |
| | 78 | Aut crucier quod. |
| 2 | I | 10 Scribendi te capit. |
| | 79 | Hic diffingere possum. |

Laudatur

Lib. Sat. Lin.

- 2 1 84 Laudatur Caesare.
 2 2 Sed quem praecepit
 48 Minus aequora alebant
 55 Si te alio pravum.
 65 Qui non offendet sordibus
 79 Atque adfligit humo.
 123 Culpa potare magistra.
 124 Ita culmo surgeret alto.
 3 1 Sic raro scribis.
 4 Quid fiet? ab ipsis.
 12 Eupolin Archilochum.
 39 Te malus urget.
 50 Unus utrinque error.
 93 Uno quadrante perisset.
 96 Quas qui contraxerit.
 132 Genitricem occidit Orestes.
 156 Quanti ergo? Octuffibus.
 184 Nudus agri.
 191 Classẽm deducere Troja.
 208 Qui species alias veris.
 230 Quid enim? venere.
 235 Ex aequore vellis.
 246 Sani? an creta, an carbone notati?
 262 Ne nunc, cum me vocet.
 282 Lotis mane senex manibus
 283 Quiddam magnum.

Abfcif-

320 VARIANTES LECTIONES.

Lib. Sat. Lin.

- | | | | |
|---|----|-----|---|
| 2 | 3 | 303 | Abscissum manibus cum portat. |
| | | 316 | Num tantum, sufflans se, magna
fuisse? |
| | 4 | 10 | Simul an Romanus. |
| | | 11 | Ipse memor praecepta canam |
| | | 46 | Qaefita palato. |
| | | 66 | Byfantia putuit orca. |
| | | 74 | Primus et inveni. |
| 5 | 3 | | Jamne doloso. |
| | | 36 | Quassa nuce pauperet. |
| | | 44 | Adnabunt cygni et vivaria crescent. |
| | | 61 | Scilicet ede. |
| | | 104 | Gaudia prudentum vultu celare. |
| 6 | 10 | | Fors qua mihi monstret. |
| | | 57 | Mirantur ut unum. |
| | | 70 | Modicis humescit laetius. |
| | | 83 | Neque illi. |
| | | 109 | Praelambens omne quod affert. |
| 7 | 17 | | Mitteret in pyrgum. |
| | | 42 | Si me stultior ipso. |
| | | 78 | Adde super, dictis quod noni. |
| 8 | 4 | | Dic si grave non est. |
| | | 24 | Semel absorbere placentas. |
| | | 29 | Passeris assi, et. |
| | | 95 | Serpentibus atris. |

Li. 1. Ep. 1. 21 Longa videtur opus debentibus.

Non

VARIANTES LECTIONES. 381

Lib. Ep. Lin.

- | | | | |
|---|----|----|--|
| I | I | 28 | Non possis oculos. |
| | | 55 | Prodocet. |
| | | 57 | Si quadringentis sex septem millia
defunt. |
| | | | Est animus tibi, sunt mores, et lin-
gua, fidesque; |
| | | | Plebs eris. |
| | | 69 | Hortatur et optat. |
| | | 78 | Fruſtis et pomis |
| 2 | 4 | | Plenius ac melius. |
| | 10 | | Quod Paris, ut ſalvus. |
| | 25 | | Sub diva meretrice. |
| | 34 | | Si nolis ſanus, curres hydropicus. |
| 3 | 4 | | Currentia turras. |
| | 22 | | Nec turpiter hirtum. |
| | 30 | | Sit tibi curae. |
| 4 | 9 | | Quam ſapere, et fari ut poſſit quae
ſentiat; utque. |
| | 11 | | Et modus et victus. |
| 5 | 1 | | Si potes Archaicis. |
| | 11 | | Extendere noctem. |
| | 12 | | Quo mihi fortunas. |
| | 26 | | Butram tibi, Septiciumque |
| | 28 | | Detinet. ad ſummam, locus eſt. |
| 6 | 22 | | Mutus, et (indignum. |
| | 51 | | Qui fodiat latus. |

Y

Cui.

382 VARIANTES LECTIONES.

Lib. Ep. Lin.

- I 6 53 Cuilibet hic fasces dabit.
 7 3 Si me vivere vis recteque videre
 valentem.
 22 Dignis ait esse paratum.
 40 Proles sapientis Ulyssæi.
 56 Sine crimine natum.
 58 Et lare curto.
 96 Qui semel aspexit.
 IO 3 Ad caetera pene gemelli.
 18 Est ubi depellat somnos.
 22 Nempe inter Parias.
 25 Perrumpet furtim fastigia.
 27 Potantia vellera succum.
 37 Sed postquam victor violens.
 41 Qui parvo nesciet uti.
 44, 45 Vivas——dimittas.
 II 5 Scis, Lebedus quam sit Gabiis de-
 fertior.
 13 6 Gravis urget sarcina chartae.
 14 Ut vinosa globos.
 34 Media de nocte.
 15 13 Sed equi frenato est auris in ore.
 39 Quidquid erat nactus.
 16 7 Laevum descendens.
 8 Si rubicunda benigne.
 14 Fluit aptus et utilis alvo.

Quem,

Lib. Ep. Lin.

- I 16 40 Quem, nisi mendosum et mendacem.
 43 Quo responfore.
 49 Renuit negitatque Sabellus.
 61 Da iustum sanctumque videri.
 17 21 Tu poscis vilia; verum es.
 43 Coram rege suo.
 51 Et rixae multo minus.
 18 11 Sic vultum divitis horret.
 37 Neque tu scrutaberis ullius unquam.
 56 Parthorum signa refixit.
 93 Te formidare vapores.
 104 Gelidis Digentia rivis.
 107 Ut mihi vivam.
 110 Haec satis est orare Jovem, qui donat.
 19 10 Hoc simul edixit.
 15 Timagenis aemula caena.
 17 ——— Ut mihi bilem.
 Ut mihi saepe jocum.
 20 5 Fuge, quo decedere gestis.
 7 Ubi quis te laeserit.
 13 Unctus mitteris Ilerdam.
 2 1 8 Oppida formant.
 16 Tuum per nomen.

384 VARIANTES LECTIONES.

Lib. Ep. Lin.

- 2 1 18 Sed tuus hic populus.
 42 Postera respuet aetas.
 67 Dicere credet eos.
 69 Carmina Laevi.
 85 Imberbes didicere.
 105 Scriptos nominibus rectis.
 142 Cum sociis operum, et pueris.
 167 Sed turpem putat in scriptis.
 186 His nam plebecula plaudit.
 216 Curam redde brevem.
 270 Chartis amicitur inemptis.
 2 8 Quidvis imitabitur.
 63 Renuis tu, quod.
 80 Contracta——cinctuta.
 128 Fuit haud ignobilis Argis.
 158 Libra mercatur et aere.
 161 Tibi mox frumenta daturus.
 171 Vicina refugit jurgia.
 173 Nunc sorte suprema.
 199 Pauperies immunda domus procul.
 216 Lasciva licentius aetas.

- Art. Poet. 2 Varias inducere pennas.
 23 Denique sit quod vis.
 26 Sectantem laevia.
 32 Faber imus et unguis.
 52 Et nova fictaque nuper.

Producere

Art. Poet. Lin.

- 59 Producere nomen.
- 60 Ut folia in filvis.
- 92 Sortita decentem.
- 99 Nec fatis est pura esse.
- 114 Davusne loquatur, herusne.
- 136 Scriptor Cyclius.
- 139 Parturient montes.
- 141 Captae post moenia Trojae.
- 185 Ne pueros coram.
- 193 Auctoris partes.
- 196 Consilietur amicus.
- 197 Amet peccare timentes.
- 202 Orichalco juncta.
- 270 At nostri proavi.
- 272 Ne dicam stulte.
- 294 Perfectum decies.
- 318 Veras hinc ducere voces.
- 330 At haec animos.
- 360 Verum opere in longo.
- 410 Nec rude quid profit.
- 414 Abstinuit Venere et vino.
- 416 Nunc fatis est dixisse.
- 461 Si quis curret.
- 462 Huc se dejecerit.
- 469 Versus cur dictitet.

CONJECTURAE.

Lib. Od. Lin.

- I I 6 **E**VEHERE ad Deos *Bentl.*
 10 Verritur arcis. *Bentl.*
 29 Te doctarum ederae *Hare.*
 2 38 Acer et Marfi *Faber.*
 3 18 Rectis *Bentl.* fixis *Sanad.*
 4 8 Urget officinas *Scaliger.*
 6 2 Carminis aemulo *Atterbury.*
 7 27 Et obfide Teucro *Cunn.*
 12 31 Sic Di voluere *Heins. Bentl.*
 13 16 Quanta parte sui *de Prado.*
 16 8 Si geminant *Bentl.*
 14 Limbo coactam *Bentl.*
 22 14 Daunius latis *Cunn.*
 vepris inhorruit
 23 5 Ad ventum *Bentl.*
 25 7 Longam pereunte noctem *Bentl.*
 11 Thracio bacchata magis *Bentl.*
 20 Dedicet Euro *Bentl.* igni *Anon.*
 26 9 Pimplei dulcis *Bentl. Cunn.*
 27 3 Inverecundumque Bacchum *Bentl.*
 verecundique *Cunn.*
 28 32 Vicesque superbe *Passeratius.*
 31 9 Premant Calenam *Bentl.*
 32 15 Mihi, cuique, salve, *Bentl. Co-*

Lib. Od. Lin.

- 1 34 5 Cogor relectos *Heins.*
 13 Insignia attenuat *Cunn.*
 35 24 Inimica vertis *Bentl.*
 37 24 Penetravit oras *Bentl.*
 38 7 Sedulus cura *Bentl.*
 2 I 21 Videre magnos *Bentl.*
 4 24 Condere lustrum *Bentl.*
 5 12 Varios colore *Bentl.*
 6 18 Et apricus Aulon *Bentl.*
 7 3 Redonavit Quiritum *Mervillius.*
 8 24 Cura maritos *Bentl.*
 11 24 Religata nodo *Torrentius.*
 13 I Illum et *Heins.* Illum o *Bentl.*
 17 Et reducem fugam *Bentl.*
 32 Densum hilari *Heins.* humili *Bentl.*
 14 27 Pavimentum superbus *Cunn.*
 16 26 Et amara leni *Bentl.*
 18 3 Trabes Hymettias *Gale.*
 4 Ultima recisae *Gale.*
 20 13 Daedaleo tutior Icaro *Bentl.*
 3 I 9 Esto ut viro *Bentl.*
 48 Divitias onerosiores *Bentl.*
 11 18 Exeatque spiritus teter *Bentl.*
 2 14 Consequitur virum *Bentl.*
 3 10 Enifus arces *Bentl.*
 16 Patris Equis *Barthius.*

Lib. Od. Lin.

- 3 3 23 Damnatam Minervae *Bentl.*
 53 Quacunque mundo *Bentl.*
 66 Structore Phoebo *Bentl.*
 4 6 Et videor piorum *Anon.*
 10 Limina sedulae *Bentl.*
 38 Fessas cohortes *Lamb.*
 44 Sustulerit corusco *Bentl.*
 46 Et umbras regnaque *Bentl.*
 5 37 Hinc, unde vitam fumeret aptius;
 Bentl.
 6 20 Inque patres populumque *Bentl.*
 7 20 Pellax historias movet *Bentl.*
 8 19 Infestis sibi luctuosus *Heins.*
 10 3 Projectum ante fores *Bentl.*
 7 Sentis, et positas ut glaciet nives
 Duro numine Jupiter? *Bentl.*
 13 6 Nam liquidos inficiet tibi *Bentl.*
 14 11 Male inominatis *Bentl.*
 22 Cohibente crinem *Bentl.*
 15 3 Famosisque caloribus *Heins.*
 16 13 Everfa excidio *Bentl.*
 31 Fulgente imperio *Bentl.*
 40 Vectigalia colligam *Sanad.*
 17 5 Illo ducit originem *Heins.*
 19 12 Miscentor cyathis *Rutg.*
 21 5 Quocunque foetum numine *Bentl.*

O quis,

Lib. Od. Lin.

- 3 24 25 O quis, quis volet *Bentl.*
 39 Durataeque gelu *Bentl.*
 44 Viam deferere *Bentl.*
 54 Firmandae studiis *Bentl.*
 25 9 Edonis stupet Evias *Bentl.*
 13 Rivos et vacuum nemus *Bentl.*
 19 Te Lenaeae sequi Ducem *Bentl.*
 27 13 Ubicunque navis *Rutg. amabis*
Heins.
 34 O Patris, o relictum *Cunn.*
 71 Jam tibi injussus *Bentl.*
 28 2 Neptuni facias? *Bentl.*
 29 28 Tanaisque diffors *Bentl.*
 4 2 31 Tiburis rivos *Bentl.*
 49 Duxque dum procedit *Heins. isque*
Bentl.
 4 15 Jam mane depulsum *Bentl. jam*
jamque Kuster.
 17 Videre Raetis bella *Bentl.*
 5 18 Nutrit farra Ceres *Bentl. prata Fab.*
 9 29 Distat inertia *Bentl.*
 10 2 Veniet bruma superbiae *Bentl.*
 11 11 Flammae crepitant *Bentl.*
 14 20 Indomitus prope qualis *Bentl.*
 26 Qua regna Dauni *Bentl.*
 15 9 Janum Quirinum *Passeratius.*

Sim

390 CONJECTURAE.

- Epod. I 17 Sim futurus in metu *Heins.*
 29 Nec ut supini *Bentl.*
 4 8 Cum bis trium ulnarum *Bentl.*
 5 28 Aut Laurens aper *Heins.*
 37 Exesa uti medulla *Heins.*
 87 Venena magica fas nefasq; non valent
 Non vertere humanas vices *Bentl.*
 9 1 Quando o repostum *Heins.*
 17 Ad hoc frementes *Bentl.*
 10 8 Vertit trementes ilices, *Bentl.*
 22 Projecta mergos *Bentl.*
 13 3 Rapiamus, amice, *Bentl.*
 15 Curto subtemine Parcae *Bentl.*
 15 3 Numen lusura Deorum *Heins.*
 16 15 Forte (quod expediat) *Rutg.*
 17 22 Reliquit ora *Bentl.*
 33 Tua, donec cinis *Bentl.*
 35 Calet venenis officina *Bentl.*
 Car. Saec. 16 Genytellis *Bentl.*
 26 Stabilis per aevum, *Bentl.*
 I Sat. I. 4 Gravis armis *Anon.*
 23 Praetereo ne sic *Anon.*
 25 Et pueris olim *Sanqd.*
 29 Causidicus vaser hic *Markl.*
 50 Naturae fines viventis *Cunn.*
 63 Jubeas miseram esse libenter *Bentl.*
 95 Umidius, qui tam *Bentl.*

Inflavit

Lib. Sat. Lin.

- I 2 33 Inflavit tenta libido *Anon.*
 88 Emtorem ducat *Bentl.*
 3 11 Alebat saepe ducentos *Bentl.*
 25 Cum tua praetereas *Sanad.*
 65 Aut tacitum impediat *Bentl.*
 91 Evandri manibus tortum *Bentl.*
 116 Alieni infregerit horti *Bentl.*
 4 14 Mimo me provocat *Heins.* num-
 mo me *Bentl.*
 18 Raro et perpauca loquentem *Lamb.*
 26 Aut ab avaritia aut misera *Douza.*
 39 Dederim quibus esse poetis *Heins.*
 utque
 110 Panis inops *Bentl.*
 5 24 Ora manusque tua lavimur *Heins.*
 8 15 Qua modo tristes *Bentl.*
 41 Resonarint triste et acutum *Bentl.*
 9 1 Ibam ut forte via sacra *Bentl.*
 36 Tunc respondere vadatus *Bentl.*
 10 86 Vos Bibule, et Servi; *Heins*
 2 1 16 Poteras et dicere fortem *Sanad.*
 31 Neque si male cesserat, *Heins.*
 51 Imperitet natura *Sanad.*
 85 Opprobriis dignum laceraverit
Bentl.
 2 14 Cum labor expulerit fastidia *Bentl.*
 47 Galloni praetoris *Sanad.* Sem-

Lib. Sat. Lin.

2 2 106 Semper eunt res *Heins.*

at ipsis

3 4 Saturnalibus huc fugisti sobrius.
Esto: *Bentl.*12 Comites educere? quin tu *Rutg.*43 Cujusque inscitia veri *Cunn.*50 Unus utrinque *Cunn.*76 Quoi (vel cui) tu nunquam *Heins.*129 Servosve, tuo quos aere *Faber.*132 Quidni? neque enim hoc facis
Argis *Bentl.*152 Vigila: hoc ago; *Sanad.*154 Praefens accedit *Bentl.*156 Quanti emtum? *Cunn.*172 Donare et perdere *Ben.* et credere
*Cunn.*183 Lentus ut in circo *Heins.* largus
ut *Markl.*212 Tu, prudens scelus ob titulos cum
admittis *Bentl.*230 Qui cum venere *Bentl.*318 Major pernicio. num tantum?
*Bentl.*4 13 Magis alma rotundis *Bentl.* alta
(i. e. alentiora) *Cunn.*19 Musto mersare Falerno *Bentl.*89 Perges quumcunque *Cunn.*

Lib. Sat. Lin.

2 5 79 Vaenit enim magno: donandi *Bos.*Venit enim (indignum) *Bentl.*90 Offendes garrulus ultro *Bentl.*103 Et sic paulum potes illa-
crymare, etGaudia prudenter vultu celare
*Bentl.*6 28 Quid tibi vis, insane, et quam rem
agis? *Bentl.*48 Invidiae noster. ludos spectaverit
una.Luserit *Bentl.*7 1 (H) Jamdudum ausculto. (D) at
cupiens *Rutg.*82 Mobile signum *Douza.*8 18 Divitias miras! *Heins.*94 Veluti si *Bentl.*I Epist. I 56 Laevo suspensi etc. Omittit ut inter-
polatum *Cunn.*76 Multorum est capitum *Bentl.*85 Ventosa libido *Markl.*105 Te suspicientis amici *Heins.*2 31 Cessatam ducere curam *Scalig.*Cessantem ducere somnum *Bentl.*52 Fomenta podagrum, *Bentl.*60 Dolor quod suaserit exmens *H.*
Steph. Si

Lib. Ep. Lin.

- 1 3 30 Si tibi curae est *Bentl.*
 4 9 Qui sapere, et fari ut possit, quae
 sentiat, et cui *Lamb.*
 11 Et domus, et victus, *Bentl.*
 11 Non deficiente Camena *Boivinus.*
 6 59 Transire forum pontemque *Fab.*
 campumque *Bentl.*
 7 29 Tenuis nitedula *Bentl.*
 10 37 Sed postquam violens victo *Bentl.*
 12 20 Empedocleum an Stertinium *Cunn.*
 14 5 Sit Horatius, an Rus *Heins.*
 9 Fert, et avet spatiis *Bentl.*
 15 37 Corrector Bestius *Bentl.*
 17 62 Vicinia cauta reclamat. *Markl.*
 18 7 Commendat quae se intonsa cute
Sanad.
 15 Alter rixator *Muret.*
 57 Italis adjudicat arvis *Bentl.*
 80 At penitus notum *Bentl.*
 91 Media de luce *Bentl.*
 2 I 2 Moenibus ornes *Bentl.*
 6 Post ingentia fata *Bentl.*
 31 Nil intra est olea *Bentl.*
 41 Veteresne probosque *Bentl.*
 115 quod melicorum est
 Promittunt melici *Bentl.*

Inventa

Lib. Ep. Lin.

- 2 1 145 Invecta licentia *Bentl.*
 187 Verum equiti quoque *Bentl.*
 188 Omnis ad ingratos oculos *Bentl.*
 incestos *Cunn.*
 240 Lysippo cuderet aera *Lamb.*
 2 80 Non tacta sequi vestigia *Bentl.*
 cunctata *Cunn.*
 81 Ingenium sibi qui vacuas defumfit
 Athenas
 Ut studiis annos septem dedit,
 Cunn.
 87 Pactus erat Romae consulto Rhe-
 tor. *Bentl.*
 89 Huic ut Mucius ille *Lamb.*
 90 Qui minus argutos versat *Bentl.*
 92 Sacratumque novem Musis *Bentl.*
 176 Heredem alternis *Bentl.*
 212 Quid te exempta levat *Bentl.*
 Art Poet. 3 Membris; aut turpiter atrum *Sa.*
 45 In verbis etiam tenuis cautusque
 ferendis
 Hoc amet, hoc spernat promissi
 carminis auctor. *Bentl.*
 59 Proculdere nummum *Luis.*
 60 Ut silvis folia privos mutantur *Ben.*
 65 Sterilisque palus prius *Bentl.* du-
 dum *Cunn.* Mor-

Art. Poet. Lin.

68 Mortalia cuncta *Bentl.*101 Ita flentibus adflent *Faber.*113 Equitesque patresque cachinnum
*Bentl.*120 Scriptor. Homereum si
forte } *Bentl.*
Scripta; inhonoratum si } *Greech.*135 Unde pedem referre *Cunn.*154 Si fautoris eges *Bentl.*156 Mobilibusque decor, maturis dan-
dus et annis *Bentl.*172 Spe lentus, iners, pavidusque fu-
turi *Bentl.*209 Laxior amplecti murus *Bentl.*252 Adcrescere jus fit *Dunkin.*260 In scenam missus *Marcilius.*271 Nimium patienter utrosque *Cunn.*276 ——— plaustris vexisse poemata
ThespisQui canerent *Bentl.*337 Omne supervacuum etc. *delet Bentl.*423 Et eripere arctis *Bentl.*441 Et male ter natos incudi *Bentl.*
formatos *Cunn.*

Typis JACOBI BETTENHAM.

Aug. 10, 1749.